

**BIURO PROJEKTOWO – WDROŻENIOWE
BOGDAN GOLEC**

45 – 429 Opole, ul. Wilsona 40/4, tel. (0-77) 455 04 77 1
tel. komórkowy 0 602 59 46 89
Regon: 531058480 NIP: 754 – 124 – 32 – 84

Inwestor:

**GMINA LIPIE
ul. Częstochowska 29
42 – 165 Lipie
woj. śląskie**

Nazwa opracowania:

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LIPIE.**

AUTORZY OPRACOWANIA:

mgr inż. Alicja Habdas

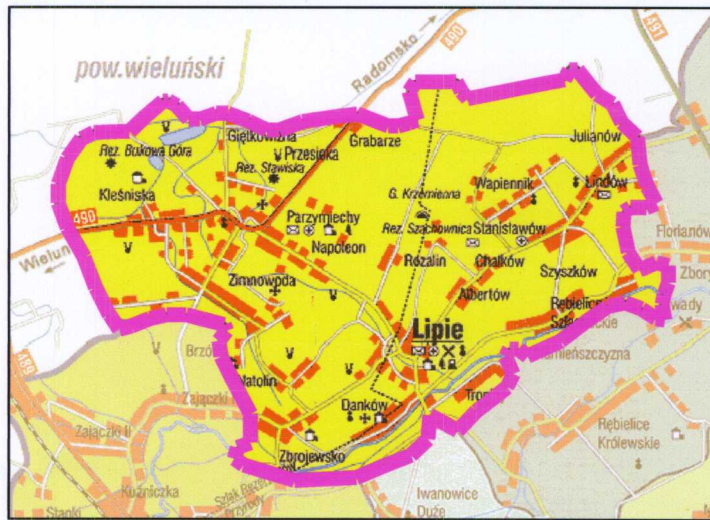
inż. Bogdan Golec

*Uchwalenie gminnego progr. Ochr. Środ.
x1/95/2004 u du. 18.03 2004r.*

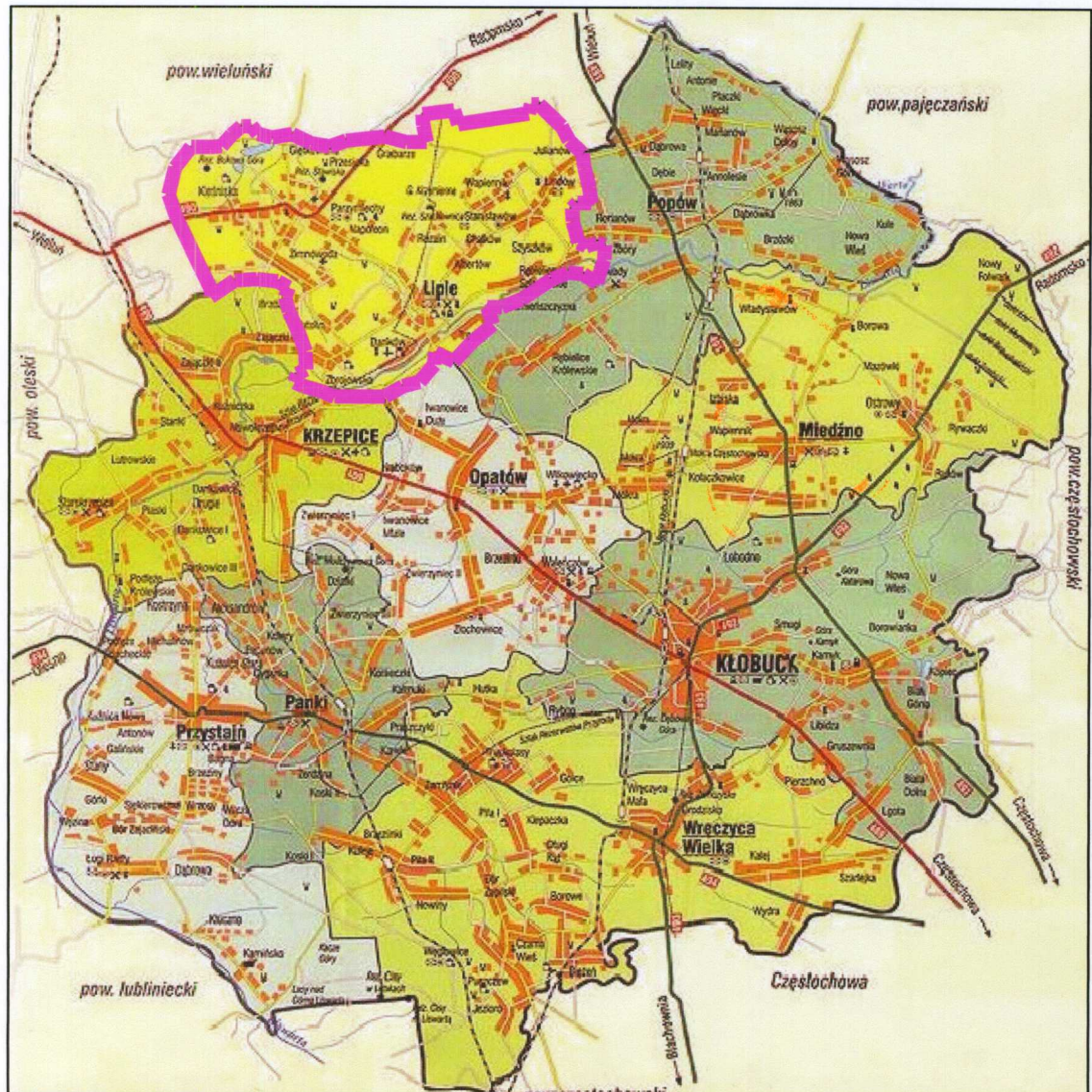
Opole, grudzień 2003r.

GMINA LIPIE

POWIAT KŁOBUCKI

Spis treści

I.DANE OGÓLNE	1
1.Cel programu ochrony środowiska.....	1
2.Kierunki rozwoju Gminy Lipie.....	2
3.Ustawodawstwo i integracja z Unią Europejską.....	2
II.CHARAKTERYSTYKA GMINY LIPIE	7
1.Położenie geograficzne.....	7
2.Ukształtowanie powierzchni, budowa geologiczna, warunki hydrogeologiczne hydrograficzne i hydrologiczne.....	7
3.Tło klimatyczne Gminy Lipie.....	9
4.Demografia.....	10
5.Działalność gospodarcza,instytucje użyteczności publicznej.....	13
6.Komunikacja.....	17
7.Rolnictwo.....	18
8.Struktura zatrudnienia.....	18
III.STAN ŚRODOWISKA	19
1.Powietrze atmosferyczne.....	19
2.Hałas.....	29
3.Wody podziemne.....	34
4.Wody powierzchniowe.....	39
5.Walka z powodzią.....	42
6.Wodociągi.....	42
7.Kanalizacja.....	44
8.Gospodarka odpadami.....	47
9.Gleby.....	55
10.Surowce mineralne.....	56
11.Przyroda, walory kulturowe Gminy Lipie.....	56
12.Zagrożenie środowiska Gminy Lipie.....	63
IV.STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DO 2014 r.	65
1.Aktywizacja społeczeństwa.....	65
2.Rozwój infrastruktury.....	66
3.Powietrze atmosferyczne.....	71
4.Hałas.....	72
5.Wody podziemne.....	73
6.Wody powierzchniowe.....	74
7.Ochrona gleb, rolnictwo, tereny lasów.....	75
8.Zagrożenie środowiska.....	77
9.Walory kulturowe i przyrodnicze.....	77
V.STRATEGIA DO ROKU 2006	81
1.Powietrze atmosferyczne.....	81
2.Hałas.....	81
3.Gospodarka odpadami.....	82
4.Rozwój infrastruktury.....	82
5.Zasoby wodne i ich ochrona.....	84
6.Ochrona przyrody i walorów kulturowych.....	85
7.Edukacja ekologiczna społeczeństwa.....	86
8.Ochrona gleb użytkowanych rolniczo.....	87
9.Nadzwyczajne zagrożenie środowiska.....	87

VI.ZARZĄDANIE OCHRONĄ ŚRODOWISKA.....	89
1.Instrumenty prawne.....	89
2.Kompetencje i zadania Rady Gminy.....	91
3.Kompetencje i Zadania Wójta.....	91
4.Pozwolenia i kontrola przestrzegania prawa.....	93
5.Instrumenty finansowe.....	93
6.Instrumenty społeczne.....	94
a/Współpraca i partnerstwo.....	94
b/Informacja i edukacja ekologiczna.....	94
8.Współpraca na różnych szczeblach działania.....	96.
a/Władze centralne i wojewódzkie.....	96
b/Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach.....	97
c/Fundusze celowe.....	98
d/Fundacje i banki - jednostki finansujące inwestycje ekologiczne.....	98
e/Fundusze pomocowe Unii Europejskiej.....	99
9.Zarządzanie programem.....	101
VII.KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	102
1.Koszty realizacji programu do 2006r.....	102
2.Struktura finansowania.....	102
VIII.MATERIAŁY WYKORZYSTANE PRZY OPRACOWANIU PROGRAMU.....	105
IX.ZAŁĄCZNIKI.....	105

LDANE OGÓLNE

1.Cel programu ochrony środowiska

Opracowanie niniejsze wykonano na podstawie rozpoznania walorów społecznych, kulturowych, środowiskowych, gospodarczych, krajobrazowych oraz infrastruktury Gminy Lipie, celem określenia kierunków rozwoju Gminy, w zespole z ochroną środowiska naturalnego.

Wizja rozwoju województwa śląskiego "regionu realizującego podstawowe zasady rozwoju zrównoważonego, czystego we wszystkich wymiarach środowiska naturalnego i o kompletnej infrastrukturze ochrony środowiska, radzącego sobie z problemami zanieczyszczenia z różnych źródeł oraz odtwarzającego wartości środowiska naturalnego i powiększającego różnorodność biologiczną obszarów" jest zgodna z celem niniejszego opracowania. Mówi o tym również Konstytucja RP, wytyczająca kierunek Polityki Ekologicznej Państwa.

2.Kierunki rozwoju Gminy Lipie

Na podstawie przeprowadzonego rozpoznania stanu Gminy można założyć jej kierunki rozwoju, w kolejności wyznaczonej ważnością problemów.

Integracja i aktywizacja społeczeństwa

Gmina odznacza się dużym stopniem aktywności społecznej. Roszczeniowy stosunek do służb i instytucji społecznych stopniowo się zmienia. Sukces w realizacji planów rozwojowych zależy od aktywności i umiejętności współpracy różnych grup społecznych. Władze samorządowe powinny prowadzić działalność zmierzającą do integracji różnych grup społecznych oraz ich aktywizacji. Konieczne jest także prowadzenie działalności edukacyjnej dla poprawy stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa, co jest w przypadku Gminy szczególnie ważne, w związku z istniejącymi i projektowanymi miejscami ochrony przyrody i powstawania otuliny Załęczańskiego Parku Krajobrazowego. Spójność działania społeczeństwa jest szczególnie ważna w związku z wejściem do Polski programów Unii Europejskiej.

Rozwój rolnictwa w gospodarce rynkowej

Rolnictwo w Gminie Lipie to przeważnie drobnotowarowe gospodarstwa, nie wyspecjalizowane. Wymaga ono znalezienia kierunków upraw i hodowli oraz utworzenia przemysłu przetwórczego jak również (co jest znacznie trudniejsze) poszukanie rynków zbytu. W obecnej sytuacji należy również pomyśleć o reklamie wyrobów, mając za podstawę stosunkowo mało skażoną glebę. Niezbędne jest tworzenie gospodarstw jednokierunkowych i zwiększenie areału dla gospodarstw indywidualnych. Rozwinięcie kierunku produkcji rolnej zorientowanego na zaopatrzenie aglomeracji miejskiej. Należy pomyśleć o budowie przechowalni dla mleka, warzyw, owoców i mięsa, która (które) pozwoli na uzyskanie korzystniejszych cen zbytu produktów. Konieczne jest zatem powstanie na zasadzie szerokiej współwłasności zakładów zajmujących się przechowalnictwem.

Nowoczesna infrastruktura

Na obszarach wiejskich dokonął się ogromny postęp w zakresie infrastruktury technicznej, zwłaszcza w dziedzinie zaopatrzenia w wodę i telekomunikacji. Techniczna infrastruktura jest warunkiem rozwoju regionu z punktu widzenia społecznego i gospodarczego. W Gminie Lipie dobry stan zwodociągowania i telekomunikacji, średni stan dróg oraz brak kanalizacji i oczyszczalni ścieków. W szkołach występuje niedobór nauczycieli języków zachodnich oraz środków dydaktycznych.

Rozwój przedsiębiorczości

Przedsiębiorczość jest związana z pewną cechą osobowości ludzkiej. Proces rozwijania postaw aktywnych jest długotrwały, wymaga przebudowy pewnych schematów myślenia i działania. Dlatego należy rozwijać postawy aktywne, gdyż istotnym wskaźnikiem koniunktury w gminach jest powstanie nowych przedsiębiorstw. Tworzą one nowe miejsca pracy, jak również powodują wzrost gospodarczy i zwiększenie dochodów mieszkańców i Gminy.

Przedsiębiorczość rozwija się tam gdzie istnieje odpowiednia infrastruktura, co jest zrozumiałe gdyż przedsiębiorca nie musi inwestować w urządzenia, m.i. do oczyszczania ścieków itp. Podstawowym zadaniem dla Zarządu Gminy jest budowa nowoczesnej infrastruktury technicznej, głównie kanalizacji i oczyszczalni ścieków.

Rozwój agroturystyki oraz usług towarzyszących

Walory przyrodnicze oraz rodzaj regionu stwarzają korzystne warunki dla rozwoju turystyki ekologicznej, w związku z istnieniem tego typu gospodarstw oraz agroturystyki dla rodzin z małymi dziećmi. Rozwój tej działalności będzie miał wpływ na podniesienie dochodów Gminy oraz zmniejszenie bezrobocia, które jest jej głównym problemem.

W ramach tego kierunku rozwoju konieczne jest wybudowanie infrastruktury turystycznej i przedstawienie oferty turystycznej, budowa ścieżek rowerowych, szlaków turystycznych itp. Najważniejszą tutaj rzeczą jest budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków, bowiem brak systemów oczyszczania ścieków zakończonych oczyszczalnią, powoduje degradację środowiska naturalnego, pogorszenie stanu wód powierzchniowych i podziemnych.

3. Ustawodawstwo i integracja z Unią Europejską

Warunki formalno-prawne dla Programu Ochrony Środowiska:

- Ustawa z 27 lipca 2001r o wprowadzeniu ustawy-Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (tzw ustawa wprowadzająca) Dz.U.z 2001r nr 100 poz.1085, z 2002r Nr 143, poz. 143, poz. 1196, z 2003r Nr 7 poz.78
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001r Nr 62,poz.627, Nr 115,poz.1229, z 2002r, Nr 74, poz.676, Nr 113,poz..984, Nr 153, poz.1271,Nr 233,poz.1957 z 2003, Nr 46,poz.392) wraz z rozporządzeniami wykonawczymi do tej ustawy
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001r ,Prawo wodne (Dz.U.Nr 115,poz.1229) Zmiany: Dz.U.Nr 154, poz.1803; z 2002r Nr 113,poz.984,Nr 130, poz1112) wraz z rozporządzeniami wykonawczymi

-Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r o odpadach (Dz.U. z 2001r Nr 62, poz. 628 , z 2002r Nr 41, poz. 365, Nr 113, poz.984, Nr 199, poz.1671, z 2003r, Nr 7, poz.78) wraz z rozporządzeniami wykonawczymi do powyższej ustawy

-Ustawy z dnia 113 września 1996r, o utrzymaniu czystości i porządku w gminach(Dz.U.z 1996r Nr 132, poz. 622, z 1997r Nr 60,poz.369, Nr 121, poz. 770, z 2000r Nr 22, poz.272, z 2001r Nr 100, poz. 1085, Nr 154, poz.1800, z 2002r Nr 113, poz. 984, z 2003r, nr 7, poz. 78)

Powyższe akty prawne, wraz z rozporządzeniami wykonawczymi, stanowią podstawy prawne w sprawie ochrony środowiska. Prawo to jest zgodne z odpowiednimi dyrektywami Unii

Prawo ochrony środowiska

Zadaniem Prawa ochrony środowiska jest wprowadzenie w polskim prawie rozwiązań zbliżonych do stosowanych w Unii Europejskiej, zawartych w przepisach ogólnych Traktatu Amsterdamskiego, jak i w aktach prawa pochodnego.

Podstawową zasadą prawa ochrony środowiska w ustawie jest podkreślenie konieczności traktowania ochrony środowiska jako całości . Ważnym jest wprowadzanie zasady społecznego procesu decyzyjnego w dziedzinie ochrony środowiska

Artykuł 1.Prawo ochrony środowiska mówi, że "Ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju, a w szczególności:

- zasada ustalania warunków ochrony środowiska, warunków wprowadzania substancji lub energii do środowiska, kosztów korzystania ze środowiska
- udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie
- udział społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska
- obowiązki organów administracji
- odpowiedzialność i sankcje

Wprowadzenie tych zasad jest generalnym dostosowaniem podstaw naszego systemu do wymogów prawa unijnego.

Podstawowym dokumentem w ochronie środowiska jest wg ustawy Prawa Ochrony Środowiska art. 13 " Polityka ekologiczna państwa", której projekt będzie opracowany przez ministra ds. środowiska, w oparciu o opinię także marszałków województw. Ustawa wskazuje na najważniejsze elementy Polityki Ekologicznej / art.14/. Powinna ona określać:

- cele ekologiczne
  - priorytety ekologiczne
  - rodzaj i harmonogram działań proekologicznych
  - środki niezbędne do określenia celów, w tym rozwiązań prawnych i środków finansowych
- Powyższe wyliczenie wskazuje na wymagany przez ustawodawcę charakter dokumentu. Ma być to precyzyjnie określony plan działania z ustalonym harmonogramem rzeczowo-finansowym.

Do realizacji Polityki Ekologicznej mają być przyjmowane wojewódzkie, powiatowe, i gminne programy ochrony środowiska. Program ochrony środowiska ma dotyczyć ściśle określonych działań na rzecz utrzymania względnie przywrócenia równowagi przyrodniczej elementów lub całości środowiska, na podstawie aktualnego stanu środowiska.

Programy ochrony środowiska mają być dostosowane do Polityki Ekologicznej objętej ustawą. Projekty programów lokalnych mają sporządzać województwa, powiaty i gminy, uwzględniając wymagania określone przez ustawę w art. 14 dla Polityki Ekologicznej Państwa. Założenie jest, że rady gmin uchwalą nowe programy ochrony środowiska do dnia 30 czerwca 2004 r

Prawo wodne

Ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 r reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zlewniowe kształtowanie i ochronę zasobów wody. Gospodarowanie wodami oparte jest na zasadzie wspólnych interesów i jest realizowane przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności.

Ustawa wprowadza zasady zlewniowego zarządzania gospodarką wodną przez utworzenie dwóch regionów dla dorzecza Odry i Wisły oraz ustanowienie dla nich administracji - RZGW, tj Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej.

Wprowadzenie regionów zlewniowych jest zgodne z przepisami Unii Europejskiej, szczególnie z Ramową Dyrektywą Wodną. Uwzględnione zostały rozwiązania zawarte w dyrektywach:
-96/61/EC dotyczące zintegrowanej ochrony przed zanieczyszczeniem
-91/271/EEC w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych
-91/676/EEC w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami ze źródeł rolniczych

Istotne są zapisy nakładające na aglomeracje powyżej 2000 mieszkańców, obowiązek posiadania systemów kanalizacyjnych zakończonych oczyszczalnią ścieków komunalnych, zgodnie z krajowym programem oczyszczania ścieków komunalnych. Obowiązek ten aglomeracje mają realizować:

- do 31 grudnia 2015r, w przypadku aglomeracji o zrównoważonej liczbie mieszkańców 2000 do 15000
- do 31 grudnia 2010r, w przypadku aglomeracji o zrównoważonej liczbie mieszkańców > 15000

W sprawie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rolniczych, dyrektor RZGW określi, w drodze rozporządzenia, wody powierzchniowe i podziemne wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszary szczególnie narażone, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć, uwzględniając:

- zawartość związków azotu w wodach powierzchniowych i podziemnych, ze szczególnym uwzględnieniem wód pobieranych do zaopatrzenia ludności w wodę pitną
- stopień eutrofizacji śródlądowych wód powierzchniowych, morskich wód wewnętrznych i wód przybrzeżnych, dla których czynnikiem eutrofizacji jest azot
- charakterystykę terenu, z uwzględnieniem: rodzaju działalności rolniczej, struktury użytków rolnych, koncentracji produkcji zwierzęcej, rodzaju gleb i klimatu.

Na mocy nowej ustawy zmianie ulegnie sposób prowadzenia wyników monitoringu wód. Będzie dostosowany do wymogów określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej. Minister d/s ochrony środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym d/s gospodarki wodnej określi, w drodze rozporządzenia:

- Klasyfikację dla obecnego stanu:
wód powierzchniowych, biorąc w szczególności pod uwagę elementy: biologiczne, hydrologiczne, morfologiczne i fizyko-chemiczne; wód podziemnych, biorąc za podstawę elementy ilościowe i chemiczne

-Sposób prowadzenia monitoringu stanu wód powierzchniowych i podziemnych uwzględniający

- kryteria wyznaczania punktów poboru próbek do badań
- zakres i częstotliwość badań
- wybór elementów jakości
- dodatkowe wymogi monitoringu dla obszarów chronionych
- metodyki referencyjnej badań oraz warunki zapewnienia jakości danych
- sposób oceny wyników badań
- zakres badań

-Sposób interpretacji wyników i prezentacji stanu wód powierzchniowych i podziemnych

Ustawa wprowadza rozporządzenie określające wymagania, jakim powinny odpowiadać wody:

- powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę pitną
- śródlądowe, morskie wewnętrzne i przybrzeżne
- w kąpieliskach

Zasady ustawy są zbieżne z dyrektywami Unii Europejskiej

Warunki korzystania z wód dorzecza będą narzędziem realizowania polityki gospodarki wodnej

Warunki korzystania z dorzecza obejmują:

- a/ aktualny stan ilościowy i jakościowy wód powierzchniowych i podziemnych oraz systemów wodnych i od wody zależnych wynikający z dotychczasowego użytkowania zasobów wody i gospodarki przestrzennej
- b/perspektywiczny stan ilościowy i jakościowy wód powierzchniowych i podziemnych oraz perspektywiczny stan ekosystemów wodnych
- c/wymagania dotyczące jakości wody
- d/ustalenia planów zagospodarowania przestrzennego
- e/ustalenia zawarte w dokumentacji hydrogeologicznej szczególnie dotyczącej określenia zasobów wód podziemnych i wyznaczenia głównych zbiorników wód podziemnych
- f/ustalenia zawarte w obowiązujących pozwoleniach wodnoprawnych, z uwzględnieniem podziału na zlewnie

Warunki korzystania z wód regionu wodnego mogą określać ograniczenia z korzystania z wód regionu lub jego części, w zakresie:

- pobierania wód powierzchniowych lub podziemnych
- wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi
- wprowadzania substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego do wód lub do urządzeń kanalizacyjnych
- lokalizowanie nowych urządzeń wodnych

Ustawa o odpadach

Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, ustawa o odpadach określa postępowanie z nimi w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska, przez ograniczenie ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko.

Ustawa ta w artykule 5, mówi, że każdy podejmujący działania powodujące lub mogące powodować powstawanie odpadów, powinien takie działania planować, projektować i prowadzić tak aby:

- zapobiegać powstawaniu odpadów lub ograniczyć ich ilość i negatywne oddziaływanie na środowisko zarówno przy wytwarzaniu produktów, podczas i po zakończeniu użytkowania.
- zapewnić zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk, jeżeli nie udało się zapobiec jego powstaniu
- zapewnić zgodne z zasadami ochrony środowiska unieszkodliwienie odpadów, których powstaniu nie udało się zapobiec, lub których nie udało się poddać odzyskowi

Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996r

W zakresie gospodarki odpadami zobowiązuje gminy m.i. do:

- budowy, utrzymania i eksploatacji własnych i wspólnych z innymi gminami składowisk, obiektów wykorzystania i unieszkodliwiania odpadów
- tworzenia warunków do selektywnej zbiórki, segregacji i składowania odpadów przydatnych do wykorzystania
- współdziałania z właściwymi organami administracji rządowej w organizowaniu gospodarki odpadami niebezpiecznymi, wydzielonymi z odpadów komunalnych.

Polskie prawo ochrony środowiska musi być spójne z prawem Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska. Przepisy Unii Europejskiej są systematycznie brane pod uwagę przy tworzeniu polskich aktów prawnych. Ogólnie można powiedzieć, że akty prawne uchwalane po roku 1989 uwzględniają prawo wspólnotowe. Nowa Konstytucja RP, uchwalona 2.04.1997r stanowi, że RP zapewnia ochronę środowiska kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Prawo polskie uwzględnia zasadę zapobiegania zanieczyszczeniom i odpowiedzialności zanieczyszczającego za szkodę. Nowa ustawa o ochronie środowiska, mówi o przezorności oraz zintegrowanego podejścia do ochrony środowiska. W Polsce jak i w krajach Unii Europejskiej zasadniczym instrumentem reglamentacji korzyści ze środowiska jest pozwolenie ekologiczne. Ustawa o ochronie środowiska wprowadzi do polskiego systemu prawnego zintegrowane zezwolenia ekologiczne wzorowane na dyrektywie IPPC(96/61/WE) Monitoring środowiska musi być dostosowany do wspólnych aktów prawnych.

II.CHARAKTERYSTYKA GMINY LIPIE

1.Położenie geograficzne

Gmina Lipie leży w północno-zachodniej części powiatu kłobuckiego, w województwie śląskim. Graniczy od zachodu z powiatem oleskim, od południa z gminą Krzepice i gminą Opatów, od wschodu z gminą Popów od północy z powiatami pączęzańskim i wieluńskim. Gmina Lipie oddalona jest od Kłobucka ca 15 km na NW.

Współrzędne geograficzne wyznaczające lokalizację Gminy przedstawiają się następująco:

równoleżniki	51°00' 00" - 51°05'00"	szerokości geograficznej północnej
południki	18°40' 00" - 18°55'00"	długości geograficznej wschodniej

Mapa topograficzna w skali 1:100 000 arkusz Olesno pas 45 słuup 27

Mapa topograficzna w skali 1:100 000 arkusz Wieluń pas 44 słuup27

Gmina Lipie jest jedną z 166 gmin województwa śląskiego.Liczy 6761 mieszkańców. Położona jest w obrębie północno-zachodniej części województwa. Zajmuje obszar 99 km². Obejmuje 19 sołectw. Połączenie komunikacyjne zapewnia droga Działoszyn-Jaworzno oraz droga Parzymiechy - Waleńczów. Brak połączenia kolejowego.

2.Ukształtowanie powierzchni, hydrografia, hydrologia, budowa geologiczna, warunki hydrogeologiczne

Morfologia, hydrografia, hydrologia

Zgodnie z podziałem Polski na jednostki geograficzne Gmina Lipie leży w obrębie Wyżyny Wieluńskiej, stanowiącej mezoregion Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej. Charakterystyczną cechą Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej są progi denudacyjne zbudowane z bardziej odpornych skał górnego triasu i jury, zapadające monoklinalnie w kierunku NE pod osady trzeciorzędu i czwartorzędu Nizin Srodkowo-Polskich.Teren Gminy Lipie jest słabo urozmaicony.Ogólnie opada na N i S, w kierunku dolin rzecznych: Warty i jej dopływu Liswarty. Rzędne terenu w obrębie kulminacji, w zachodniej części, osiągają wartość 255,00-257,50m, w kierunku N i E teren się obniża do 212,00-221,00m npm. W dolinie Liswarty wysokość npm wynosi ca 205,00-208,00m. Szerokość doliny rzeki Liswarty w rejonie Gminy wynosi od 200-300m

Gmina Lipie leży w dorzeczu Odry, głównie w zlewni Liswarty-lewobrzeżnego dopływu Warty / prawobrzeżnego dopływu rzeki Odry/, a częściowo w zlewni rzeki Warty. Rzeka Liswarta wypływa na SSW od Częstochowy na wysokości ok.315m npm. Sieć rzeczna gęsta. Zlewnia zbudowana jest z osadów liasowych i triasowych (iły, piaskowce,piaski) przykrytych piaskami zwałowymi i glinami. W dolinie Liswarty zawikłana sieć rzeczna Koryto rzeki miejscami dwudzielne, pod Krzepicami przelamuje się przez pasmo utworów liasowych . Dolina osiąga tutaj szerokość od 0,5 do 1km i jest zmeliorowana. Poniżej ujścia Beszczy / w obrębie południowej granicy Gminy Lipie/ Liswarta dzieli się na kilka ramion Dno doliny zmeliorowane. Począwszy od mostu w Dankowie Liswarta płynie zwartą, miejscami stromościenną doliną / podcięcia rzędu 10m/. W zlewni brak stałych dopływów. Liswarta dopływa do Warty w odległości ca 12km na E od granicy Gminy Lipie, w okolicy miejscowości Kule.

Na rzece Liswarcie w km 25+400, w sąsiedztwie miejscowości Danków, projektowany jest zbiornik retencyjny "DANKÓW", którego celem jest m.i. ochrona przeciwpowodziowa, poprawa deficytu wód powierzchniowych, regulacja stosunków wodnych na obszarze przyległym do projektowanego zbiornika, i wiele innych.

Zlewnia rzeki Warty obejmuje północną część Gminy Lipie, począwszy od dopływu z Kleśnisk. Rzeka Warta przepływa w odległości ca 6,5km na N od granicy północnej Gminy.

Budowa geologiczna

Omawiany teren znajduje się w obrębie monokliny śląsko - krakowskiej. Warstwy mezozoiczne zapadają się w kierunku NE pod kątem 1-3°. Występują tutaj utwory jury środkowej i górnej oraz czwartorzędu.

Jura środkowa- reprezentowana jest w dolnej części przez warstwy kościeliskie /aalen, bajos/ wykształcone w postaci piasków i słabo spojonych piaskowców, o miąższości 30 - 40 m. Nad warstwami kościeliskimi zalegają ility, ilowce, mułowce z przewarstwieniami piaskowców i syderytów - ility rudonośne /baton, kujaw/, o miąższości ok.200m. W stropie jury środkowej występują wapienie i margle piaszczyste, wapienie dolomityczne i zlepieńce /kelowej/ o miąższości 2-22m. Podobieństwo litologiczne utworów keloweju z osadami jury górnej powoduje, że granicę między jurą środkową i górną stawia się na stropie ility rudonośnych

Jura górna- osady jury górnej wykształcone są w formie wapieni: skalistych, marglistych płytowych. Granica występowania utworów jury górnej w obszarze Gminy znajduje się w pobliżu miejscowości Parzymiechy. Istnieje prawdopodobieństwo występowania tutaj strefy uskokowej. Skrasowiałe wapienie /pustki krasowe/ wypełnione są materiałem naniesionym przez wodę. Na NE od miejscowości Parzymiechy zgodnie z upadem warstw miąższość wapieni jury górnej rośnie do 400m, przy linii zasięgu utworów kredy.

Czwartorzęd - osady czwartorzędu charakteryzują się dużą zmiennością. Miąższość waha się od 0 /kamieniołomy/ do 50m /doliny kopalne/. Czwartorzęd reprezentowany jest przez piaski, żwiry, piaski gliniaste i gliny. Głównie są to osady lodowcowe i wodnolodowcowe.

Warunki hydrogeologiczne

Pod względem hydrogeologicznym znaczenie mają utwory czwartorzędu i jury górnej. Czwartorzęd tworzy piętro wodonośne nieciągłe, z uwagi na to, że osady te mają bardzo małą miąższość, lub całe piętro tworzą osady słabo przepuszczalne. Występowanie użytkowych poziomów wód podziemnych związane jest głównie z osadami wypełniającymi erozyjne zagłębienia w stropie starszego podłoża.

Głównym użytkowym poziomem na obszarze Gminy Lipie są wodonośne utwory górnej jury Wapienie jury górnej tworzą bardzo zasobny poziom wodonośny typu porowo-szczelinowo-kawernowego. Zgodnie z mapą głównych zbiorników wód podziemnych /GZWP/ w Polsce, wymagających szczególnej ochrony /A.S.Kleczkowski 1990r/ Obszar Gminy Lipie znajduje się w zasięgu występowania GZWP 326 - Częstochowa E w 80%. Porowatość masywu skalnego ca 10% ma znaczenie dla retencji wód lecz jest drugorzędna dla przepuszczalności hydraulicznej. Podstawową rolę w migracji wód odgrywa porowatość szczelinowa i kawernowa. Wodonośność górnourajskiego poziomu wodonośnego jest różna, zależna od miąższości wapieni, stopnia ich spękania, i rodzaju materiału wypełniającego kawerny.

Wydatki jednostkowe wahają się od 0,2 do 9,5m³/h/1m depresji /studnia JAMAR - Albertów/ Górnourajski poziom wodonośny zasilany jest wodami opadowymi infiltrującymi na obszarze występowania wapieni oraz wodami dopływającymi z wodonośnych utworów czwartorzędowych. Zwierciadło wody jest z reguły swobodne. Stabilizuje się poniżej 10 m.

Poziom wodonośny środkowej jury związany jest z warstwami kościeliskimi. Piaski i piaskowce warstw kościeliskich tworzą rozległy poziom o znacznej wodonośności. Uzyskuje się wydajności rzędu 100 m³/h. Duża głębokość poziomów wodonośnych (200m) i bardzo duże ilości trudno strącalnego żelaza w wodzie, sprawiają, że nie bierze się tego poziomu pod uwagę jako źródła wody pitnej.

Jakość wody ze studni wierconych stanowiących ujęcia wody na terenie Gminy Lipie jest systematycznie poddawana kontroli. Stwierdza się niekiedy nieco zawyżone ilości Fe i Mn. Związki azotowe w normie i poniżej normy.

3. Płó klimatyczne Gminy Lipie

Gmina Lipie położona jest w zachodniej części częstochowsko - kieleckiej dzielnicy klimatycznej.

- opad średni z wielolecia 651 mm
- średnia temperatura 7,6°C
- opad w okresie wegetacyjnym 418mm
- okres wegetacji =212 dni
- stosunkowo krótka i łagodna zima
- okres bez przymrozków -150 dni
- pokrywa śnieżna zalega 71 dni
- przeważają wiatry południowo-zachodnie o prędkości ponad 1m/s
- w okresach roztopów wiosennych, deszczów letnich (przełom VI/VII) oraz w trzeciej dekadzie sierpnia znacznie wzrasta przepływ w rzece i często dochodzi do zalewania bezpośredniej doliny. Wody powodziowe prowadzą znaczne ilości zanieczyszczeń głównie pochodzenia mineralnego (spływ z pól).

Wilgotność względna powietrza najwyższe wartości osiąga w chłodnej porze roku / listopad -luty, 85-88%/, najniższe zaś latem / maj, czerwiec, lipiec 71-78%/.

4. Demografia

Gminę Lipie zamieszkuje 6 761 osób. W skład gminy wchodzi 21 miejscowości tworzących 19 sołectw. Liczba mieszkańców poszczególnych sołectw zostanie przedstawiona w tabeli 1

Lp	Sołectwo	Miejscowości wchodzące sołectwa	Liczba mieszkańców
1	Albertów	Albertów, Chałków	373+18
2	Brzózki	Brzózki	93
3	Danków	Danków, Troniny	556+78
4	Giętkowizna	Giętkowizna	84
5	Grabarze	Grabarze	120
6	Julianów	Julianów	230
7	Kleśniska	Kleśniska	470
8	Lindów	Lindów	221
9	Lipie	Lipie	1 118
10	Napoleon	Napoleon	102
11	Natolin	Natolin	252
12	Parzymiechy	Parzymiechy	720
13	Rębielice Szlacheckie	Rębielice Szlacheckie	513
14	Rozalin	Rozalin	111
15	Stanisławów	Stanisławów	312
16	Szyszków	Szyszków	237
17	Wapiennik	Wapiennik	313
18	Zbrojewsko	Zbrojewsko	257
19	Zimnowoda	Zimnowoda	574

Struktura demograficzna ludności Gminy Lipie

tabela 2

	do 15 lat	16-35	36-55	56-65	66 i więcej	RAZEM
Mężczyźni	744	1021	991	273	336	3365
Kobiety	726	943	833	294	600	3396
RAZEM	1470	1964	1824	567	936	6761

Średni wiek mieszkańców Gminy wynosi 37 lat. Struktura wieku społeczeństwa nie odbiega od średniej ogólnopolskiej dla terenów wiejskich.

Odsetek ludności w poszczególnych kategoriach wiekowych

tabela 3

Wiek	Gmina Lipie / 1995r/	Gmina Lipie /1997/	Gmina Lipie/1999/
Przedprodukcyjny do 18 lat	1981	1927	1872
Produkcyjny 19-59lat	4492	4133	5014
Poprodukcyjny > 60 lat	984	1077	1004

Przyrost naturalny ludności w latach 1997-1999

tabela 4

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
1997	73	92	-19
1998	62	80	-18
1999	80	95	-15

Migracja w latach 1993-1999

tabela 5

Rok	Zameldowani	Wymeldowani	Saldo
1993	64	110	-46
1994	75	79	-4
1995	74	86	-12
1996	76	113	-37
1997	86	74	+12
1998	104	93	+11
1999	65	78	-13

Tabela wykazuje, że dodatnie saldo migracji było tylko w latach 1997/8. Migracja ludności powodowana jest głównie brakiem perspektyw i trudności w zdobyciu pracy.

Współczynnik feminizacji: 0-15lat	97,5
16-35lat	92,36
36-55lat	84
56-65lat	107,6
pow.66	178,57

Współczynnik feminizacji wyrażają proporcje ilości kobiet do mężczyzn.

Jednym z największych zagrożeń dla prawidłowego rozwoju obszarów wiejskich jest znaczna deformacja struktury wieku /starzenie/ lub płci - odpływ młodych kobiet. Biorąc pod uwagę fakt, że głównie liczba młodych ludzi świadczy o potencjale reprodukcyjnym ludności, należy podjąć starania na rzecz poprawy jakości życia, powstrzymać niekorzystne procesy, które prowadzą do odpływu młodych ludzi - zwłaszcza kobiet.

Uwarunkowania społeczne - demografia i warunki mieszkaniowe

tabela 6

LUDNOŚĆ		
1	Ludność ogółem	osób 6761
2	Ludność wg grupy wiekowej	%
	-wiek przedprodukcyjny	26,6
	-wiek produkcyjny	56,0
	-wiek poprodukcyjny	17,40
3	Młodzież szkolna 15-18 lat	% 5,2
4	Bezrobotni	osób 390
	-udział bezrobotnych w liczbie ludności	% 5,6
	-udział w grupie osób w wieku produkcyjnym	% 10,1

5	Pracujący	tys. osób	3,14
	(szacunkowo wg publikacji Rocznika Statystycznego Czw		
	I - rolnictwo, leśnictwo, górnictwo	%	2,27
	II- przemysł i budownictwo	%	0,38
	III-usługi	%	0,49
6	Struktura pracujących	%	
	sektor I		72,3
	sektorII		12,1
	sektorIII		15,6
7	Aktywność zawodowa		66,1
	Wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców		454
8	Tendencje zmian liczby ludności	osób	
		1975	6502
		1980	6914
		1985	6734
		1990	6765
		1995	6887
		2002	6761
	MIESZKANIA		
	Zasoby mieszkaniowe	sztuk	1814
	- w dobrym stanie	%	88,6
	Przeciętna liczba osób na jedno mieszkanie		3,73

Charakterystyka ludności - 31.12.2000

tabela 7

Wyszczególnienie	Ludność ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Gęstość zaludnienia na 1 km ²
Polska	38 644 211	18 772 964	19 871 247	123,59
Województwo śl.	4 847 600	2 353 184	2 494 416	394,30
Powiat Kłobuck	86 184	42 964	43 220	96,93
Gmina Lipie	6761	3 365	3 396	70

Na podstawie analizy demograficznej przeprowadzonej dla Gminy Lipie, można stwierdzić, że społeczność wyróżnia się tutaj korzystnym odsetkiem ludności w wieku przedprodukcyjnym, dobrym całościowo współczynnikiem feminizacji, niekorzystnym współczynnikiem feminizacji w wieku przed i poprodukcyjnym., ujemnym saldem migracji, ujemnym przyrostem naturalnym.

Mieszkańcy Gminy Lipie wykazują średnie zainteresowanie sprawami Gminy. Interesują się podwyższeniem standardu życia, którego elementem byłaby budowa kanalizacji sanitarnej zakończonej oczyszczalnią ścieków.

Kierunki zmian demograficznych

Prognozę demograficzną oparto na aktualnych danych statystycznych oraz założeniach zawartych w opracowaniu "Gmina Lipie-Studium uwarunkowań i kierunków gospodarowania przestrzennego" 2000r / patrz: spis materiałów /. Wzięto też pod uwagę korzystne zmiany cywilizacyjne w obrębie Gminy, podniesienie standardu życia przez rozbudowę koniecznej infrastruktury, w zakresie m.i. odprowadzania ścieków.

tabela 8

Lp	Wyszczególnienie	rok 2010
1	Ludność ogółem osób	6700
2	Ludność wg grup wieku %	
	- wiek przedprodukcyjny	26,0
	- wiek produkcyjny	56,0
	- wiek poprodukcyjny	18,0
3	Młodzież w wieku 15-18 lat %	4,0

Podsumowanie:

Spodziewany, nieznaczny spadek liczby mieszkańców spowoduje zatrzymanie się tendencji wzrostu budownictwa mieszkaniowego. Wystąpi tylko potrzeba odnowienia starych zasobów mieszkalnych, w ilości około 200 mieszkań.

Nieznacznie spadnie ilość osób w wieku produkcyjnym, więc pozostanie do rozwiązania problem bezrobocia w nieco mniejszym wymiarze.

Należy dążyć do poprawienia dostępności świadczeń medycznych dla osób w wieku poprodukcyjnym, rozwijania sieci ośrodków opieki społecznej tworzenie dobrego systemu pielęgnacyjno - opiekuńczego, a także szerokiego zakresu usług kultury dla osób starszych.

Należy dążyć do zwiększenia ilości miejsc w szkołach średnich, w których nauka kończy się maturą. W roku 2010 do szkół średnich będzie uczęszczać 240 uczniów mieszkających w gminie Lipie /wartość szacunkowa/, a w tym 230 uczniów do szkół średnich z maturą.

5. Działalność gospodarcza, instytucje użyteczności publicznej

Gmina Lipie ma charakter rolniczy, działalność gospodarcza jest tutaj słabo rozwinięta.

tabela 9

GMINA LIPIE	1996	1997	1998	1999
Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą	268	283	280	272
l.mieszk / podmiot	25	23	24	25

W Gminie Lipie ponad 272 małych zakładów prowadzi wszechstronną działalność gospodarczą: przemysłową, remontowo-budowlaną, handlową, przetwórstwo, transport betoniarstwo, gastronomia, wypiek ciastek.

Dobrze prosperującymi zakładami / wg informacji Gminy Lipie/ są:

PPHU "DREWBET"		Zbrojewsko 14
Zakład Produkcji Spożywczej "JAMAR" s.c.		Albertów 69
Zakład Produkcyjno-Handlowy "MARLEN" s.c.		Szyszków 3
Zakład Produkcyjno-Handlowo-Usługowy "DELIC-POL S.C.		Lindów 34
PPHU Orzełek Krzysztof i Mariusz Markisz s.c,	ul. Jaworska 81	Kleśniska
Firma Prywatna "AROMATICA"	ul.Dworska	Lipie
PHU "AKWIB" s.c,	ul. Częstochowska	Lipie
ZPUH "KAMILA"	ul.Kasztanowa 2a	Parzymiechy
Skup złomu Kotyńia Zdzisław		Danków 59
Ubojnia zwierząt rzeźnych s.c. Konieczny Leszek ,Gwiździel Mieczysław		
Gwiździel Marek	ul. Stawowa 2	Parzymiechy
Zakład PHU "ROLMEX"	ul. Częstochowska 5	Parzymiechy
Zakład Usługowo-Handlowy "ELEKTRYK" Ząbkowski Jan		Natolin 34

Opis niektórych firm:

Firma "JAMAR" s.c. - rok utworzenia 1994, pod nazwą JAMAR od 4 lat. Siedziba: Albertów 69
Zatrudnienie w firmie-150 osób/ w sezonie do 200 osób/. Przetwórstwo
warzyw i owoców. Produkcja 40 asortymentów. Rynek zbytu: cały kraj
+ Estonia + Litwa + Mongolia + Stany Zjednoczone
Współpraca - 300 hurtowni. Sprzedaż zwiększa się ca 30% rocznie.
Wprowadza się system HACCP i recykling odpadów produkcyjnych.
Plany: rozbudowy zakładu / magazyn centralny + oczyszczanie ścieków
+ chłodnia/

PPHU "DREWBET" s.c. - rok utworzenia 1995.Siedziba - Zbrojewsko. Zatrudnia 158 osób.
Produkcja: elementy betonowe, tartak , palisada , stolarnia. Rynek zbytu:
cały kraj. Plany: uruchomienie produkcji betoniarskiej w Kłobucku

Zakład Produkcyjno-Usługowy "DELIC-POL" s.c.- rok utworzenia 1992. Siedziba-Lindów 34
Zatrudnienie - 180 osób. Produkcja: wyroby ciastkarskie. Rynek zbytu:
cały kraj + eksport. Plany: rozbudowa zakładu. Współpraca z kapitałem
zagranicznym.

Przedsiębiorstwo Produkcyjne Usługowo-Handlowe s.c OrzełekKrzysztof, Markisz Krzysztof
firma powstała w roku 1989. Siedziba: Kleśniska ul. Jaworska 81.
Zatrudnienie: 25 etatów. Produkcja: akcesorii do mebli. Rynek zbytu:
fabryki mebli na terenie całego kraju.

Zakład produkcyjno-Handlowy "MARLEN" s.c. Rychter Marek i Jolanta, Trzepizur Leszek.
Siedziba: Szyszków 3 42-165 Lipie.
Rok utworzenia- 1996. Produkcja: wyroby ciastkarskie. Zatrudnienie:
25 osób. Rynek zbytu: 50 odbiorców na terenie kraju. Zakład
się rozbudowuje.

Ewidencja prowadzona przez Urząd Gminy w Lipiu wykazuje 272 podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Reprezentacja poszczególnych branż podmiotów gospodarczych:

Handel	117		
Zakłady przemysłowe	78, w tym:	Produkcja wyrobów - 19	
		Przemysłowe - 49	
		Produkcja usług - 10	
Gastronomia	4		
Usługi niematerialne	18		
Inne	55		

Największą liczbę podmiotów gospodarczych stanowią małe zakłady zatrudniające 1-10 osób

Rozwój prywatnych podmiotów gospodarczych wg poniższej tabeli:

tabela 10

Rok	Ilość nowych podmiotów	Ilość podmiotów zlikwidowanych	Ilość podmiotów ogółem
1993	62	53	218
1995	67	53	230
1997	57	42	283
1999	40	48	272

Struktura bezrobocia w gminie Lipie

tabela 11

	1996	1997	1998	1999
Liczba bezrob.	405	271	238	301
%	10,5	7	6,1	7,7

Instytucje użyteczności publicznej

a/ szkoły podstawowe: na terenie Gminy Lipie czynnych jest 5 szkół podstawowych

Tabela 12

Miejscowość	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Sala gimnastyczna
Lipie	227	11	+ wspólna z gimnazjum
Parzymiechy	172	8	-
Rębielice Szl.	67	6	zastępcza
Lindów	114	6	zastępcza
Natolin	46	4	zastępcza
Razem	626	35	

b/gimnazja

na terenie Gminy Lipie czynne są dwa gimnazja

tabela 13

Miejscowość	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Sala gimnastyczna
Lipie	163	7	+
Parzymiechy	70	4	-

c/przedszkola: na terenie Gminy Lipie znajdują się 4, do których uczęszcza 124 dzieci

tabela 14

Lp	Miejscowość	Liczba dzieci
1	Lipie	48
2	Parzymiechy	31
3	Zimnowoda	23
4	Lindów	22
	Razem	124

d/oddziały przedszkolne:na terenie Gminy Lipie znajdują się 4,do których uczęszcza 60 dzieci

tabela 15

Lp	Miejscowość	Liczba dzieci
1	Albertów	14
2	Kleśniska	15
3	Rębelice Szlacheckie	16
4	Natolin	15
	Razem	60

e/biblioteki: na terenie Gminy Lipie znajduje się Gminna Biblioteka Publiczna w Lipiu oraz dwie filie w miejscowości Parzymiechy i Stanisławów. Liczbę woluminów przedstawia poniższa tabela.

tabela 16

Lp	Miejscowość	Ilość woluminów
1	Lipie GBP	12 917
2	Parzymiechy FGBP	9 032
3	Stanisławów FGBP	6 078
	Razem	28 717

Biblioteki rejestrują 1272 czytelników. Stan zasobów bibliotek jest systematycznie uzupełniany.

f/ośrodek kultury: na terenie Gminy Lipie działa Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, który skupia wiele uczestników kół zainteresowań, głównie dzieci i młodzież

Zespoły i koła zainteresowań działające przy Gminnym Ośrodku Kultury w Lipiu:

Zespół taneczny RYTM, liczący 15 dziewcząt, tańczących taniec współczesny
Zespół chóralny "Lipianie", 19 osób-mieszkańców wsi Lipie i Danków, pieśni chóralne czterogłosowe, kościelne, oraz piosenki ludowe
Koło tenisowe dzieci i młodzież Gimnazjum i Szkoły Podstawowej w Lipiu oraz młodzież ze szkół ponadpodstawowych uczniowie Szkoły Podstawowej w Lipiu
Koło plastyczne
Koło tańca "Break Dance"
Zespół rockowy 4 osobowy: młodzież z Lipia i Parzymiechów. Brak odpowiedniego sprzętu muzycznego.
Klub seniora: dwa razy w roku organizowane są spotkania członków.

g/ośrodki zdrowia: na terenie Gminy Lipie działa Gminny Ośrodek Zdrowia w Lipiu oraz 2 wiejskie ośrodki zdrowia w Parzymiechach i Stanisławowie

6. Komunikacja

Komunikacyjne powiązania zewnętrzne Gminy zapewniają:

a/ droga krajowa Nr 490 relacji **Rudniki - Działoszyn**, przebiegająca w NW części terenu Gminy Lipie

b/ drogi powiatowe relacji **Lipie - Krzepice** oraz **Lipie-Wilkowiecko**. Drogi te zapewniają dostęp do drogi krajowej Nr 489 relacji Wieluń - Rudniki - Kłobuck - Częstochowa. W ciągu drogi Nr 489, w rejonie miejscowości Lgocko (gmina Kłobuck) zlokalizowany jest węzeł do projektowanej autostrady A1.

Powiązania z sąsiednimi gminami zapewnia istniejąca sieć dróg powiatowych, wg tabeli 17

Lp	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość /km/
1	08-201	Załącze Małe-gr. woj. Giętkowizna-Parzymiechy	2,590
2	08-202	Parzymiechy - Zimna Woda - do drogi 08-203	6,15
3	08-203	Stacja kolejowa Krzepice-Zajączki I-Zajączki II - Lipie	5,410
4	08-204	Parzymiechy - Lipie	5,380
5	08-205	Krzepice-Danków-Lipie	4,100
6	08-206	Grabarze-Wapiennik-Stanisławów	5,400
7	08-207	Lipie-Albertów-Stanisławów	5,100
8	08-208	Stanisławów-Julianów do drogi 491	3,200
9	08-209	Lipie-Rębielice Szlacheckie-Zbory do drogi 491	7,830
10	08-210	Stanisławów-Rębielice Szlacheckie	2,200
11	08-236	Danków-popowice-Wilkowiecko	1,000

Razem na terenie Gminy Lipie 48,360km

Powiązania wewnętrzne na terenie gminy stanowi **układ dróg gminnych**

tabela 18

Lp	Nr drogi	Nazwa drogi
		Kleśniska
1	0832003	ulica Szkolna
2	0832004	Giętkowizna-Lasek
3	0882008	Zimnowoda-Julianpol
		Parzymiechy
4	0832010	ulica Reformy Rolnej
5	0832011	ulica Polna
6	0832014	ulica bez nazwy /łączy ul. Krzepicką z drogą gminną nr 0832001
7	0832015	ulica Starowiejska
8	0832018	ulica Cmentarna
9	0832019	Brzózki wieś
10	0832024	Lipie - Kasztanowa
11	0832027	Wapiennik Las - do granicy województwa sieradzkiego
12	0832032	Lipie - Rębielice Szlacheckie
13	0832039	Grabarze-Wapiennik -Stanisławów

Wykaz i nazewnictwo dróg gminnych wg załącznika nr 45 do Uchwały Nr 163/XXIV/87 WRN w Częstochowie z dnia 28 grudnia 1987r.

7. Rolnictwo

Gmina Lipie ma charakter typowo rolniczy. Dominującą pozycję w rolnictwie zajmuje sektor prywatny. Na terenie Gminy znajduje się 1381 rolników indywidualnych. Średnia wielkość gospodarstwa wynosi 4,8ha. Z ogólnej powierzchni użytków zielonych -5756 ha, we władaniu rolnictwa indywidualnego znajduje się 95%.

Rolnictwo spółdzielcze działa do tej pory w ramach Spółdzielczego Kombinatoru Rolno-Spożywczego w Lipiu. Znaczną rolę w Spółdzielni pełni gospodarka rybacka rozwinięta na podstawie 20 stawów rybnych zlokalizowanych w Parzymiechach, Lipiu i Zbrojewsku.

8. Struktura zatrudnienia

W Gminie Lipie pracujących jest 3413 osób, z tego blisko połowa to kobiety. Ponad 60% czynnych zawodowo to osoby pracujące w rolnictwie. W dziale produkcyjnym i w budownictwie pracuje niespełna 20%, w usługach około 12%. Czynni zawodowo stanowią ca 90% osób w wieku produkcyjnym.

Według szacunków, w przyszłości zmniejszać się będzie liczba osób zatrudnionych w rolnictwie na rzecz działalności produkcyjnej i usług, może się zmniejszyć liczba gospodarstw indywidualnych przy wzroście ich średniej wielkości.

Blisko połowa mieszkańców Gminy Lipie utrzymuje się z pracy w rolnictwie, około 22% ze źródła niezarobkowego, pozostali z pracy poza rolnictwem.

Najwięcej jednostek działalności produkcyjnej czy usługowej skupiają największe wsie, tj Lipie, Parzymiechy, Albertów, Danków, Kleśńska, Zimnowoda.

W gminie zarejestrowanych jest 390 bezrobotnych, z tego 48% to kobiety. Wielkość ta jest niższa od średniej wielkości dla gmin wiejskich byłego województwa częstochowskiego

Dochody budżetowe na jednego mieszkańca w gminie w roku 1997 wyniosły 697,5zł, zaś wydatki 697,7 zł. Wielkości te są mniejsze niż średnie dla gmin wiejskich byłego woj. częstochowskiego. Bardzo niskie są też wydatki przeznaczone w Gminie na inwestycje -11%

III. STAN ŚRODOWISKA

1. Powietrze atmosferyczne

Powietrze jest komponentem środowiska, bez którego życie na naszej planecie byłoby niemożliwe. Przebiegają w nim różne procesy chemiczne, dlatego jego skład ma bezpośredni wpływ na całe życie organiczne, w tym na życie człowieka. Bezpośredni wpływ jego składników na zdrowie ludzkie, organizmy żywe, roślinność, wody, gleby a także zabytki i budowlę jest faktem, w związku z czym właśnie ten składnik podlega szczególnej ochronie. Zgodnie z definicją przedstawioną w Ustawie „Prawo Ochrony Środowiska” art.85 - ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- 1) *utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach*
- 2) *zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.*

Konieczność ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami, które łatwo przenoszą się nawet na duże odległości, oddziałują na zmiany klimatu i wywołują niekorzystne procesy w ochronnej warstwie ozonowej jest w obecnej erze uprzemysłowienia koniecznością najpilniejszą.

Istnieją dwie grupy zanieczyszczeń powietrza, należą do nich zanieczyszczenia substancjami pyłowymi i zanieczyszczenia substancjami gazowymi.

Podstawową masę zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla powstający w trakcie wszelkiego typu procesów spalania paliw. Jako taki nie jest gazem toksycznym, jednakże wzrost jego zawartości w powietrzu odpowiada w ok. 55% efektu cieplarnianego.

Dwutlenek siarki emitowany w wyniku spalania paliw zawierających siarkę – spalania węgla kamiennego i brunatnego głównie w procesach energetycznych. W powietrzu SO_2 ulega dalszemu utlenianiu do SO_3 , który reagując z wodą daje kwas siarkowy będący bezpośrednią przyczyną kwaśnych deszczów. Zmniejszenie emisji SO_2 uzyskuje się przez zmniejszenie zużycia paliw, nowe techniki spalania, odsiarczanie paliw lub odsiarczanie spalin.

Tlenki azotu są substancjami powstającymi przede wszystkim w procesach spalania w wysokich temperaturach, tj. w:

- procesach energetycznego spalania paliw,
- procesie koksowania węgla

– silnikach spalinowych pojazdów mechanicznych.

Tlenki azotu, po utlenieniu w obecności pary wodnej, mają również udział w tworzeniu kwaśnych deszczy i ich niszczącym działaniu. Jest jednym z głównych zanieczyszczeń motoryzacyjnych. Gdy stężenie zanieczyszczeń jest wysokie, przy słonecznej pogodzie dochodzi pod wpływem energii światła słonecznego do złożonych przemian chemicznych i powstawania związków azotu z węglowodorami. W połączeniu z gazowymi węglowodorami tworzą w określonych warunkach atmosferycznych zjawisko smogu.

Tlenek węgla powstaje w wyniku procesu niepełnego spalania węgla, głównie w niskosprawnych kotłach i paleniskach węglowych. Jego źródłem są również spaliny samochodowe. Jest gazem toksycznym, ale jego istotne oddziaływanie jest lokalne. W przyrodzie nie odgrywa większej roli, gdyż szybko utlenia się do dwutlenku węgla.

Pyły to stałe zanieczyszczenia powietrza stanowiące resztki niedokładnie spalanego paliwa, najdrobniejsze ziarna popiołu. Pyły emitowane są przez zakłady metalurgiczne, motoryzację, inne instalacje przemysłowe. Znajdują się w spalinach silników, powstają przy ścieraniu się opon samochodowych i ze ścieranych nimi powierzchni dróg. Pyły stanowią często źródło pierwiastków śladowych, które w różnym stopniu stanowią zagrożenie dla środowiska. Pierwiastkami o bardzo wysokim stopniu zagrożenia są: ołów, kobalt, miedź, rtęć, cynk, cyna i chrom.

Węglowodory wytwarzane są w trakcie procesów przetwarzania ropy naftowej, przetwarzania i spalania węgla. Należą do nich wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA) stanowiące grupę związków silnie toksycznych, posiadających właściwości kancerogenne. Najsilniejsze działanie rakotwórcze wykazują WWA mające więcej niż trzy pierścienie benzenowe w cząsteczce. Najbardziej znany wśród nich jest benzo (α)piren, którego emisja związana jest również z procesem spalania węgla zwłaszcza w niskosprawnych paleniskach indywidualnych. Stwierdza się dużą sezonową zmienność emisji benzo (α)pirenu. Metan emitowany na powierzchni ziemi jest jednym z głównych składników biogazu. Jest gazem łatwopalnym, przy zawartości w granicach 5 - 15 % obj. w powietrzu tworzy mieszaninę wybuchową. Powyżej górnej granicy mieszanina metanu z powietrzem pali się, jeżeli zostanie zapalona, lecz bez niebezpieczeństwa eksplozji. Rozpuszczalność metanu w wodzie wynosi 60 mg/l.

Metan jest gazem nietoksycznym, lecz może wypierać tlen z otoczenia gleby stwarzając ryzyko zaduszenia. Wytwarzany jest między innymi w procesie przemian substancji organicznych w wysypiskach śmieci. Zazwyczaj gaz wysypiskowy zawiera 40 - 60 % obj. metanu i 60 - 40 % obj. dwutlenku węgla. Emisja metanu odpowiada za około 20% efektu cieplarnianego

Na stopień oddziaływania mają również wpływ warunki klimatyczne takie jak: temperatura, nasłonecznienie, wilgotność powietrza, prędkość wiatru.

Oprócz szkodliwego oddziaływania na środowisko naturalne i zdrowie ludzi emisje zanieczyszczeń powodują straty gospodarcze

Wielkości dopuszczalnych poziomów stężeń niektórych substancji zanieczyszczających w powietrzu określone są w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dn. 6 czerwca 2002r. (Dz. U. nr 87 poz. 796), zastępującym rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn.28.04.1998r. (Dz. U. nr 55 poz. 355). Rozporządzenie to określa dopuszczalne poziomy stężenie substancji w powietrzu dla dwóch kryteriów: dla ochrony zdrowia ludzi i ochrony roślin. Dla ochrony zdrowia są to następujące substancje: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, ołów, ozon, pył zawieszony PM 10 i tlenek węgla. Dla ochrony roślin: tlenki azotu, dwutlenek siarki i ozon.

Gmina Lipie położona jest w obrębie województwa śląskiego i graniczy z województwem opolskim i łódzkim. W związku z tym stanem emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych zlokalizowanych na terenie tych województw ma wpływ na stan powietrza w przedmiotowej gminie. Ogólnie jednak stwierdzić należy, że największe ładunki zanieczyszczeń pochodzą z terenów województwa śląskiego, szczególnie z pobliskich aglomeracji miejsko – przemysłowych tj.: z Częstochowy, Bielsko-Białej, czy wreszcie z aglomeracji górnośląskiej. Zgonie z danymi określanymi przez statystyki emisja w województwie śląskim to 42,8 tys. ton pyłu na rok (ok. 21 emisji w kraju) i 33 952 tys. ton na rok zanieczyszczeń gazowych (ok. 16% emisji krajowej). Rozkład przestrzenny emisji zanieczyszczeń na terenie omawianego województwa jest nierównomierny. Najistotniejsze substancje zanieczyszczające występujące w powietrzu, które ze względu na notowany poziom w stosunku do stanu normatywnego stanowią największe zagrożenie dla zdrowia mieszkańców województwa śląskiego to pył, dwutlenek siarki, tlenki azotu i tlenek węgla oraz węglowodory aromatyczne, choć we wszystkich województwach wymienionych na wstępie zaznacza się powolna poprawa jakości powietrza

Zmiany stężeń zanieczyszczeń powietrza oprócz dostarczania ładunków zanieczyszczeń natury antropogenicznej zależą w dużym stopniu od zespołów czynników meteorologicznych, które w 70% decydują o wielkości tego zanieczyszczenia. W skład tych czynników wchodzi prędkość i kierunek wiatru, wartość ciśnienia atmosferycznego, czy temperatury oraz ilość opadów. Spośród nich największe znaczenie ma jednak prędkość i kierunek wiatru. Prędkość wiatru decyduje o tempie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń, kierunek wiatru odpowiada za trasę ich transportu. Sytuacje wyżowe charakteryzujące się wysokim ciśnieniem, spadkiem temperatury oraz prędkości wiatru, powodują zwłaszcza zimą wzrost stężeń dwutlenku siarki i pyłu w powietrzu, natomiast zmniejszenie stężeń ma miejsce przy wzroście temperatury, prędkości wiatru oraz przy obfitych opadach. W ostatnich latach można zaznaczyć w Polsce południowej mamy do czynienia z warunkami zróżnicowanymi, z przewagą niekorzystnych powodujących wzrost lokalnych stężeń.

W opracowaniach dotyczących stanu środowiska naturalnego nie ma dokładnych danych stanu powietrza i emisji, dotyczących stricte terenu gminy Lipie. Dane pomiarowe wynikające z monitoringu prowadzonego przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Katowicach dotyczą terenu powiatu kłobuckiego, częstochowskiego (miasta Częstochowa), czy lublinieckiego, które mogą mieć jakiś wpływ na stan powietrza w gminie. Wielkość emisji zanieczyszczeń na terenie gminy można szacować również na podstawie zużycia paliw, istniejącego transportu, ruchu drogowego i wreszcie emisji z zakładów produkcyjnych, jednak szacunki te z powodu braku dokładnej inwentaryzacji, mogą być opatrzone dużym błędem statystycznym. Znajdujące się lub planowane na terenie gminy stacje bazowe telefonii komórkowej nie są źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Każda jednak stacja bazowa jest źródłem emisji promieniowania elektromagnetycznego do środowiska. Skutecznym i najbardziej zalecanym sposobem ochrony ludzi i środowiska przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym jest projektowanie stacji bazowych w ten sposób, aby obszary o wartości średniej gęstości mocy pól elektromagnetycznych przekraczających dopuszczalny poziom koncentrowały się na dużych wysokościach, w miejscach niedostępnych dla ludzi.

Źródłami zanieczyszczeń powietrza w gminie Lipie są w szczególności więc:

- źródła energetycznego spalania paliw,
- niska emisja,
- komunikacyjne źródła zanieczyszczeń,
- emisja niezorganizowana,
- emisja transgraniczna.

Na terenie gminy nie ma przemysłu, który kwalifikowałby się do szczególnie uciążliwych ze względu na ochronę powietrza atmosferycznego.

Emisja niska

Głównym i uciążliwym źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Lipie jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw dla pokrycia potrzeb grzewczych stanowiąca źródło niskiej emisji (w tym źródła energetycznego spalania paliw w zakładach i firmach z terenu gminy). Podstawowym nośnikiem energii cieplnej dla istniejącej zabudowy mieszkaniowo - gospodarskiej i usługowo - przemysłowej jest paliwo stałe, przede wszystkim węgiel kamienny i koks, przy czym znaczna część mieszkańców ze względów ekonomicznych korzysta z niskiej jakości asortymentów węgla, w tym mułów węglowych. Gaz ziemny, olej opałowy, gaz płynny, czy biomasa (słoma, odpady drewniane itp.) – należąca do grupy nośników energii odnawialnej, przyjmowane jako proekologiczne wykorzystywane są sporadycznie, głównie przez zakłady z terenu gminy, rzadziej przez mieszkańców. Emisja niska na terenie gminy stanowi więc główną emisję zanieczyszczeń gazowych, szczególnie w większych skupiskach domów jednorodzinnych, z lokalnych kotłowni (szczególnie w miejscowości Lipie, Parzymiechy). W miejscu tym zamieszczono więc również dane dotyczące zakładów produkcyjnych z terenu gminy, rezygnując z umieszczenia ich w osobnym zestawieniu pt. „emisja przemysłowa”.Decydujący wpływ na poziom związków siarki w atmosferze ma spalanie paliw, głównie węgla, stąd największe zanieczyszczenia powodują paleniska i kotłownie domowe. Wielkość emisji dwutlenku siarki ze spalania paliw stałych (węgla, koksu) wynosi przeciętnie od 10 do 30 g/kg paliwa. Emisja dwutlenku azotu występuje z wielu źródeł, jednak do najbardziej istotnych należą również źródła wyżej wymienione. Sumaryczna emisja pyłów kształtowana jest przede wszystkim przez procesy spalania i w sektorze transportu drogowego. Te same źródła powodują także emisję tlenku węgla. Dane ogólnej emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w powiecie kłobuckim, oraz dla porównania w powiecie częstochowskim i lublinieckim w 2000r. przedstawia poniższa tabela.

POWIAT	EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ	
	GAZOWYCH OGÓLEM [tys. Mg]	PYŁOWYCH [Mg]
KŁOBUCKI	2,1	7
CZĘSTOCHOWSKI	536,7	561
LUBLINIECKI	39,6	234

Emisja niska jak już wcześniej wspomniano powodowana jest przede wszystkim przez zabudowę mieszkaniową. Zgodnie z opracowaniem „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”, główne zasoby mieszkaniowe występują w zabudowie jednorodzinnej wolnostojącej z udziałem gospodarstw rolnych, natomiast zabudowa wielorodzinna stanowi głównie w budownictwie komunalnym 1,6% ogółu mieszkań w gminie. Najbardziej miejski charakter zabudowy, występuje we wsi Lipie i Parzymiechy. Główną funkcją wszystkich wsi jest dzisiaj mieszkalnictwo, a nie produkcja rolna z uwagi na sąsiedztwo aglomeracji częstochowskiej. Liczba domów jednorodzinnych na terenie gminy nie będzie wzrastać z racji migracji ludności i tendencji do zmniejszania się ilości gospodarstw rolnych. Wielorodzinna zabudowa mieszkaniowa występuje jedynie w miejscowości Lipie, gdzie zlokalizowane są 3 budynki komunalne, po jednym budynku w Zbrojewsku, w Natolinie i w Parzymiechach. Większość tych budynków nie posiada zbiorczej kotłowni. Każdy lokal mieszkalny ogrzewany jest osobno. Nie przewiduje się w gminie wzrostu zabudowy wielorodzinnej, jednakże planuje się przygotowanie gruntów pod zabudowę jednorodziną i to nie w stopniu znaczącym.

Małe lokalne kotłownie powodujące niską emisję to kotłownie obsługujące budynki użyteczności publicznej (np. szkoły, przedszkola, jednostki opieki zdrowotnej) oraz wykorzystywane w usługach. Z analizy danych dostępnych gminie wynika, że na terenie gminy w obiektach użyteczności publicznej jako opał wykorzystuje się przede wszystkim węgiel. Większość z tych budynków nie jest dodatkowo ocieplona. W większości konieczna jest wymiana okien. Takie działania z pewnością ograniczyłyby ilość zużywanego paliwa, a przez to ograniczenie niskiej emisji. Jednak powodem ograniczającym takie działania są trudności finansowe. Pomimo należałoby planować termomodernizację tych budynków, co ma wpływ na:

- ograniczenie kosztów eksploatacji poprzez zastosowanie kotłów nowej generacji o wysokiej sprawności i kontrolowanym procesie spalania, opalanych tańszym paliwem z możliwością ograniczenia kosztów obsługi,
- zainstalowanie kotłów, które odpowiadają współczesnym standardom techniki grzewczej,
- ograniczenie emisji spalin poprzez likwidację starych kotłów o niskiej sprawności i wysokiej emisji spalin przy jednoczesnym zastosowaniu kotłów posiadających certyfikaty ekologiczne.

Na stan zanieczyszczenia powietrza mają wpływ także zakłady produkcyjne i usługowe na terenie gminy, z uwagi na wykorzystanie paliw do celów produkcyjnych i grzewczych.

Zakłady produkcyjne prowadzą działalność przez cały rok, natomiast obiekty użyteczności publicznej paliwo wykorzystują głównie w sezonie grzewczym. Nie występuje zużycie opału w kwartale III na cele grzewcze. W przypadku szkół pewną niewielką część opału należy uwzględnić w okresach niegrzewczych na funkcjonowanie stołówek. Gospodarstwa indywidualne również w zdecydowanej większości opału wykorzystują w sezonie grzewczym. W okresie wiosennym i letnim w indywidualnych domostwach przygotowuje się posiłki wykorzystując jako paliwo gaz z butli natomiast ciepła woda użytkowa pochodzi z przepływowych elektrycznych podgrzewaczy wody. W związku z tym niska emisja jest zdecydowanie wyższa w sezonie zimowym.

Emisja komunikacyjna

Komunikacja stanowi bardzo istotne zagrożenie walorów środowiska przyrodniczego i zdrowia człowieka w związku z emisją gazów: tlenków węgla, tlenków azotu, dwutlenku węgla oraz emisją pyłów zawierających związki ołowiu, kadmu, niklu i miedzi. Zanieczyszczenia powietrza obejmują także toksyczne substancje: wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, benzo(a)piren oraz lotne związki organiczne tj. benzen. Dla spalin samochodowych charakterystycznym gazem jest tlenek azotu. Emisja dwutlenku siarki z samochodów stanowi zaledwie około 3% globalnej ilości dwutlenku siarki. Emisja komunikacyjna jest powodowana przez sieć dróg obsługujących teren gminy. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 490 relacji Rudniki – Działoszyn o znaczeniu międzyregionalnym, drogi powiatowe relacji Lipie – Krzepice oraz Lipie – Wilkowiecko (11 dróg o łącznej długości 48,360 km) i gminne stanowiące wewnętrzne powiązania. Zgodnie ze „Strategią...” w najbliższych latach planuje się dostosowanie zwłaszcza dróg gminnych do parametrów technicznych i użytkowych właściwych drogom publicznym przez regulację ich szerokości i przebudowę, zwłaszcza we wsiach Lipie i Parzymiechy. Natomiast w odniesieniu do drogi krajowej w założeniach studialnych uwzględnia się perspektywiczną jej rozbudowę. Poprawa jakości dróg przez dostosowanie ich do odpowiednich parametrów technicznych przyczyni się do ograniczenia emisji komunikacyjnej.

Emisja niezorganizowana

Emisja niezorganizowana wiąże się w gminie z występowaniem substancji odorotwórczych, co stanowi jedno ze źródeł zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Głównym źródłem uciążliwych zapachów może być np. nieuporządkowana gospodarka odpadami przez występowanie dzikich wysypisk. Emisja uciążliwych zapachów możliwa jest również z dużych gospodarstw rolnych, hodowli zwierząt. Rozwój rolnictwa na terenie gminy stanowi jedno z głównych założeń strategicznych.

W przypadku rolnictwa i leśnictwa zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 września 2002r. obiektem mogącym znacząco oddziaływać na środowisko jest chów lub hodowla zwierząt w liczbie nie niższej niż 240 dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza (DJP). W przypadku takich obiektów konieczne jest sporządzanie raportów oddziaływania na środowisko. Jeżeli natomiast zakres DJP (jednostki przeliczeniowe inwentarza) mieści się w granicach 50 — 240 można wymagać sporządzenia raportu.

Emisja transgraniczna

Emisja transgraniczna nie ma zbyt istotnego wpływu na jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy z uwagi na jej lokalizację geograficzną i administracyjną.

Podsumowanie

Na podstawie danych dla powiatu kłobuckiego, oraz analizy emisji niskiej z terenu gminy Lipie można stwierdzić, że emisja zanieczyszczeń gazowych jest na niskim poziomie. Na terenie gminy znajduje się kilka zakładów przetwórczych i produkcyjnych, które w ogólnym bilansie jednostek powodujących emisję zanieczyszczeń gazowych nie mają znaczącego udziału. W pewnych jednak warunkach istnieje realna możliwość znacznego wzrostu emisji zanieczyszczeń gazowych, zwłaszcza tych ze spalania paliw w kotłowniach i paleniskach indywidualnych. Te warunki to przede wszystkim pora roku, prędkość wiatru, temperatura. Z uwagi na lokalne uwarunkowania istotne jest podejmowanie wszelkich działań mających na celu ograniczenie tego rodzaju emisji. Ten rodzaj emisji można ograniczać poprzez następujące działania:

- wymiana pieców opalanych węglem na wysokosprawne piece opalane miałem, gazem, olejem opalowym, biomasą bądź asortymentem węgla kamiennego — GROSZKIEM, którego spalanie w odpowiednich piecach zapewnia niską emisję (program ograniczenia niskiej emisji),
- termorenowację budynków, termomodernizację budynków,
- budowę lokalnych kotłowni opalanych biomasą, olejem opalowym lub gazem dla osiedli mieszkaniowych likwidując jednocześnie emisję z palenisk indywidualnych.

Te wymienione działania dotyczą zarówno odbiorców indywidualnych, obiekty użyteczności publicznej jak i zakłady usługowe, przetwórcze i produkcyjne. W związku z pierwszym wymienionym działaniem pojawia się istotna szansa rozwoju dla terenów rolniczych gminy, na których byłaby możliwa uprawa roślin energetycznych jako rodzaju biomasy. Modernizacja czy też wymiana pieców węglowych na gazowe, olejowe czy też

opalone GROSZKIEM pozwalają na częściową refundację kosztów zakupu przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska. Ta refundacja może wynosić nawet do 75% kosztów. Z atmosfery można wyeliminować w ten sposób znaczne ilości pyłów, dwutlenku siarki i tlenku węgla. Na podstawie dokumentu „Zasady udzielania i umarzania pożyczek, udzielania dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek na lata 2002 — 2003” (zał. 4) obowiązującym w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach został wprowadzony „Regulamin przyznawania dotacji na inwestycje z zakresu ochrony atmosfery, realizowany przez gminy w ramach przyjętych programów ochrony środowiska” (zał. 5). Treść tych załączników oraz szersze informacje na ten temat można znaleźć na stronie internetowej www.wfosigw.katowice.pl. Preferencyjne oprocentowanie kredytów, pożyczek czy też same dopłaty na wymianę pieców dla odbiorców indywidualnych możliwe są do otrzymania jedynie poprzez opracowanie programu ograniczenia niskiej emisji dla gminy. W przypadku osób fizycznych (w tym prowadzących działalność gospodarczą) dostępna jest linia kredytowa LKP-1 (ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery) w Banku Ochrony Środowiska. W regulaminie określono zadania, do których można uzyskać dofinansowanie, pozwalają na otrzymanie dofinansowania, w zależności od rodzaju zadania. W ograniczeniu niskiej emisji znaczące okazałoby się zrealizowanie opracowanej koncepcji gazociągu wysokoprężnego dla gmin północno-zachodniej części byłego województwa częstochowskiego.

Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska dla województwa śląskiego do zadań rad gmin w zakresie stanu powietrza atmosferycznego należą:

- opracowanie programu ograniczenia niskiej emisji w regionie,
- inwentaryzacja potencjału pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych,
- zintensyfikowanie kontroli podmiotów gospodarczych emitujących zanieczyszczenia do powietrza,
- stymulowanie zakładów do samokontroli poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (ISO 14 000).

Wszystkie wymienione działania Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego dla omawianej gminy wydają się być istotne. Opracowanie i realizowanie odrębnego programu niskiej emisji wydaje się być szczególnie interesujące, zważywszy także na możliwość refundacji kosztów. Oprócz powyższego na chwilę obecną istotnym elementem polityki gminy, dla obniżenia emisji do powietrza zanieczyszczeń wynikających z „niskiej emisji”, poza promowaniem stosowania paliw czystych ekologicznie (gaz, olej opałowy), lub biopaliw (słoma, odpady drewniane), jest stworzenie mechanizmów popularyzujących

stosowanie wysokosprawnych, niskoemisyjnych kotłów na paliwo stałe. Obecnie oferowany jest na polskim rynku szereg rozwiązań tego typu, są to na przykład kotły:

- komorowe węglowe z ceramiczną komorą dopalania spalin;
- retortowe wyposażone w ślimakowy podajnik paliwa;

do wykorzystywania przez indywidualnych odbiorców np. w budynkach jednorodzinnych lub zabudowie gospodarczej oraz w budynkach użyteczności publicznej.

- kotły rusztowe o mocy do 900 kW z ciągłym podawaniem paliwa i ze spalaniem w górnej warstwie, wyposażone w aparaturę sterowniczą i kontrolno – pomiarową.

Układ mokrego odzulfiania i system odpylania spalin mogą być wykorzystywane w większych kotłowniach.

Wymienione kotły posiadają sprawność rzędu 80% (w porównaniu do dotychczas stosowanych, których sprawność była około 50 – 65%), oraz spełniają wymagania emisyjne (normy dopuszczalnych emisji). Warunkiem dotrzymania gwarantowanych parametrów emisji jest spalanie określonych sortymentów węgla.

Dla określenia możliwości obniżenia stanu zanieczyszczenia powietrza w wyniku modernizacji kotłowni w tabeli. zestawiono wskaźniki emisji zanieczyszczeń przy wykorzystaniu kotłów węglowych tradycyjnych, kotłów węglowych niskoemisyjnych i kotłów gazowych.

Wskaźniki emisji zanieczyszczeń.

Parametr	Kocioł węglowy tradycyjny	Kocioł węglowy niskoemisyjny	Kocioł gazowy
Sprawność cieplna [%]	55 ÷ 65	80 ÷ 82,9	90 ÷ 92
Zawartość zanieczyszczeń			
SO ₂ [g/GJ]	300	300	-
NO _x [g/GJ]	200 ÷ 250	100	70
CO [g/GJ]	1 800 ÷ 3 500	500	110
Pył [g/GJ]	300 ÷ 1 100	400	-
CO ₂ [g/GJ]	160 000	120 000	61 600
B(α)P [mg/GJ]	900	10	-

2. Hałas

Hałas uważany jest za czynnik zanieczyszczający środowisko. Hałasem nazywa się wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego, jakim jest powietrze, oddziaływujące na organizm ludzki.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. nr 62, poz. 627, z późn. zm.) definiuje podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem jak:

- emisja, przez którą rozumie się wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, lub ziemi energii, takie jak hałas czy wibracje,
- hałas, przez który rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,
- poziom hałasu, przez który rozumie się równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB)

Hałas wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek, może prowadzić do częściowej lub całkowitej utraty słuchu. Ponadto powoduje poważne zmiany psychosomatyczne, jak zagrożenie nadciśnieniem, zaburzenia nerwowe, zaburzenia w układzie kostno-naczyniowym.

Obiekty przemysłowe, ruch drogowy, kolejowy i lotniczy stanowią główne źródła emisji hałasu do środowiska, a tym samym kształtują klimat akustyczny w rejonie ich oddziaływania.

Wskaźnikiem oceny hałasu w środowisku jest poziom równoważny dla przedziału czasu odniesienia. Równoważny poziom dźwięku A określa się w decybelach (dB). Poziomy dopuszczalne dotyczą emisji hałasu na danym terenie. Na terenach nie wyszczególnionych w załączniku do ww. rozporządzenia, dopuszczalny poziom hałasu określa się, przyjmując wartości dopuszczalne dla rodzaju terenu o zbliżonym przeznaczeniu.

Dla obszarów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, wojewoda lub rada powiatu (w zależności od kompetencji) tworzy program działań, którego celem jest dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego. W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego L_{Aeq} i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość $L_{Aeq} < 52\text{dB}$
- średnia uciążliwość $52\text{dB} < L_{Aeq} < 62\text{dB}$
- duża uciążliwość $63\text{dB} < L_{Aeq} < 70\text{dB}$
- bardzo duża uciążliwość $L_{Aeq} > 70\text{dB}$

Na terenach, na których poziom hałasu nie przekracza 55dB uważa się, że nie stwarza on problemów. Wyraźnie negatywne oddziaływanie hałasu zaczyna się od poziomu powyżej 65dB.

Prawodawstwo polskie podaje, że ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie,
- zmniejszenie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest dotrzymany.

Dopuszczalny poziom dźwięku w zabudowie mieszkaniowej i innej, odpowiednio w porze dziennej (6.00 — 22.00) i nocnej (22.00 — 6.00), dla dróg i linii kolejowych wynosi: 55/45dB - m.in. na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, terenach domów opieki, terenach zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży, oraz 60/50 dB - na terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego, terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi i terenach zabudowy zagrodowej, a także 65/55 dB - na terenach w strefach śródmiejskich miast powyżej 100 tys. mieszkańców, ze zwartą zabudową mieszkaniową i koncentracją usług.

Problemy związane ze stanem środowiska na terenie gminy Lipie, w zakresie oddziaływań akustycznych, spowodowane są wieloma czynnikami m.in. jakością sieci drogowej, występowaniem małych zakładów rzemieślniczych w jednostkach zabudowy mieszkaniowej.

Hałas przemysłowy

Na hałas przemysłowy składają się wszelkie źródła dźwięku znajdujące się na terenie zakładu, zarówno na otwartej przestrzeni (punktowe źródła hałasu), jak i w budynkach (wtórne źródła hałasu). Punktowymi źródłami hałasu są np. piły mechaniczne, wentylatory, czerpnie powietrza, sprężarki itp. usytuowane na zewnątrz budynków. Źródłem hałasu wtórnego są obiekty budowlane w tym produkcyjne, w których hałas pochodzący od pracy maszyn i urządzeń emitowany jest do środowiska przez ściany, strop, okna i drzwi. Ponadto prace

dorywcze wykonywane poza budynkami produkcyjnymi jak np. cięcie, kucie, a także obsługa zakładów przez transport kołowy stanowią dodatkowe źródło hałasu. Działalność zakładów rzemieślniczych, obiektów handlowych czy placówek usługowych kształtuje klimat akustyczny terenów bezpośrednio z nimi sąsiadujących. Interwencje mieszkańców na ponadnormatywne oddziaływania hałasu, dotyczą uciążliwości związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca zamieszkania interweniujących. Są to głównie przypadki polegające na uskarżaniu się na zbyt głośną pracę instalacji klimatyzacyjnych i wentylacyjnych mieszczących się w sąsiedztwie zakładów, sklepów czy placówek usługowych.

Hałas drogowy

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu poruszających się po wszelkiego rodzaju drogach nie będących drogami kolejowymi. Jest to hałas typu liniowego. Obecnie mamy do czynienia z gwałtownym rozwojem motoryzacji. Konsekwencją tego jest:

- stały wzrost natężenia ruchu,
- nakładanie się ruchu tranzytowego na ruch lokalny,
- dekapitalizacja zasobów drogowej infrastruktury komunikacyjnej,
- rozciąganie się godzin szczytu komunikacyjnego, aż do 22⁰⁰ włącznie,
- powstanie nowych obszarów będących w zasięgu uciążliwości hałasu,
- wzrost populacji zamieszkałych przy głównych drogach i ulicach,
- stały wzrost uciążliwości hałasu i drgań wywołanych przez ruch drogowy,
- wzrost uciążliwości hałasu na terenach wypoczynkowych.

Hałas kolejowy

Pod pojęciem hałasu kolejowego rozumie się hałas powstający w wyniku eksploatacji linii kolejowych. Generalnie w całej Polsce hałas kolejowy kształtuje się na jednakowym poziomie. W porze nocnej hałas pochodzący od linii kolejowej może przekraczać dopuszczalną wartość 50 dB w odległości do około 80 m od osi torów. Lokalnie mogą wystąpić niekorzystne zmiany ze względu na, stan infrastruktury (torowiska), prędkości przejazdu, rodzaju i stanu taboru kolejowego, położenia torowiska (nasyp, wawóz, teren płaski).

Na terenie powiatu kłobuckiego i gminy Lipie nie przeprowadzono żadnych pomiarów poziomu hałasu w roku 2001. Śląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach opracował „Informację o stanie hałasu Województwa Śląskiego w 1999 r.”, w której na terenie byłego Województwa Częstochowskiego uwzględnił jedynie teren miasta Częstochowy. Z uwagi na brak magistrali kolejowych i tras kolejowych w gminie nie ma potrzeby szerzej odnosić się do hałasu kolejowego, który scharakteryzowano powyżej.

Hałas komunikacyjny

Hałas komunikacyjny jest spowodowany obsługą komunikacyjną, który zapewnia system dróg o znaczeniu krajowym, powiatowym i gminnym.

W celu określenia rzeczywistych wartości klimatu akustycznego na trasach komunikacyjnych zasadnym wydaje się przeprowadzenie pomiarów szczególnie w miejscowości Parzymiechy, gdzie przebiega przez zabudowę mieszkalną droga wojewódzka. W stanie istniejącym pobliska zabudowa mieszkaniowa i usługowa znajduje się w niewielkiej odległości od przedmiotowej drogi. W prognozach hałasu uwzględnia się unowocześnienie technologii wykonania pojazdów, co spowoduje, że na przestrzeni następnych lat rozwoju motoryzacji poziom hałasu zmaleje. Oznacza to, że zmniejszy się hałas silnika i układu wydechowego a dominującym stanie się, przy większych prędkościach, hałas powstający na styku opony z jezdnią.

Emisja hałasu komunikacyjnego z pewnością w gminie nie ulegnie drastycznym zmianom, z uwagi na brak planów rozbudowy sieci komunikacyjnych. **Hałas kolejowy** natomiast w gminie nie występuje.

Hałas przemysłowy

Na terenie gminy nie ma zakładów przemysłowych, są natomiast zakłady produkcyjne. Jednak w każdym przypadku spełnione są warunki jeśli chodzi o dopuszczalny poziom hałasu na terenach sąsiadujących do terenów, do których inwestor i użytkownik ma tytuł prawny. Istnieje możliwość przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w pewnych warunkach przez niektóre zakłady przez zastosowanie określonych urządzeń.

Podsumowanie

Zagrożenie hałasem na terenie gminy Lipie występuje obecnie ze strony komunikacji przede wszystkim na drodze krajowej nr 490, przebiegającej w północno – zachodniej części gminy w rejonie takich miejscowości jak: Grabarze, Parzymiechy, Kleśniska. Zagrożenie hałasem znacznie wzrośnie w momencie planowanego poszerzenia tej drogi o dodatkowy pas ruchu, co znajduje się w fazie planowania.

Podstawowym warunkiem poprawy klimatu akustycznego jest konsekwentna realizacja przedsięwzięć w kierunku odciążenia obszarów zurbanizowanych zlokalizowanych bezpośrednio wzdłuż tej trasy ruchu (wieś Parzymiechy). W rejonach dróg powiatowych i gminnych istotnymi kierunkami działań w zakresie zmniejszenia uciążliwości hałasowej są: odpowiednie planowanie i projektowanie wraz z zabezpieczeniami akustycznymi przebiegu tras komunikacyjnych, dbałość o stan nawierzchni, egzekwowanie przepisów prawa o ruchu drogowym zarówno w zakresie przestrzegania dopuszczalnej prędkości jak i odpowiedniego stanu technicznego pojazdów, w działalności planistycznej należy zwracać szczególną uwagę na funkcję sąsiadujących ze sobą terenów (wymagających komfortu akustycznego) i nie dopuszczać do sytuacji spornych. Gdy przekroczenie dopuszczalnej wartości równoważnego poziomu dźwięku nie przekracza 5 dB, proponuje się często porowate nawierzchnie asfaltowe, które obniżają hałas toczenia pojazdów samochodowych. Również działania polegające na wymianie okien na dźwiękoszczelne w znaczny sposób ograniczać będą negatywne oddziaływanie hałasem. Przepisy prawne narzucają wymóg sporządzania map akustycznych na potrzeby oceny stanu akustycznego środowiska. Obowiązkowo powinny być wykonane mapy hałasu dla dużych aglomeracji oraz terenów poza aglomeracjami - wokół głównych szlaków komunikacyjnych drogowych, kolejowych oraz dużych portów lotniczych - dla obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach. Z przepisów prawnych wynika ponadto, że obowiązek przeprowadzania okresowych lub ciągłych pomiarów poziomu hałasu w środowisku należy do zarządzających drogą, linią kolejową itd. Zgodnie z programem ochrony środowiska województwa śląskiego w zakresie negatywnego oddziaływania hałasu należy wykonać inwentaryzację narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas. Inwentaryzacja ta obejmować powinna rozbudowę systemu monitorowania hałasu drogowego oraz opracowanie bądź weryfikację mapy terenów zagrożenia hałasem w tym drogowym na obszar województwa śląskiego. Zadania te, zgodnie z wyżej wspomnianym programem powinny wykonywać Rady Miast/Gmin.

3. Wody podziemne

Wody podziemne na terenie Gminy Lipie gromadzą się głównie w utworach czwartorzędu i jury.

Czwartorzędowe piętro wodonośne-stanowi zbiornik wody występujący w porowych utworach piaszczystych i zwirowych, lokalnie zaglinionych. Zbiorniki te związane są głównie z systemem kopalnych i współczesnych dolin rzecznych. Występują one w zasięgu wodnolodowcowych i fluwialnych utworów rzeki Liswarty, tworząc użytkowy poziom wodonośny /UPWP/. Poziom wód w utworach czwartorzędowych może się łączyć z poziomem wód górnourajskich. Wydajność tego poziomu uzależniona jest od miąższości warstw wodonośnych i ich wykształcenia. Na terenie Gminy Lipie czwartorzęd eksploatowany jest tylko w studni S-2 bis, wykonanej w roku 2002, w rejonie ujęcia wody "PARZYMIECHY". W otworze odwierconym do głębokości 45,0m, wystąpiły warstwy wodonośne: 11,20-14,30m i 39,60-44,80m. Zwierciadło wody: swobodne na głębokości 11,2m i napięte: nawiercone na głębokości - 39,60m i ustabilizowane na głębokości -11,10m. Wydajność: 20,0m³/h przy depresji 20,0m. Jakość wody: odczyn zasadowy, jest miękka, wszystkie składniki zgodne z normą dla wód pitnych.

Wody podziemne w czwartorzędzie zasilane są przez infiltrację wód pochodzących z opadów. Spływ wód z utworów czwartorzędowych odbywa się głównie do doliny rzeki Liswarty, sprzyjają temu znaczne różnice wysokości; ujęcia wody położone są głównie na wysoczyźnie

Jurajskie piętro wodonośne - reprezentowane jest głównie przez poziom górnej jury, tworzący na tym terenie szczelinowo-krasowy GZWP nr 326 / Główny Zbiornik Wód Podziemnych / zwany Częstochowa E. Kolektorem wód są spękane i skrasowiałe wapienie kredowate, skaliste i ławicowe. Od wielkości szczelin i kawern oraz ich rozprzestrzenienia zależy ilość wody. Zbiornik ten charakteryzuje się jednocześnie niską odpornością na zanieczyszczenia przenikające z powierzchni, głównie z powodu braku pokrywy izolującej z utworów czwartorzędu. Odkrycie zbiornika na znacznej przestrzeni lub przepuszczalna pokrywa utworów czwartorzędu /Lipie/, powoduje, że każde skażenie może spowodować długotrwałą degradację wód podziemnych. Zbiornik ten jest monitorowany 26 punktami sieci krajowej, 26 punktami sieci regionalnej i 8 sieciami lokalnymi. Na terenie Gminy Lipie monitoring prowadzony jest na ujęciu WAPIENNIK /J304/ w ramach sieci regionalnej.

Pod względem hydrochemicznym woda jest wapniowo-magnezowa, wielojonowa. Wody tego poziomu stanowią doskonałe źródło zaopatrzenia w wodę pitną. Stwierdza się jednak bliskie granicy normy zawartości związków azotowych /ostatnie analizy: Parzymiechy, Stanisławów/ prawdopodobnie pochodzących z bezpośredniej infiltracji, w związku z brakiem kanalizacji.

Górnourajski poziom wodonośny zasilany jest wodami opadowymi infiltrującymi na obszarze występowania wapieni oraz wodami wypływającymi z wodonośnych utworów czwartorzędowych, spoza linii zasięgu wapieni. Wody podziemne drenowane są głównie przez rzeki: Liswartę i Wartę.

W rejonie Gminy Lipie ujęcia wody systemów wodociągowych bazują głównie na poziomie wodonośnym jury górnej: Parzymiechy /z wyjątkiem studni S-2bis/, Stanisławów, Wapiennik i Lipie.

Zasoby wód podziemnych

tabela 19 Dane ujęć wody wód podziemnych systemów wodociagowych Gminy Lipie

Lp	Nazwa ujęcia wody	Ilość studni	Nr. Gł./m/ zw.w. /m ppt/	Ujmowany poziom wodonośny	Zatwierdzone zasoby wody m ³ /h	Pozwolenie wodnoprawne /uwaga poniżej tabelki dane/*		
						m ³ /h	m ³ /dśr	m ³ /dmax
1	PARZYMIECHY	5 **	S-1 57 16,10	górnourajski /malm/	Wg stanu na dzień wrzesień 1969r w ilości: S-3 Q = 3,52m ³ /h s = 17,10m S-1+S-2 Q=29,33 s=16 - 17 Decyzję wydało PWRN - WKG w Katowicach 23.XII.1969r Nr BU.VII/731/103/69	-	400	-
			S-2 47,0 23,9	górnourajski /malm/				
			S-3 69 23,7	górnourajski /malm/				
			S-2bis 45 11,1	czwartorzęd				
2	LIPIE	2	S-1 42 8,8	jura górna	Wg stanu na dzień 3.08.1966 Q=52,50m ³ /h s=9,0m	-	500	-
			S-2 37 8,8	jura górna				
3	WAPIENNIK	1	S-1 60 27,50	jura górna + czwartorzęd /poziomy połączone/	Wg stanu na dzień 25.06.1990 przez Wojewodę Częstochowskiego nr decyzji z 2.08.90 O.Ś.III.8530/6/90 Q=28m ³ /h s=4,8m	-	50	-
4	STANISŁAWÓW	2	S-1 30 14,90	jura górna +czwartorzęd /studnia rezerw.	dla studni S-2 wg stanu na dzień 6.II.1974r	-	400	-
			S-2 40 14,0	jura górna /malm/	Q=25,7 s=13,5m Decyzja wydana przez Urząd Woj. w Katowicach nrG.P.V-423/44/74			

*

Wyjaśnienia:

**

PARZYMIECHY - ujęcie wody składa się z 5 studni, w tym jedna /S-4/ nieczynna, a S-2 bis nieobudowana. Studnia S-2bis została wykonana w roku 2002, w ramach zasobów wody zatwierdzonych dla ujęcia "PARZYMIECHY". Zostanie włączona do systemu wodociagowego. Ujęcie wody posiada pozwolenie na pobór wód głębszych z utworów malmu w ilości 400 m³/dobę, ważne do 31 grudnia 2015 roku. Pozwolenie zostało wydane przez Starostę Powiatu Kłobuckiego - decyzja z dnia 23 kwietnia 2001r, Nr ROŚ.IV.6223/13/01
Ujęcie wody "PARZYMIECHY" zlokalizowane jest na granicy występowania GZWP nr 326 Częstochowa E / Głównego Zbiornika Wód Podziemnych/

LIPIE - ujęcie wody wodociągu grupowego, bazuje na dwóch studniach wierconych, założonych w utworach górnourajskich. W zakres wodociągu LIPIE wchodzi miejscowości: Lipie, Rozalin, Troniny i inne. Pozwolenie wodnoprawne na pobór wód wglębnych z utworów górnej jury zostało wydane 9 kwietnia 2001r, z terminem ważności 31 grudnia 2015r. Decyzja Starosty Powiatu Kłobuckiego nr ROŚ.IV.6223/12/01. Pozwolono na pobór wody w ilości 500 m³/dobę.

WAPIENNIK - ujęcie to bazuje na wodach podziemnych występujących w górnourajskich wapieniach, zasilane jest również przez wody czwartorzędowego piętra wodonośnego dopływające od zachodu. Ujęcie "WAPIENNIK" ma wspólny obszar zasobowy z ujęciem wiejskim "STANISŁAWÓW" i ujęciem firmy ZPS "JAMAR" w Albertowie. Obszar zasilania ujęć / →zał.3/, zajmuje powierzchnię 16 km². W objaśnieniach do Mapy GZWP w Polsce wymagających szczególnej ochrony / red. A.S.Kleczkowski, 1990r/ oszacowano moduł zasobów dyspozycyjnych GZWP nr 326-Częstochowa E, w granicach, których znajduje się "WAPIENNIK", w wysokości 3,62 dm³/s/km², tj 313 m³/d/km². Wynika z tego, że przyjmując nawet mniejszy moduł zasobów dyspozycyjnych na obszarze zasilania ww ujęć-200 m³/d/km² to i tak zasoby dyspozycyjne - 3200 m³/dobę są czterokrotnie większe od przewidywanego maksymalnego poboru z ujęć - 800 m³/dobę

Ujęcie "WAPIENNIK" służy obecnie jako źródło wody dla wodociągu wiejskiego. Pozwolenie wodnoprawne zostało wydane przez Starostę Powiatowego w Kłobucku, z terminem ważności do dnia 31.XII.2015r - decyzja z dnia 9 września 2001r nr ROŚ.IV.6223 / 18/ 01.

Ujęcie wody "WAPIENNIK" jest objęte monitoringiem w sieci regionalnej obserwacji wód poziomu GZWP nr 326 - Częstochowa E, pod nr J 304.

STANISŁAWÓW - ujęcie bazuje w zasadzie na jednej studni wierconej /S-2/, która stanowi źródło wody dla wodociągu grupowego obejmującego miejscowości: Stanisławów, Julianów, Lindów, Albertów, Rębielice Szlacheckie, Szyszków. Pozwolenie na pobór wód wglębnych zostało wydane dnia 9 lipca 2001r przez Starostę Powiatu Kłobuckiego Decyzją nr ROŚ.IV.6223/19/01 udzielono pozwolenia na pobór wód wglębnych w ilości 400m³/d z utworów górnourajskich. Termin ważności pozwolenia - 31 grudnia 2015r.

Zasoby wód podziemnych eksploatowanego zbiornika wód górnej jury, jak wykazano w pozycji "WAPIENNIK", są kilkakrotnie większe od zapotrzebowania na wodę całej Gminy Lipie. Problemem może się stać jakość wody ze względu na zbliżającą się do granicy normy ilość azotanów, szczególnie w wodach ujęcia "STANISŁAWÓW"

Wszystkie studnie wiercone znajdują się w zagrodzonej i uporządkowanej strefie ochrony bezpośredniej. Strefa ochrony pośredniej nie została ustanowiona dla ujęć wody Gminy Lipie. Pojawiają się sygnały o zbliżającej się do granicy normy zawartości związków azotowych w wodzie - azotanów. Przyczyną jest nieuporządkowana gospodarka wodno - ściekowa oraz nadmierne stosowanie nawozów i środków ochrony roślin (SOR). Wysokie zawartości azotanów w wodzie pobranej z ujęcia "STANISŁAWÓW", wskazuje na występowanie ognisk zanieczyszczenia ściekami. Najlepszym rozwiązaniem jest budowa kanalizacji sanitarnej

ZESTAWIENIE ANALIZ WODY

tabela 20

Wskaźnik	Norma		Miejscowość / nr ujęcia wody Data wykonania analizy wody Wody z utworów jury górnej i czwartorzędu							
	*	**	PARZYMIECHY				LIPIE			
	1990 r.	2000 r	S-1 5.9.01	w. u 11.01	S2bis 02.02	S-3 09.02	S-1 1999	S-2 1999	w.u. 09.02	10. 2002
Mętność mg/ISiO ₂	5	<1	1	0	1	1	1	1	1	1
Zapach	naturalny	akceptowalny	akceptow.	akcept.	akcept	akcept.	ZiR	ZiR	akcep	akcep
Odczyn pH	6,5 - 8,5	6,5 - 9,5	7,82	7,52	7,45	7,38	7,6	7,6	7,5	7,3
Tw. ogólna st.niem	20									
Tw. og. mgCaCO ₃	500	60 - 500	208,4	162	209	174	336,8	255	166	192
Utlenialność mg/IO ₂ CHZT-Mn		3	630	880	0,6	1380	2,1	1,87	1110	900
Amoniak mg/INH ₄	0,5	0,5	0,01	<0,01	0,0	0,06	0,052	<0,01	<0,05	0,05
Azotyny mg/INO ₂		0,1	<0,003	<0,003	0,0	<0,003	<0,001	0,01	0,003	0,003
Azotany mg/INO ₃	10,0	50	9,96	13,3	31,7	34,3	37,2	37,4	12	15,4
Chlorki mg/ICl	300	250	14,05	17	18,5	16	18,9	19,4	16	19
Żelazo mg/IFe	0,5	0,2	0,12	0,07	0,05	0,07	0,18	0,01	0,05	0,05
Mangan mg/IMn	0,1	0,05	0,05	0,04	<0,04	<0,05	<0,01	0,01	0,05	0,05
Sucha pozostałość mg/l					213					
Przewodność właściwa μScm ⁻¹		2500	1316	1312		1311				1314
Siarczany mg/ISO ₄	200									
Magnez mg/IMg			5,98		4,9	4			5	3
Bakterie Coli	0	0	0	0		0	0	0	1	0
jw. typu fekalnego	1	0	0	0		0	0	0	0	0
Bakterie na agarze w temp.37°C	20	20	1	0		0	0	0	0	0
jw. w temp.22°C	100	100	1	16		0	0	0	0	0

* Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 4 maja 1990r ,poz 205,załącznik nr 1
- Dziennik Ustaw Nr 35 z 1990r

**Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 31 sierpnia 2000r w sprawie warunków jakim powinna
odpowiadać woda do picia i na potrzeby gospodarcze - Dziennik Ustaw Nr 82 poz. 937 z 2000r.

Badania wody w roku 2001/2 wykonał Dział Laboratoryjny WSSE Oddział Zamiejscowy w Częstochowie
oraz Śląska Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach O /Zamiejscowy Częstochowa.

w.u. - woda uzdatniona

ZESTAWIENIE ANALIZ WODY

tabela 21

Wskaźnik	Norma		Miejscowość / nr ujęcia wody Data wykonania analizy wody Wody z utworów górnourajskich STANISŁAWÓW		
			5.09.2001	10.09.2001	13.11.2001
Mętność mg/ISiO ₂	5	<1	2	1	0
Barwa mg/lPt	20	<15	1	1	1
Zapach	naturalny	akceptowalny	akceptowalny	akceptowalny	akceptowalny
Odczyn pH	6,5 - 8,5	6,5 - 9,5	7,87	7,98	7,71
Tw. ogólna st.niem	20				
Tw. og. mgCaCO ₃	500	60 - 500	193,20	232,0	270
Utlenialność mg/IO ₂		3	760 CHZT-Mn	1130CCHZT-Mn	990 CHZT-Mn
Amoniak mg/lN	0,5	0,5	pon.0,01	pon.0,01	pon.0,01
Azotyny mg/lN		0,1	pon.0,003	pon.0,0033	pon.0,01
Azotany mg/lN	10,0	50	pon.38,47	44	46,3
Chlorki mg/lCl	300	250	19,48	20,55	23
Żelazo mg/lFe	0,5	0,2	pon.0,01	pon.0,01	pon.0,01
Mangan mg/lMn	0,1	0,05	pon.0,01	pon.0,01	pon.0,01
Sucha pozostałość mg/l					
Przewodność właściwa μScm ⁻¹		2500	1384	1274	1384
Siarczany mg/lSO ₄	200				
Magnez mg/lMg					
Bakterie Coli	0	0	0	0	0
jw. typu fekalnego	1	0	0	0	0
Bakterie na agarze w temp.37°C	20	20	20	0	3
jw. w temp.22°C	100	100			

* Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 4 maja 1990r ,poz 205,załącznik nr 1 - Dziennik Ustaw Nr 35 z 1990r

**Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 31 sierpnia 2000r w sprawie warunków jakim powinna odpowiadać woda do picia i na potrzeby gospodarcze - Dziennik Ustaw Nr 82 poz. 937 z 2000r.

Badania wody wykonała Śląska Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach Oddział Zamiejscowy 42-200 Częstochowa ul. Wilsona 4

4. Wody powierzchniowe

Gmina Lipie znajduje się w dorzeczu Odry. Teren Gminy odwadnia sieć rzeczna należąca głównie do zlewni III rzędu rzeki Liswarty, oraz, w części północnej do zlewni II rzędu rzeki Warty.

Liswarta w części stanowi południową granicę Gminy Lipie, jest największym dopływem Warty. Wypływa w Bąbienicach, miejscowości położonej na SSW od Częstochowy, na wysokości ok. 315,00 m npm - zlewnia zbudowana jest z utworów liasowych i triasowych.

Całkowita długość rzeki - 93 km. Na terenie Gminy Lipie - 20 km: poniżej ujścia Beszczy do do Górnianki, koryto Liswarty dzieli się na kilka ramion. Zawikłana sieć rzeczna. Dno doliny zmeliorowane. Zlewnia III rzędu o całkowitej powierzchni - 105,7 km².

Od Górnianki do wodowskazu Zawady Liswarta płynie zwartą miejscami stromościenną doliną (podcięcia rzędu 10m). W zlewni brak stałych dopływów. Całkowita powierzchnia zlewni III rzędu - 61 km².

Duża część doliny rzeki Liswarty została zmeliorowana. Koryto rzeki uregulowano w latach 1964/5 w następujących wymiarach:

- spadek podłużny 0,0003
- szerokość dna 12 m
- nachylenie skarp 1:2

Przebiegi charakterystyczne określone na podstawie opracowania IMGW O/Katowice z 1979r (Charakterystyczne stany i przebiegi oraz wielkie wody prawdopodobne rzeki Liswarty)

-km rzeki Liswarty 25+400

-przebieg średni $Q_{sr.} = 6,4 \text{ m}^3/\text{s}$

-przebiegi charakterystyczne $Q_{1\%} = 102,0 \text{ m}^3/\text{s}$
 $Q_{0,5\%} = 115,0 \text{ m}^3/\text{s}$
 $Q_{50\%} = 26,7 \text{ m}^3/\text{s}$

Uregulowana została również rzeka Iwanówka w ramach melioracji dolnej Liswarty na odcinku o długości 2,6km, począwszy od skrzyżowania z drogą Krzepice-Lipie. Koryto jest w dobrym stanie i posiada następujące parametry:

- szerokość dna 1,5m
- spadek podłużny 0,0005
- nachylenie skarp 1:1,5

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach jest Koordynatorem Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa śląskiego. Wg Katalogu Punktów Pomiarowych monitoringu wód powierzchniowych w województwie śląskim, na rzece Liswarcie usytuowane są trzy punkty pomiarowe badania jakości wód:

-miejscowość Boronów	w km rzeki 85+700	powiat lubliniecki
-miejscowość Danków	w km rzeki 26+400	gmina Lipie powiat kłobucki
-wodowskaz Kule /ujście do Warty/	w km rzeki 0+900/637,2	gmina Popów powiat kłobucki

oraz w ramach sieci regionalnej:

miejscowość Danków	pon.Kukawki w km rzeki 36+500	gmina Lipie powiat kłobucki
--------------------	-------------------------------	-----------------------------

Wskaźniki stanu czystości wód powierzchniowych, śródlądowych, zostały zawarte w tabeli 22 /strona 40/ zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991r, w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi / Dz.U. Nr 116 poz. 503/

Wartości wskaźników zanieczyszczeń śródłądowych wód powierzchniowych

tabela 22

Lp	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Klasy czystości		
			I	II	III
1	Temperatura wody	°C	22 i poniżej	26 i poniżej	26 i poniżej
2	Odczyn		6,5-8,5	6,5-9,0	6,0-9,0
3	Przewodnictwo właściwe	μs/cm	800 i poniżej	900 i poniżej	1200 i poniżej
4	Tlen rozpuszczony	mgO ₂ /l	6 i powyżej	5 i powyżej	4 i powyżej
5	ChZT-Mn	mgO ₂ /l	10 i poniżej	20 i poniżej	30 i poniżej
6	BZT ₅	mgO ₂ /l	4 i poniżej	8 i poniżej	12 i poniżej
7	ChZT-Cr	mgO ₂ /l	25 i poniżej	70 i poniżej	100 i poniżej
8	Chlorki	mg Cl/l	250 i poniżej	300 i poniżej	400 i poniżej
9	Siarczany	mgSO ₄ /l	150 i poniżej	200 i poniżej	250 i poniżej
10	Substancje rozpuszcz.	mg/dm ³	500 i poniżej	1000 i poniżej	1200 i poniżej
11	Zawiesiny ogólne	mg/dm ³	20 i poniżej	30 i poniżej	50 i poniżej
12	Sód	mgNa /l	100 i poniżej	120 i poniżej	150 i poniżej
13	Potas	mgK/l	10 i poniżej	12 i poniżej	15 i poniżej
14	Azot amonowy	mgN/l	1 i poniżej	3 i poniżej	6 i poniżej
15	Azot azotanowy	mgN/l	5 i poniżej	7 i poniżej	15 i poniżej
16	Azot azotynowy	mgN/l	0,02 i poniżej	0,03 i poniżej	0,06 i poniżej
17	Azot ogólny	mgN/ l	5 i poniżej	10 i poniżej	15 i poniżej
18	Fosforany rozpuszcz.	mgP ₀₄ /l	0,2 i poniżej	0,6 i poniżej	1 i poniżej
19	Fosfor ogólny	mgP/ l	0,1 i poniżej	0,25 i poniżej	0,4 i poniżej
20	Żelazo ogólne	mgFe/l	1 i poniżej	1,5 i poniżej	2 i poniżej
21	Mangan	mgMn/l	0,1 i poniżej	0,3 i poniżej	0,8 i poniżej
22	Cynk	mgZn/l	0,2 i poniżej	0,2 i poniżej	0,2 i poniżej
23	Kadm	mgCd/l	0,005 i poniżej	0,03 i poniżej	0,1 i poniżej
24	Miedź	mgCu/l	0,05 i poniżej	0,05 i poniżej	0,05 i poniżej
25	Nikiel	mgNi/ l	1,0 i poniżej	1,0 i poniżej	1,0 i poniżej
26	Ołów	mgPb/ l	0,05 i poniżej	0,05 i poniżej	0,05 i poniżej
27	Fenole lotne	mg/dm ³	0,005 i poniżej	0,2 i poniżej	0,05 i poniżej
28	Detergenty anionowe aktywne	mg/dm ³	0,2 i poniżej	0,5 i poniżej	1,0 i poniżej
29	Ekstrakt eterowy	mg/dm ³	5 i poniżej	10 i poniżej	15 i poniżej
30	Miano Coli typu kał.		1,0 i powyżej	0,1 i powyżej	0,01 i poniżej
31	Chlorofil "a"	μg/dm ³	10 i poniżej	20 i poniżej	30 i poniżej
32	Saprobowość	-	oligo do betamezo	betamezo do alfamezo	alfamezo

Wyniki badań fizykochemicznych wód rzeki Liswarta stanowią załącznik nr 7 do niniejszego opracowania. Badania zostały wykonane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Delegatura w Częstochowie.

Ogólnie wskaźniki nie przekraczają I i II klasy czystości wód. Do III klasy czystości zaliczono wody pod względem zawartości związków manganu, CHZT-Cr, detergentów anion. akt., Miano Coli fek / Liswarta w km 26,40 m. Danków/; w zakresie azotu azotynowego, fekalnego Miana Coli i ekstraktu eterowego /Liswarta pon. Kukawki w km 36,5/ i związków azotowych, oraz Miana Coli fekalnego / Liswarta w km 8,7 m. Boronów/.

Na podstawie opracowania pt

"Stan Ochrony Środowiska w województwie śląskim w latach 1999 - 2000" wydane przez Inspekcję Ochrony Środowiska - Śląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska 2001r / Biblioteka Monitoringu Środowiska / :

" Liswarta - największy i jednocześnie jedyny dopływ Warty, którego zanieczyszczenie fizykochemiczne jak i bakteriologiczne w 2000 roku na całej długości, tj 93,3km na całej długości nie przekroczyło norm III klasy czystości. Związki biogenne na odcinku od źródeł do Dankowa (56,8km) spełniały wymogi klasy II, natomiast dalej ich stężenie wzrosło do poziomu norm klasy III. Ta ilość biogenów decydowała o wyniku ostatecznej klasyfikacji fizyko-chemicznej. Metale ciężkie w wodach Liswarty nie przekroczyły norm klasy I. Porównanie wyników daje obraz poprawy jakości wód Liswarty na odcinku od źródeł do m.Kule w zakresie miana Coli"

Obszar Gminy Lipie położony na N od Parzymiechów / NW część terenu Gminy/ odwadnia dopływ z Kleśnik będący w zlewni III rzędu rzeki Warty, o ogólnej powierzchni 56,4 km².

Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych

Głównymi źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych jest brak kanalizacji sanitarnej i deszczowej zakończonej oczyszczalnią ścieków. Zanieczyszczone ścieki z szamb są często odprowadzane do cieków powierzchniowych oraz wywożone na łąki i pola. Zanieczyszczenia wód powierzchniowych powodują spływy z użytków rolnych oraz nielegalne zrzuty ścieków do cieków powierzchniowych, rowów lub gruntu. Działalność ta wpływa na wzrost w wodach zawartości azotanów, fosforanów oraz zanieczyszczenia bakteriologiczne.

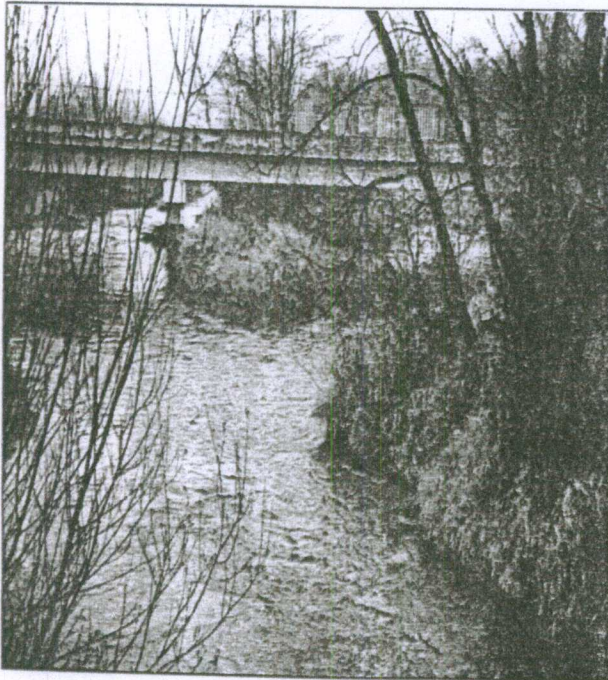
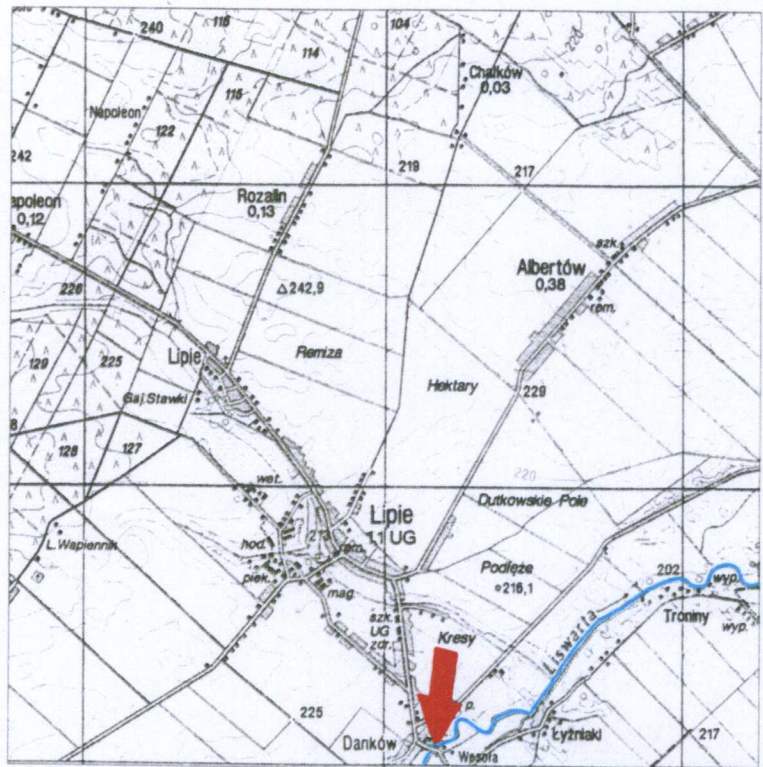
LISWARTA – miejscowość Danków

1. Lokalizacja punktu:

- km rzeki – 26,4
- N – 51° 00' 02,51"
- E – 18° 48' 20,05"
- powiat: kłobucki
- gmina: Lipie

2. Miejsce poboru: most

3. Okres monitorowania: od 1990 r.

5. Walka z powodzią

Dolina rzeki Liswarty narażona jest potencjalnie na zalanie przy wezbraniu "dużych wód" Urząd Gminy działa na rzecz budowy zbiornika wodnego "DANKÓW" na rzece Liswarcie. Zbiornik ten poza funkcją ochrony przeciwpowodziowej będzie istotnym elementem zagospodarowania terenu, sprzyjającym rozwojowi rekreacji, a tym samym aktywizującym gminę.

Tereny zalewowe wyznaczone są w granicach opracowania planów miejscowych obejmujących obszary istniejącej i projektowanej zabudowy dla miejscowości: Zbrojewsko, Danków, Troniny Rębielice Szlacheckie i Szyszków.

Studium koncepcyjne zbiornika wody "DANKÓW" wykonane zostało w roku 1999 przez BPWM - OPOLE, na zlecenie (obecnie) Śląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych - Katowice Oddział w Częstochowie.

Zbiornik "DANKÓW" zlokalizowano w prawobrzeżnej dolinie rzeki Liswarty, w okolicach km 25+400 - 27+750m jej biegu, w sąsiedztwie miejscowości Danków, gmina Lipie.

Lokalizację projektowanego zbiornika naniesiono na mapę w skali 1:10 000 - załącznik nr 5.

Długość zalewu 2350m. Zbiornik podzielono na tzw zbiornik główny i górny staw o pow. 23ha. Zaporę zbiornika głównego usytuowano w rejonie przepustu na drodze Krzepice-Lipie, w km 1+350 rzeki Iwanówka / dopływ Liswarty/. Natomiast zaporę zbiornika górnego (stawu) usytuowano w miejscowości Iwanowice Duże.

Tereny pod planowany zbiornik stanowią użytki rolne i leśne należące do rolników wsi Danków rolników wsi Iwanowice Duże, lasy Państwowe, oraz pozostałych /Urząd Gminy, RZMiUW w Częstochowie.

6. Wodociągi

Gmina Lipie zaopatrywana jest z systemów wodociagowych obejmujących mieszkańców w 97%. Sieć wodociagowa jest administrowana przez Urząd Gminy. Bazą wodociągów są ujęcia wody zlokalizowane na terenie miejscowości: Parzymiechy, Lipie, Wapiennik i Stanisławów. Ujęcia eksploatują głównie wody górnojurajskiego zbiornika wód podziemnych, będącego fragmentem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych, GZWP nr 326 Częstochowa E. Monitoringiem regionalnym jest objęty otwór studzienny "WAPIENNIK" zarejestrowany jako J 304.

Ujęcie wody "PARZYMIECHY" jest bazą wodociągu grupowego dla miejscowości: Parzymiechy Kleśniska, Giętkowice, Zimnowoda, Karcze, Grabarze, Brzózki, Natolin, Zbrojewsko, Napoleon Sprężone jest z wodociągiem LIPIE.

Ujęcie wody "LIPIE" zaopatruje w wodę miejscowości: Lipie, Rozalin, Danków, Łyżniaki, Troniny

Ujęcie "WAPIENNIK" jest źródłem wody dla wsi Wapiennik. Wodociąg sprzężony jest z systemem "STANISŁAWÓW".

Ujęcie "STANISŁAWÓW" jest bazą dla wodociągu: Stanisławów, Lindów, Julianów, Rębielice Szlacheckie, Szyszków, Albertów

Zestawienie ujęć wody Gminy Lipie

tabela 23

Miejscowość	Nr studni/Głębokość	Poziom wodonośny	Wydajność ekspl.
PARZYMIECHY	S-1 / 57	górna jura / malm/	23 m ³ /h
	S-2/47	górna jura /malm/	16 "
	S-3/69	górna jura / malm/	7 "
	S-2 bis/ 45	czwartorzęd	20 m ³ /h
	/studnia 2bis nie włączona do eksploatacji wykonana w roku 2002/		
LIPIE	S-1/42	jura górna	52,5m ³ /h
	S-2/37	jura górna	14,0m ³ /h
WAPIENNIK	S-1/60	jura górna + czwartorzęd	28 m ³ /h
STANISŁAWÓW	S-1/30	jura górna+czwart.	7 m ³ /h
	S-2/40	jura górna /malm/	25m ³ /h

Z systemu wodociągowego nie korzysta przysiółek Chałków. Planowana jest budowa sieci na terenie miejscowości Parzymiechy, dla podłączenia do systemu kilku budynków.

Łączna długość sieci wodociągowej rozdzielczej wynosi 75,5km / bez przyłączy/. Stan sieci wodociągowej jest zróżnicowany. Wodociągi wybudowane w ciągu ostatnich 10 lat, z rur PCV, są w stanie dobrym. Natomiast wykonane wcześniej, z rur AC, stalowych i żeliwnych, /około 30%/ są w złym stanie. Straty w nich wynoszą około 50%, a wynikają z sytuacji awaryjnych, technologicznego pęknięcia sieci, korzystania z hydrantów przez straż pożarną oraz nielegalnego poboru wody przez odbiorców indywidualnych. W okresie długotrwałych suszy zdarzają się zaniki wody w sieci, w miejscowościach położonych wyżej lub oddalonych

Uzdatnianie wody prowadzi się tylko w obrębie ujęcia PARZYMIECHY, z uwagi na nadmierną ilość związków żelaza w wodzie surowej. Z analiz wody uzdatnionej wynika, że urządzenia spełniają swoją rolę-woda odpowiada normie przewidywanej dla wód pitnych.

Wszystkie stacje wodociągowe zaopatrzone są w urządzenia do dezynfekcji wody. Prowadzona jest również regularna kontrola jakości wody. Badania wody wykonywane są przez Laboratorium stacji "SANEPID" w Częstochowie.

7. Kanalizacja

Gmina Lipie nie ma systemu kanalizacyjnego zakończonego oczyszczalnią ścieków. Urząd Gminy posiada koncepcję gospodarki ściekowej, w której przewidywana jest budowa sieci kanalizacyjnej obejmującej całą Gminę Lipie. Wybrane zostało rozwiązanie z jedną dużą oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną we wsi Lipie. Podłączone do niej zostaną wsie: Danków, Lipie, Parzymiechy, Napoleon, Kleśniska, Zimnowoda Rębielice Szlacheckie, Albertów Szyszków, Stanisławów, Lindów, Julianów, Wapiennik, Brzózki, Natolin, Zbrojewsko. W bardzo małych wioskach jak: Grabarze, Chałków, Giętkowizna, Rozalin, przewidywana jest budowa oczyszczalni przydomowych, a powstałe osady przerabiane będą w oczyszczalni gminnej w Lipiu.

Koncepcja przewiduje budowę oczyszczalni ścieków o przepustowości 1000 m³/d w dwóch etapach:

etap I :	500 m ³ /dobę	50 km sieci kanalizacyjnej	22,7 kanalizacji tłocznej
		30 przepompowni ścieków	

Koszt realizacji I etapu / wg cen 1999r/ - 19.826. 240 zł

Obecnie Gmina posiada dokumentację techniczną kanalizacji sanitarnej w Lipiu z ważnym pozwoleniem na budowę. W latach 2004 - 2005 planuje się budowę kanalizacji sanitarnej przy wykorzystaniu dotacji ze środków programu SAPARD oraz dotacji i pożyczki z Woj. Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Oczyszczalnia w Lipiu

Gmina Lipie posiada dokumentację budowlaną oczyszczalni ścieków z pozwoleniem na budowę. W latach 2004 - 2005 wraz z budową kanalizacji sanitarnej w gminie, planowana jest budowa oczyszczalni ścieków przy wykorzystaniu środków z programu SAPARD oraz dotacji i pożyczki z WFOŚiGW w Katowicach.

Zgodnie z opracowaną koncepcją budowy kanalizacji sanitarnej dla Gminy Lipie, ścieki zostaną doprowadzone do miejsca oznaczonego na planie zagospodarowania przestrzennego symbolem 88 NO i opisanego jako teren gospodarki ściekowej. Tutaj projektowane jest usytuowanie mechaniczno - biologicznej oczyszczalni ścieków, w oddaleniu o ca 300 m od najbliższego budynku mieszkalnego. Od strony W i E znajdują się pola uprawne, od strony S rzeka Liswarta, a od N droga powiatowa nr 08209.

Projektowana oczyszczalnia będzie przyjmowała ścieki z całej Gminy Lipie wraz z osadami z oczyszczalni przydomowych.

Oczyszczalnia ścieków składać się będzie z następujących obiektów:

- zbiornika retencyjnego zblokowanego ze zbiornikiem magazynowania osadów
- 2 bioreaktorów typu SBR wybudowanych w 2 etapach
- budynku technologiczno-socjalnego
- sieci wody pitnej i p.poż
- sieci kanalizacji deszczowej i odprowadzającej oczyszczone ścieki do rzeki Liswarty
- przewodów technologicznych
- drogi wewnętrznej i placów manewrowych

Oczyszczalnia ścieków będzie budowana w 2 etapach:

Etap I - wybudowany będzie zbiornik retencyjny zblokowany ze zbiornikiem osadu nadmiernego, budynek technologiczny oczyszczalni ścieków, jeden reaktor SBR przystosowany do oczyszczania 500 m³/d, droga wewnętrzna i place manewrowe, doprowadzenie energii elektrycznej, sieć wodociągowa oraz kanalizacyjna, linia telefoniczna

Etap II - wykonany zostanie drugi reaktor typ SBR przystosowany do oczyszczania kolejnych 500 m³ ścieków

Ilość ścieków:

Ostateczna ilość ścieków doprowadzanych do oczyszczalni wynosić będzie - 1000 m³/dobę. Bilans ilości ścieków przedstawia się niżej, biorąc pod uwagę nieco większą liczbę przyszłych użytkowników kanalizacji sanitarnej

Bilans ilości ścieków

tabela 24

Nazwa wsi	Liczba mieszkańców	Ilość ścieków (m ³)
Albertów	361	43,32
Chańków	18	2,16
Danków	556	66,72
Brzózki	91	10,92
Giętkowizna	86	10,32
Grabarze	119	24,60
Julianów	228	27,60
Kleśniska	476	57,12
Lindów	218	83,28
Lipie	1120	134,40
Natolin	252	39,24
Napoleon	108	12,96
Parzymiechy	729	87,48
Rębielice Szl	518	62,16
Rozalin	115	75,96
Stanisławów	310	113,16
Szyszków	250	30,00
Troniny	74	8,88
Wapiennik	326	39,12
Zbrojewsko	266	40,80
Zimnowoda	588	70,56

Razem 817,08

Do obliczeń przyjęto $q_{jedn.} = 120$ l/Md wg "Wytycznych zaopatrzenia w wodę"

Łączna ilość ścieków dopływających do oczyszczalni siecią kanalizacyjną, dowożonych wozami oraz ściekami z oczyszczalni ścieków wyniesie:

$$Q_{śc.byt.} = 898,79 + 50 + 29,30 = 978,09 \text{ m}^3/\text{dobę}$$

Zakładając wysoką szczelność sieci kanalizacyjnej przyjęto 5% wzrost ilości ścieków, z wód gruntowych do wnętrza rurociągów. Łączna ilość ścieków wyniesie:

$$Q = 1020,50 \text{ m}^3/\text{dobę}$$

Przyjęto: 1000,00 m³/dobę

Technologia oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych

Przepompownia zlokalizowana na terenie oczyszczalni, wprowadzi ścieki na sito, gdzie nastąpi ich podczyszczanie. Sito zaopatrzone będzie w prasę do skratek. Ma ono na celu wyeliminowanie większych części stałych z dopływu do oczyszczalni, co zabezpieczy urządzenia mechaniczne przed zniszczeniem i nadmiernym obciążeniem.

Kolejnym obiektem jest zbiornik retencyjny, do którego dopłyną ścieki pozbawione grubszych zanieczyszczeń, stąd zostaną przepompowane do reaktora biologicznego. Ścieki ze zbiornika retencyjnego do bioreaktora będą pompowane cyklicznie za pomocą pomp zatapialnych. Czas zatrzymania ścieków w zbiorniku retencyjnym wynosi 24 h dla I etapu i 12 h dla II etapu

Trzecim urządzeniem w ciągu technologicznym są 2 analogiczne zbiorniki biologicznego oczyszczania budowane w 2 etapach. Etap I, projektowany jest dla oczyszczenia 500m³/dobę ścieków surowych. W etapie II projektowany jest identyczny cykl pracy i urządzeń jak w etapie I, dla oczyszczenia dodatkowych 500 m³/d ścieków.

W reaktorze biologicznym ścieki będą oczyszczane metodą niskoobciążonego osadu czynnego. Powietrze do napowietrzania dostarczy dmuchawa zainstalowana w hali dmuchaw. Napowietrzanie ścieków odbywać się będzie za pomocą dyfuzorów rurowych, membranowych podających sprężone powietrze w postaci drobnych pęcherzyków. W komorze napowietrzania zainstalowane zostaną sondy tlenowe sterujące pracą dmuchaw. Dodatkowo zamontuje się sondy poziomu ścieków uniemożliwiające przepełnienie reaktorów.

Dla odprowadzenia osadu nadmiernego zaprojektowano pompy zatapialne, umieszczone wewnątrz każdego z bioreaktorów, które odprowadzać będą osad do zbiornika magazynowania

Oczyszczanie biologiczne prowadzone będzie w reaktorze przy cyklicznym charakterze pracy. Ścieki surowe przepompowane będą 1x dobę do bioreaktora i poddane oczyszczaniu w środowisku beztlenowym, anoksydacyjnym i tlenowym. Reaktor umożliwi również usuwanie związków azotu przez nityfikację i denityfikację oraz usuwanie fosforu dzięki odpowiedniej sekwencji warunków tlenowych i beztlenowych. Dla otrzymania osadu biologicznego w stanie zawieszonym w ściekach, w każdym z bioreaktorów zainstalowano po 2 mieszadła, które uruchomione zostają w czasie procesu denityfikacji. Celem usunięcia nadmiaru fosforu ze ścieków przewiduje się zainstalowanie w budynku technologicznym zbiorników z koagulantem (PIX) wraz z automatyczną stacją dozowania.

Nadmierny osad z reaktora usuwany będzie okresowo, utrzymując stężenie ca 4 gramy suchej masy / litr ścieków. Osad nadmierny biologiczny będzie stabilizowany tlenowo częściowo w zbiorniku reaktora, a następnie poddany dalszej stabilizacji.

Osad ze zbiornika nadmiernego osadu będzie kierowany do automatycznej prasy taśmowej umieszczonej w budynku technologicznym. Wody nadosadowe ze zbiornika magazynowania osadu oraz filtrat z instalacji odwadniania będą zawracane do zbiornika retencyjnego i poddane oczyszczaniu ze ściekami surowymi.

Dla pomiarów ilości zrzucanych ścieków oczyszczonych, na rurociągu tłocznym zainstalowany będzie przepływomierz elektromagnetyczny, przed studzienką kontrolno - pomiarową.

8. Gospodarka odpadami

Zadania własne gmin obejmują m.in. planowanie przestrzenne, ochronę środowiska i ochronę przyrody, utrzymanie czystości i porządku, urządzeń sanitarnych czy składowisk odpadów komunalnych. Zadania i zakres odpowiedzialności dotyczący utrzymania czystości i porządku zostały określone w ustawie z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 1996, Nr 132, poz. 622, z późniejszymi zmianami). Zgodnie z tą ustawą, utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do ich obowiązkowych zadań. W szczególności do obowiązków gminy należy m.in.:

- tworzenie warunków do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewnienie wykonania tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych,
- zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami:
  - instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
  - stacji zlewnych, w przypadku gdy podłączenie wszystkich nieruchomości do sieci kanalizacyjnej jest niemożliwe lub powoduje nadmierne koszty,
  - instalacji i urządzeń do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych lub ich części,
  - szaletów publicznych,
- zapobieganie zanieczyszczaniu ulic, placów i terenów otwartych, w szczególności przez: zbieranie i pozbywanie się błota, śniegu, lodu oraz innych zanieczyszczeń uprzątniętych z chodników przez właścicieli nieruchomości oraz odpadów zgromadzonych w przeznaczonych do tego celu urządzeniach ustawionych na chodniku,
- organizowanie selektywnej zbiórki, segregacji oraz magazynowania odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych, przydatnych do odzysku oraz współdziałanie z przedsiębiorcami podejmującymi działalność w zakresie gospodarowania tego rodzaju odpadami,
- zapewnienie zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok bezdomnych zwierząt lub ich części oraz współdziałanie z przedsiębiorcami podejmującymi działalność w tym zakresie.

Prawem gminy jest rozwiązywanie problemów związanych z gospodarowaniem odpadami w trakcie podejmowania decyzji o zagospodarowaniu terenu. Daje to gminom szerokie możliwości wpływania na wszystkie działania związane z wytwarzaniem odpadów

8.1. Odpady komunalne

Rodzaje, ilość i źródło pochodzenia odpadów

Pod pojęciem odpadów komunalnych rozumie się odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych (Ustawa o odpadach Dz. U. 2001 Nr 62, poz. 628).

Źródłami wytwarzania odpadów komunalnych w gminie Lipie są gospodarstwa domowe, instytucje i zakłady infrastruktury oraz zakłady produkcyjne zlokalizowane na obszarze gminy. Zgodnie z podaną definicją odpadów komunalnych zalicza się do nich m.in. odpady z obiektów użyteczności publicznej, z terenów zieleni zorganizowanej, zmiotki uliczne, zawartość koszy. Ilość oraz skład morfologiczny wytwarzanych odpadów jest złożony, zmienny w czasie, uzależniony od wielu czynników. Do najważniejszych z nich można zaliczyć:

- liczbę i standard życiowy mieszkańców,
- świadomość ekologiczną mieszkańców,
- stopień rozwoju gospodarczego rejonu,
- charakter urbanistyczny,
- techniczno-sanitarne wyposażenie budynków,
- porę roku.

Z powyższych względów określenie ilości powstających odpadów oraz ich składu można dokonać głównie w oparciu o badania przeprowadzone metodycznie w cyklu rocznym. Nie mniej jednak należy domniemywać, że skład morfologiczny odpadów komunalnych powstających w gminie jest podobny do składu odpadów wytwarzanych w wielu polskich gminach o charakterze wiejskim. Typowy skład morfologiczny takich odpadów przedstawia poniższa tabela

L.p.	Strumień odpadów komunalnych	Wieś kg/M/r
1	Odpady organiczne roślinne	18,3
2	Odpady organiczne zwierzęce	1,1
3	Odpady organiczne inne	2,2
4	Odpady zielone	4,1
5	Papier i tektura (nieopakowaniowe)	10,5
6	Opakowania z papieru i tektury	15,3
7	Opakowania wielomateriałowe	1,7
8	Tworzywa sztuczne (nieopakowaniowe)	20,5
9	Opakowania z tworzyw sztucznych	6,5
10	Tekstylia	4,6

11	Szkło (nieopakowaniowe)	0,9
12	Opakowania ze szkła	18,3
13	Metale	4,4
14	Opakowania z blachy stalowej	1,5
15	Opakowania z aluminium	0,4
16	Odpady mineralne	12,9
17	Drobna frakcja popiołowa	39,2
18	Odpady wielkogabarytowe	14,6
19	Odpady budowlane	39,0
20	Odpady niebezpieczne	2,0
Suma odpadów		218,0

Źródło: KPGO

W gminie Lipie znajdują się w większości gospodarstwa rolne indywidualne i żadne z tych gospodarstw nie jest objętych zorganizowaną zbiórką odpadów. Przyjmując, że w gminie jest obecnie 6 900 mieszkańców objętość wytworzonych w tych gospodarstwach odpadów komunalnych przy założeniu 218 kg wskaźnika wytwarzania na rok daje wynik 1504,2 ton odpadów rocznie. Przyjmując, że według wskaźnika — 0,25 Mg odpowiada 1 m³ odpadów to objętość wytworzonych odpadów jest równa 376 m³ w skali roku. Zaznaczyć trzeba jednak w tym miejscu, że znaczna ilość odpadów jest zagospodarowana bezpośrednio w gospodarstwach w związku z czym np. odpady z papieru i tektury trafiają (i nie tylko) po części trafiają do pieców grzewczych i na dzikie wysypiska, których nie brak w gminie.

System gospodarki odpadami komunalnymi

Gospodarkę odpadami komunalnymi realizuje się poprzez gromadzenie, usuwanie i unieszkodliwianie odpadów. Każdy z wymienionych składników gospodarki odpadami powinien spełniać określone kryteria, aby można było na jego bazie tworzyć w przyszłości rozwiązania systemowe.

System zbiórki odpadów w gminie nie jest prowadzony Gmina powierzyła wykonywanie zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi podmiotom prawnym w drodze umowy. Usługa ta prowadzona jest przy użyciu znormalizowanego sprzętu (pojemniki wyposażone w dwa kółka, pojemniki stalowe) do gromadzenia i wywozu odpadów. Pojemniki stanowią własność użytkowników, tzn. gospodarstw domowych i firm. Użytkownicy odpowiedzialni są za utrzymanie czystości i eksploatację pojemników. Samochody do wywozu odpadów są specjalistycznymi, wyposażonymi w urządzenia do zagęszczania odpadów i hydraulicznym systemem załadunku pojemników, pojazdami. Na terenie gminy zbiórką odpadów komunalnych zajmują się następujące firmy:

- Lobbe Częstochowa,
- Bracia Strach Częstochowa.

Gromadzenie odpadów w miejscu ich powstawania stanowi pierwsze ogniwo systemu ich usuwania i unieszkodliwiania. Gromadzenie odpadów powinno stanowić etap krótkotrwały i przejściowy. Ideałem jest szybkie i higieniczne usuwanie odpadów bowiem dla zapewnienia właściwości stanu sanitarnego miejsc przewidzianych do gromadzenia odpadów, szczególnie w okresie wiosenno-letnim, konieczny jest regularny odbiór worków z odpadami i opróżnianie pojemników. Częstotliwość odbioru odpadów, ze względów higienicznych, w przypadku pojemników 110 litrowych oraz 1,1 m³ nie powinna być mniejsza niż raz na dwa tygodnie. Kontenery KP-7 6,5 m³ powinny być opróżniane nie rzadziej niż raz na miesiąc.

W firmach obsługujących funkcjonuje system opróżniania pojemników raz na miesiąc, z możliwością dodatkowego opróżnienia pojemników na zlecenie.

Na terenie gminy nie ma składowiska odpadów stałych. Obecnie podstawową metodą postępowania z odpadami komunalnymi w gminie jest ich wywóz i składowanie na składowiskach zewnętrznych, które położone jest poza terenem gminy.

System selektywnej zbiórki odpadów komunalnych

Podstawowym elementem w dobrze zaprojektowanym systemie gospodarki odpadami komunalnymi jest segregacja odpadów. Segregacja odpadów może być realizowana poprzez system selektywnej zbiórki „u źródła” lub drogą tzw. segregacji wtórnej prowadzonej w zakładach unieszkodliwiania. Selektywna zbiórka odpadów „u źródła” powinna stanowić pierwszy element każdego systemu gospodarki odpadami, niezależnie od przyjętej technologii zakładu unieszkodliwiania odpadów i uwarunkowań lokalnych systemu.

Na terenie gminy nie były dotąd podejmowane próby selektywnej zbiórki odpadów (makulatura, szkło, tworzywa sztuczne, metale). Mieszkańcy gminy nie przystosowali się jeszcze do warunków wymagających efektywnej segregacji.

Głównym celem odzysku surowców wtórnych z odpadów jest oszczędzanie surowców pierwotnych (zasobów surowców naturalnych) oraz ograniczenie wpływu odpadów na środowisko. Z odpadów odzyskiwane są: papier, szkło, tektura, metale, tworzywa sztuczne.

Z uwagi na to, że wdrożenie i rozwój selektywnej zbiórki jest procesem długotrwałym, rozwijanym sukcesywnie, wymagającym zaangażowania środków technicznych i organizacyjnych istotnym elementem tego systemu jest świadomość ekologiczna jego mieszkańców. Należy tu położyć szczególny nacisk na działania propagujące prowadzenie

prawidłowej gospodarki odpadami poprzez uświadamianie społeczności lokalnej co do potrzeby ochrony środowiska przed odpadami, celowości selektywnej zbiórki odpadów komunalnych dla zwiększenia odzysku surowców wtórnych z tych odpadów, a w konsekwencji oszczędności objętości eksploatacyjnej składowisk i poprawy standardów sanitarnych i estetycznych środowiska, w którym społeczność ta żyje. Pozwoli to w pewien sposób ograniczyć ilość powstających dzikich wysypisk na terenie gminy. W praktyce wprowadzenie systemu selektywnej zbiórki odpadów powinno zostać poprzedzone przygotowaniem odpowiedniego np. „gminnego regulaminu gospodarki odpadami” i cyklem spotkań z lokalnymi mieszkańcami, wyjaśniającym zasady i mechanizmy jego funkcjonowania. Z doświadczeń europejskich wynika, że osiągnięcie 50% odzysku poszczególnych surowców wtórnych jest wynikiem dobrym, natomiast okres wdrażania systemu ocenia się na około 15 lat.

8.2. Odpady niebezpieczne w strumieniu odpadów komunalnych

W odpadach komunalnych pochodzących z gospodarstw domowych znajdują się odpady niebezpieczne, takie jak: przeterminowane lekarstwa, baterie i akumulatory, odpady lakiernicze, lampy fluorescencyjne. Po użyciu nawozów chemicznych i środków ochrony roślin pozostają odpady niebezpieczne: opakowania i resztki substancji. Wprawdzie nowe ustawodawstwo nakłada na producentów obowiązek przyjmowania opakowań po środkach ochrony roślin, jednak musi być zorganizowany odpowiedni system ich zbiórki. Składowanie odpadów niebezpiecznych na wysypisku bez odpowiednich zabezpieczeń (często na dzikich wysypiskach) jest przyczyną zanieczyszczenia wód podziemnych. Często również odpady zawierające substancje ropopochodne trafiają na wysypisko odpadów komunalnych i powodują nie tylko zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego (w wyniku parowania), ale także stwarzają prawdopodobieństwo wystąpienia pożarów. W oparciu o prowadzony w kraju monitoring odpadów komunalnych szacuje się, że średni krajowy wskaźnik odpadów niebezpiecznych powstających w gospodarstwach domowych i obiektach infrastruktury osiąga wartość 1,3-2,0 kg/mieszkańca/rok, co w przypadku gminy Lipie oznacza około 8,9 – 13,8 Mg odpadów niebezpiecznych w wytwarzanym strumieniu odpadów komunalnych.

8.3. Odpady medyczne i weterynaryjne

W działających na terenie gminy ośrodkach zdrowia powstają odpady medyczne. Odpady medyczne są to odpady pochodzące głównie z zakładów opieki zdrowotnej i z ośrodków zdrowia (szpitali, klinik, gabinetów lekarskich, domów opieki). Odpady z zakładów opieki zdrowotnej składają się z dwóch podstawowych strumieni: odpadów komunalnych i

niebezpiecznych odpadów medycznych. Niebezpieczne odpady medyczne to m.in. igły do strzykawek, części ciała i organy ludzkie, odpady zakaźne oraz zużyte substancje chemiczne i leki. Odpady medyczne powinny być odbierane i unieszkodliwiane przez specjalistyczne firmy. Odpady te będą scharakteryzowane w szczegółach planistyczno – rozwojowych służby zdrowia.

Odpady medyczne i weterynaryjne powstające na terenie gminy są odbierane głównie przez firmę LOBBE, a następnie kierowane do stacji termicznej utylizacji zlokalizowanej w Dąbrowie Górniczej. Ilość wytwarzanych odpadów medycznych na terenie gminy szacuje się na około 200 kg/rok. Częstotliwość ich zbierania i wywozu wynosi raz na miesiąc.

8.4. Odpady przemysłowe

Oszacowanie wytwarzanych na terenie gminy ilości odpadów pochodzących z małych i średnich zakładów produkcyjnych jest trudnym zadaniem, ponieważ nie wszystkie z funkcjonujących zakładów składają stosowne informacje dotyczące gospodarki odpadami w zakresie ich ilości oraz metod ich zagospodarowywania, czy unieszkodliwiania. Wynika to z braku wiedzy na temat istniejących przepisów prawnych oraz braku odpowiedniej kontroli wymuszającej dostosowanie się do określonych norm postępowania. Zgodnie z obowiązującymi przepisami (ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001r; art.17) wytwarzający odpady jest obowiązany do:

- w przypadku wytwarzania odpadów niebezpiecznych: uzyskać pozwolenie na wytwarzanie odpadów (powyżej 1 tony odpadów niebezpiecznych rocznie) lub decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi (powyżej 100 kg odpadów rocznie),
- w przypadku wytwarzania odpadów innych niż niebezpieczne: uzyskać pozwolenie na wytwarzanie odpadów (powyżej 5 tysięcy ton odpadów rocznie) lub złożyć informację o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami (od 5 do 5000 ton odpadów rocznie).

Informacje dotyczące ilości wytwarzanych odpadów w niektórych firmach prowadzących działalność na terenie gminy zostaną ujęte w Planie gospodarki odpadami.

System postępowania z odpadami z zakładów produkcyjnych

Model postępowania z odpadami powstającymi w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej w zakładach produkcyjnych gminy ulega stopniowym zmianom, które wynikają ze zmian w uwarunkowaniach ekonomicznych i prawnych. Znaczna część wytwarzanych

odpadów jest odbierana przez specjalistyczne firmy (spoza terenu gminy), z którymi zakłady mają podpisane stosowne umowy na odbiór odpadów.

Ważnym problemem, który dotyczy wielu miejscowości w Polsce jest azbest - zaliczany do odpadów niebezpiecznych. W gminie także znajdują się posesje, w których dachy budynków domowych, czy też gospodarczych są pokryte eternitem, który został wyprodukowany z azbestu. Oddziaływanie czynników atmosferycznych (wiatr, grad), korozji biologicznej (mchy, porosty) inicjuje proces wietrzenia minerałów azbestowych i uwalnianie do atmosfery włókien azbestowych (zwanymi fibrylami). Najgroźniejsze w skutkach jest narażenie organizmu na oddziaływanie włókien azbestu przenikających wraz z wdychanym powietrzem. Objawy kliniczne narażenia na pył azbestu polegają na zwłóknieniu tkanki płucnej i zwapnieniu opłucnej, określane mianem pylicy azbestowej, azbestozy. Obecnie azbest zalicza się do grupy 10 substancji, które wykazują najwyższy potencjał inicjacji nowotworów złośliwych. Największy potencjał wywoływania nowotworów złośliwych u ludzi wykazują włókna o długości większej niż 8 μm i średnicy mniejszej niż 1,5 μm .

Zgodnie z przepisami usuwanie azbestu (Rozporządzenie Ministra Gospodarki z 14.08.98 r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest — Dz.U. Nr 138, poz. 895) może być wykonywane tylko przez wyspecjalizowaną jednostkę (firmę), posiadającą odpowiednią decyzję wydaną przez starostę. Aby takie zezwolenie uzyskać firma musi dysponować odpowiednim systemem, pracownicy muszą być przeszkoleni oraz firma musi posiadać umowę podpisaną z jednostką, która przyjmuje odpady azbestowe. Jedynym legalnym sposobem unieszkodliwiania azbestu jest składowanie na specjalnych składowiskach (m.in. składowisko w Trzemesznie). Odpadów azbestowych nie wolno kruszyć. Zabezpiecza się je folią polietylenową o grubości 0,2 mm i w takiej formie przekazuje na składowisko. Przewóz odpadów na składowisko może odbywać się tylko wyspecjalizowanym transportem. Firma transportowa musi posiadać zezwolenie na usuwanie azbestu (w tym transport), wydane przez starostę właściwego ze względu na miejsce składowania azbestu. To zezwolenie jest niezależne od zezwolenia na wytwarzanie odpadów azbestowych. Orientacyjny koszt zdjęcia 1 m^2 płyt eternitowych wynosi 25-40 $\text{zł}/\text{m}^2$. Koszt ten obejmuje zdjęcie płyty, zabezpieczenie do transportu, koszty składowania, opłatę za korzystanie ze środowiska opłacaną marszałkowi województwa. Do tego należy doliczyć koszty transportu ok. 3 $\text{zł}/\text{km}$. Koszty składowania azbestu w Trzemesznie wynoszą ok. 800-1200 $\text{zł}/\text{t}$.

8.5. Firmy zajmujące się unieszkodliwianiem, przeróbką oraz zbieraniem i transportem odpadów

Na terenie gminy Lipie nie występują znaczące przedsiębiorstwa, które zajmują się unieszkodliwianiem, przeróbką oraz zbieraniem i transportem odpadów. Wszystkie wytworzone odpady w ramach działalności firm z terenu gminy przekazywane są firmom spoza gminy, często powiatu. Żadna z nich nie posiada stosownych zezwoleń na odzysk, unieszkodliwianie, czy transport.

8.6. Podsumowanie

Podstawową metodą postępowania z odpadami komunalnymi powstającymi na terenie gminy Lipie jest ich składowanie. Istotnym elementem wdrażania prawidłowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi jest świadomość ekologiczna mieszkańców. Powstające na terenie gminy dzikie wysypiska wskazują na konieczność zintensyfikowania działań w kierunku uświadamiania społeczności lokalnej potrzeby ochrony środowiska przed odpadami, celowości selektywnej zbiórki odpadów komunalnych dla zwiększenia odzysku surowców wtórnych z tych odpadów, a w konsekwencji oszczędność objętości eksploatacyjnej składowisk odpadów jak również poprawy standardów sanitarnych i estetycznych środowiska, w którym społeczność ta żyje.

System gospodarki odpadami przemysłowymi ulega stopniowej poprawie, wynikającej głównie z wprowadzania stosownych uwarunkowań ekonomicznych i prawnych. Jednakże w wyniku recesji gospodarczej, a przez to sytuacji ekonomicznej zakłady ograniczają się jedynie do działań obowiązkowych i nie inwestują znacznie w poprawę gospodarki odpadami. Oszacowanie wytwarzanych w gminie ilości odpadów przemysłowych jest trudnym zadaniem, ponieważ nie wszystkie z funkcjonujących zakładów składają stosowne informacje dotyczące gospodarki odpadami w zakresie ich ilości oraz metod ich zagospodarowywania, czy unieszkodliwiania. Wynika to z braku wiedzy dotyczącej istniejących przepisów prawnych oraz braku odpowiedniej kontroli wymuszającej dostosowanie się do określonych norm postępowania

Istotnym problemem występującym w gminie jest brak posesji objętych zbiórką odpadów komunalnych oraz powierzchni pokryć dachowych wykonanych z eternitu. Należy podjąć działania zmierzające do objęcia zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców gminy oraz realizowania programu wymiany, pokryć dachowych i instalacji zawierających azbest w miarę możliwości finansowych gminy.

9. Gleby

Kompleksy glebowo-rolnicze

Kompleks 2 - pszenney dobry

Obejmuje grunty wytworzone z glin lekkich. Zajmują one **188 ha - 3,3%** ogólnej powierzchni gruntów ornych. Na glebach tego kompleksu uprawia się pszenicę, jęczmień, lucernę i warzywa. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczane są do klasy IIIa i III b

Kompleks 3 - pszenney wadliwy

Obejmuje grunty wytworzone z glin zwałowych średnich lub rędzin jurajskich (wapieni górnej jury). Zajmują obszar o powierzchni **70ha - 1,2%**. Nadają się na uprawę: pszenicy, jęczmienia koniczyny czerwonej. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby zaliczono do IIIb, IVa, IVb.

Kompleks 4 - żytni bardzo dobry

Obejmuje gleby wytworzone z piasków gliniastych lekkich i mocnych całkowitych lub naglinionych. Zajmują powierzchnię **451ha - 8%**. Gleby tego kompleksu użytkowane są pod uprawę warzyw, pszenicy ziemniaków i żyta. W klasyfikacji bonitacyjnej zaliczane są do klasy III b, rzadziej do IIIa i IVa.

Kompleks 5 - żytni dobry

Obejmuje gleby pseudobielicowe i brunatne wytworzone z piasków gliniastych lekkich i mocnych, całkowitych lub podścielonych piaskiem. Gleby tego kompleksu są uboższe w składniki pokarmowe, wrażliwe na susze w okresie wegetacyjnym. Zajmują **1477ha - 25.5%** powierzchni gruntów ornych. Występują w dużych kompleksach na terenie miejscowości: Lindów, Rębielice Szlacheckie, Albertów, Danków, Natolin.

Na glebach tego kompleksu uprawia się żyto, ziemniaki, owies, rzepak. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczane są do klasy IVa i IVb.

Kompleks 8 - zbożowo-pastewny-mocny

Obejmuje gleby wytworzone z piasków gliniastych oraz glin. Cechą charakterystyczną tych gleb są wadliwe stosunki wodne. Duże kompleksy tych gleb występują w miejscowości Kleśniska. Zajmują powierzchnię **116ha - 2 %**

Pozostałe grunty orne w gminie zaliczane są do kompleksu 6-go żytniego (żytnio-ziemniaczanego) najsłabszego oraz kompleksu 9 - go zbożowo - pastewnego słabego o ogólnej powierzchni **3563 ha - 60%**.

Użytki zielone

Kompleks średni 2z - użytki zielone średnie, zajmuje powierzchnię **221ha-40%** powierzchni użytków zielonych. Użytki tego kompleksu wytworzone są w przewadze na madach lekkich. W klasyfikacji bonitacyjnej zaliczone zostały do klasy IV.

Kompleks 3z użytki słabe i bardzo słabe - zajmują powierzchnię **233 ha - 60%**. Zaliczone zostały do klasy VI. Kompleksy użytków zielonych znajdują się w dolinie rzeki Liswarty

10.Surowce mineralne

Na terenie Gminy Lipie surowcem mineralnym są złoża kruszywa naturalnego. Pozostałością po eksploatacji tych złóż są wyrobiska w miejscowości: Wapiennik, Stanisławów, Szyszków. W niektórych wyrobiskach, gdzie zaniechano eksploatacji prowadzi się okresowe "dzikie" wysypiska śmieci /Albertów, Szyszków, Rębielice Szlacheckie, Danków. Obecnie eksploatację kruszywa prowadzi się niewiele i na małą skalę. Nie stanowią one jednak większego zagrożenia dla środowiska. Potencjalnym źródłem dewastacji środowiska jest duże udokumentowane złożo kruszywa naturalnego "Rębielice Króleskie" położone na terenie gminy Krzepice i Lipie.

11.Przyroda, walory kulturowe Gminy Lipie i ich ochrona

Załęczański Park Krajobrazowy

Załęczański Park Krajobrazowy znajduje się w obrębie województwa łódzkiego, opolskiego, i śląskiego. Obejmuje teren o powierzchni 14 750 ha. W obrębie województwa śląskiego teren Parku znajduje się tylko w Gminie Lipie, obejmuje jej północno-zachodnią część, w okolicy na N od miejscowości Parzymiechy i Kleśniska. Granica Parku biegnie na W ca 3300m, przecina drogę powiatową z Załęcza Małego do Parzymiechów. Granica Parku zaznaczona jest na zał. 4 - do niniejszego opracowania.

Otulina Załęczańskiego Parku Krajobrazowego, na terenie województwa śląskiego znajduje się tylko na terenie Gminy Lipie. Strefa ochronna Parku wynosi na terenie Gminy Lipie - 877 ha

Struktura użytkowania Parku na terenie Gminy Lipie:

Lasy	812,50 ha
Łąki i pastwiska	24,90 ha
Wody otwarte	39,31 ha
Tereny zabudowane	0,20 ha
Grunty orne	0,90 ha
RAZEM	877,00 ha

Cele ochrony dla Parku: ekologiczne, ochrona charakterystycznych i unikatowych cech krajobrazu, utrzymanie równowagi ekologicznej, utrzymanie zdolności ekosystemów do odtwarzania zasobów przyrody i wiele innych

Obszar Parku znajduje się w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Częstochowa E Jest to zbiornik jurajski, szczelinowo-krasowy o klasie czystości Ia i Ib. Na terenie Parku występuje strefa wysokiej ochrony GZWP.

Infrastrukturę w Parku tworzy droga krajowa o długości 1,35km. Na zagospodarowanie Parku składa się:

fragment pieszego szlaku niebieskiego tzw "Szlak Przełom Warty"
zabudowa letniskowa obejmująca prawie 5,5ha terenów już zainwestowanych
oraz 4,9 ha rezerw

Obszary wykluczeń z zagospodarowania turystycznego
Miejscowości rekreacyjno-wypoczynkowe
Forma własności gruntów : 795,70ha w administracji LP
Załącznikski Park Krajobrazowy jest na terenie Gminy Lipie niezamieszkały-są to tereny leśne lub rolnicze - bez zabudowy.

0,3ha
Parzymiechy
83,30ha - prywatne

Występują tutaj chronione siedliska przyrody:

leśne: grąd subkontynentalny /*Tilio Carpinetum*/
łęg jesionowo-olchowy /*Circaceo-Alnetum*/
cisy i łożowiska /*Alnetea glutinosae*/
wyzynny jodłowy bór mieszany /*A. bieteum polonicum*/
kwaśna buczyna niżowa /*Luzulo pilosae-Fagetum*/

nieleśne: zmiennowilgotne łąki trzęślicowe - *Molinion*

Gatunki roślin podlegające ścisłej ochronie to: porosty - chrobotka, wawrzynek wilczełyko, bluszcz pospolity, kosaciec żółty, paprotka zwyczajna, barwinek pospolity

Gatunki dziko rosnących taksonów chronionych prawem międzynarodowym i branych pod uwagę przy opracowaniu Europejskiej Sieci Ekologicznej "Natura 2000":

widłak goździsty

Obszary koncentracji chronionych gatunków flory:

las buczyna w Parzymiechach, okolice rezerwatu Bukowa Góra
las w uroczysku Kleśniska /k/stawów w Giętkowiznie/, łąki k/ Kleśnisk

Gatunki zwierząt podlegające ścisłej ochronie: ślimak winniczek o średnicy muszli do 30mm

Owady: biegacz gajowy i biegacz fioletowy

Płazy: traszki, kumak nizinny, żaby jesiorkowa, wodna, trawna, moczarowa

Ptaki: perkoz rdzawoszarzy, zausznik, bocian czarny, łabędź krzykliwy, dzięcioł średni, błotniak stawowy, dzięcioł czarny, trzmiełojad, przepiórka

Gatunki rzadkie: owady-ciemięga,

Chronione obszary:

Stawy k/ Giętkowizny, lasy w rejonie rezerwatu "Bukowa Góra" o powierzchni 1,06ha. Łąki k/Głuchowa, 3 dęby szypułkowe przy stawach w Giętkowiznie, Las Bukowa Góra III w sąsiedztwie rezerwatu Bukowa Góra o powierzchni 46,4ha, 2 buki zwyczajne położone na skraju uroczyska Kleśniska

Specjalne ekosystemy: wodne o pow. 31ha
torfowiskowe o pow. 11,1ha

Ekosystemy wodne (dolinne) związane z korytami rzek i tarasami zalewowymi, do których należy Sucha Struga z licznymi ciekami i rowami

Tereny torfowiskowo-bagienne: "Łąki koło Głuchowa"

Ekosystemy leśne borowe zajmują 31,9%, zaś liściaste siedliska leśne 68,10%. pow.terenów leśnych

Rezerwat przyrody nieożywionej "SZACHOWNICA"

Utworzony 11 X 1978r / M.P. 1978r nr 22, poz. 739/. Powierzchnia 12,70ha. Położony na wzgórzu wapiennym "Krzemienna Góra" k/wsi Wapiennik, gm. Lipie, pow. Kłobuck, woj. śląskie Nadl. Kłobuck obręb Parzymiechy. Wys. npm 225,0m.

Celem ochrony jest zachowanie proglacialnej jaskini powstałej w wapieniach górnourajskich. Proponowane jest poszerzenie przedmiotu ochrony o nietoperze, mające drugie pod względem liczebności zimowe stanowisko schronienia-miejsce hibernacji.

Rezerwat leśny "STAWISKA"

Utworzony w roku 1959 /M.P.z 1959r nr 61, poz. 309/ Powierzchnia 6,35 ha. Wieś Parzymiechy przy drodze do Działoszyna, gmina Lipie, pow. Kłobuck, województwo śląskie.
Przedmiot ochrony: Przestoje pomnikowych dębów szypułkowych w izolowanym fragmencie podmokłego lasu mieszanego wśród pól i łąk.

Ścisły rezerwat przyrody "BUKOWA GORA"

Utworzony 5 maja 1959r / M.P.1959, nr 60 poz.298/. Powierzchnia 0,69ha. Położenie: Kleśniska Nadleśnictwo Kłobuck, obręb Parzymiechy /ogrodzony drewnianymi żerdziami/
W rezerwacie znajduje się nisza źródłkowa, zasilająca płynący tu bezimienny potok leśny, który wpada do dopływu spod Kleśnisk, zwanego Suchą Strugą z kompleksem stawów na jego osi →Warta→Odra.

Przedmiot i cel ochrony: ścisła ochrona niewielkiej pozostałości naturalnego lasu bukowego w wieku 200 lat, położonego na obszarze źródłkowym w sąsiedztwie wododziału Warty i Proсны.

Pomniki przyrody / Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego, Dz.Urzędowy Woj.Częst.Nr 2/96 oraz obwieszczenie Wojewody Śląskiego z 15.III. 1999-Dz. Urzędowy Województwa Śląskiego Nr 8/99/

- grupa drzew (2 szt) w miejscowości Parzymiechy, park pałacowy
- grupa drzew (2szt) w miejscowości Parzymiechy, przy granicy rezerwatu "Stawiska"
- grupa drzew (10szt) w miejscowości Lipie, park podworski
- grupa drzew (7szt) w miejscowości Parzymiechy, park pałacowy
- 3 pojedyncze dęby szypułkowe w miejscowości Parzymiechy, przy granicy rezerwatu "Stawiska"

Lasy grupy I-szej ochronne na terenie Nadleśnictwa Kłobuck - obręb Parzymiechy (Zarządzenie nr 100 MOŚNiL z dnia 23 lipca 1996)

Gleby IIIa - IIIb klasy bonitacyjnej gruntów ornych oraz **III** klasy bonitacyjnej użytków zielonych.

Walory kulturowe Gminy Lipie i ich ochrona

Dane wg opracowania dr Marcelego Antoniewicza - Częstochowa 1994r, uzupełnienie oprac. PPUH "ACER" 2000r

Ochrona konserwatorska

Strefa A₁

Twierdza bastionowa w Dankowie w granicach murów obwodowych

Obowiązuje:

- zachowanie układu zespołu
- konserwacja i remont istniejących obiektów (kościół, bastionów i murów obwodowych)
- zakaz lokalizacji w obrębie strefy nowych zabudowań

Strefa B₁

- teren cmentarza w historycznych granicach w miejscowości Danków
- teren cmentarza rzymsko-katolickiego w granicach ogrodzenia w Parzymiechach
- teren cmentarza ewangelickiego w Lindowie, w historycznych granicach
- teren cmentarza ewangelickiego w Natolinie

Obowiązuje:

- utrzymanie rozplanowania cmentarza
- konserwacja zachowanych elementów zabytkowej architektury, w tym także ogrodzenia i bram
W przypadku konieczności poszerzenia terenu cmentarza dopuszcza się wykonanie furtek w istniejącym murze, prowadzących do nowej części cmentarza
- konserwacja i utrzymanie "in situ" nagrobków sprzed 1939 roku
- zakaz usuwania starodrzewów

Strefa B₂

- teren założenia dworskiego w Lipiu, w granicach ogrodzenia
- teren założenia dworskiego w Parzymiechach, w granicach ogrodzenia

Obowiązuje:

- utrzymanie rozplanowania obiektów historycznych w zespole oraz ich konserwacja
- zakaz usuwania starodrzewów
- zakaz wprowadzania nowej zabudowy, chyba że w miejscu historycznej

Strefa B₃

- teren zespołu kościelnego w Parzymiechach

Obowiązuje:

- zachowanie układu zespołu
- konserwacja zachowanych obiektów wraz z ogrodzeniem
- zakaz usuwania starodrzewów

Strefa B₄

Wieś Rębielice Szlacheckie, Zbrojewsko, Parzymiechy i Lipie.

Obowiązuje:

- utrzymanie podziałów parcelacyjnych na głębokość działki siedliskowej
- utrzymanie wewnętrznej ulicy wiejskiej
- ograniczenie gabarytów nowowznoszonych budynków do 6,0m do poziomu okapu
- zakaz stosowania płaskich dachów lub z przesuniętą kalenicą, wymóg stosowania dachów wysokich - symetrycznych

Postuluje się:

- utrzymanie tradycyjnego układu budynków na działce
- nawiązywanie w bryle do tradycyjnego budownictwa występującego na terenie wsi (parter, dwuspadowy dach)

Strefa B₅

Zespół pofolwarczny majątku Parzymiechy. Wymóg zachowania i konserwacji dawnej alei dojazdowej (lipowej), zachowanie tradycyjnego układu zespołu oraz ograniczenie wysokości nowych i przebudowywanych obiektów do 2 kondygnacji z wymogiem stosowania dachów wysokich, symetrycznych.

Teren cmentarza w historycznych granicach miejscowości Danków.

Strefa "E"

Ekspozycja zespołu twierdzy bastionowej w Dankowie. Wymóg: ograniczenie ewentualnej zabudowy do mieszkaniowo-usługowej o tradycyjnej formie z użyciem tradycyjnych materiałów budowlanych.

Obowiązuje:

- zakaz lokalizacji obiektów kulturowych
- zakaz obsadzania wysokim zadrzewieniem

Strefa "K"

- obszar zlokalizowany wzdłuż rzeki Liswarty
- obszar założenia dworskiego w Rębielicach "K₂"
- teren podworski w Lipiu poza ogrodzeniem parku (stawy, zadrzewienia). Wymóg zachowania i konserwacji układu przestrzennego oraz zakaz likwidacji zadrzewień
- aleje związane z zespołem pałacowo - parkowym w Parzymiechach i w Lipiu. Wymóg konserwacji i uzupełnienia zgodnie z pierwotnym składem gatunkowym.

Obowiązuje:

Ochrona krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z historycznym założeniem.

Archeologiczne dobra kultury - strefy ochrony

Strefa "W" - ścisłej ochrony archeologicznej dóbr kultury obejmuje teren o rozpoznanych zawartościach ważnych reliktywów archeologicznych, wpisanych do rejestru zabytków, podlegających ochronie konserwatorskiej.

Danków

- osada wielokulturowa, materiały mezolityczne, neolityczne, ceramika kultury pucharów lejkowatych, kultury sznurowej i kultury łużyckiej
- osada z okresów wpływów rzymskich (Lipie 1)
- osada kultury łużyckiej
- twierdza nowożytna

Zbrojewsko

- grodzisko stożkowe otoczone fosą i wałem z XIII i XIV wieku
- cmentarzysko z epoki brązu datowane od II do V wieku, użytkowane przez ludność kultury przedłużyckiej i łużyckiej

W granicach stref obowiązuje:

- zakaz naruszania struktury gruntu (nie dotyczy zwykłego użytkowania gruntu z wyjątkiem przypadków rozorywania stanowisk archeologicznych na obszarach mocno zerodowanych)
- zakaz działalności inwestycyjnej (w przypadku niemożliwości wyeliminowania kolizji inwestycji o dużym znaczeniu społeczno - gospodarczym ze strefą, działalność może być podjęta po uprzednim przeprowadzeniu ratowniczych badań archeologicznych)
- zakaz wprowadzania zadrzewień

Strefa "OW"-strefa ograniczonej ochrony konserwatorskiej, obejmującej obszary o domniemanej na podstawie badań lub innych wskazówek, zawartości reliktywów archeologicznych

Teren wsi: Danków, Zbrojewsko, Lipie, Szyszków, Troniny, Rębelice Szlacheckie, gdzie zarejestrowano 93 stanowiska

Teren wsi: Zimnowoda i Brzózki, zarejestrowano 7 stanowisk

Teren wsi: Parzymiechy zarejestrowano 4 stanowiska

Teren wsi: Wapiennik zarejestrowano 9 stanowisk

Teren położony pomiędzy wsiami Albertów i Stanisławów

W granicach strefy obowiązuje:

Wszelka działalność inwestycyjna i związana z naruszeniem gruntów musi być dokonywana pod nadzorem architektoniczno - konserwatorskim. W przypadku stwierdzenia reliktywów archeologicznych prace powinny być wstrzymane, a teren poddany badaniom archeologicznym. Ich wyniki powinny decydować o możliwości kontynuowania prac, ewentualnie o ich zaniechaniu i zmianie przeznaczenia terenu, bądź całkowitym przebadaniu obiektu archeologicznego.

W strefie "W" i "OW" Wojewódzki Konserwator Zabytków uzgadnia inwestycję na etapie lokalizacji i ustala warunki prowadzenia prac. Koszty nadzorów archeologicznych obciążają inwestora.

Zabytki i ich ochrona

I. Zabytki wpisane do rejestru zabytków oraz wskazane do wpisania

1. Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Stanisława Biskupa w Dankowie:
  - kościół murowany 1560-1630
  - plebania murowana połowa XIX wiek
2. Zespół twierdzy ziemno-murowanej 1632r w Dankowie:
  - fortyfikacja bastionowa
  - fragmenty murów, tzw dom kasztelanowej
  - obwarowania ziemne
  - brama w forcie północnym
  - brama w forcie południowym
3. Kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła, murowany 1460r, 1758r. powiększony XIXw
4. Założenia parkowe w Parzymiechach, z końca XVIII wieku wraz z budowlami parkowymi
5. Założenia parkowe w Lipiu z XVIII wieku, przekomponowane w XIX w., wraz z oficyną murowaną na początku XX wieku
6. Cmentarz grzebalny rzymsko-katolicki w Dankowie
7. Cmentarz grzebalny rzymsko-katolicki w Parzymiechach

W przypadku konieczności wyburzenia wymienionych obiektów, zgodnie z ustawą z dnia 15 lutego 1962r o ochronie dóbr kultury i muzeach, wymagana jest zgoda Ministra Kultury i Sztuki na wykreślenie go z rejestru zabytków.

II. Obiekty wskazane do zachowania, będące w sferze zainteresowania konserwatorskiego - w ewidencji zabytków byłego województwa częstochowskiego

Danków	1. Młyn, obecnie stolarnia, murowany, koniec XIX wieku, przebudowany
	2. Dom nr 76, drewniany, zbudowany ok. 1920r
Lipie	3. Kaplica murowana, przełom XIX/XX w
	4. Pozostałości zespołu dworsko-folwarcznego: -dwór, rekonstrukcja w latach 1977/78 -czworak murowany, początek XX w -stajnia, obecnie warsztat, murowana XIXw -obora murowana, XIXw
Natolin	5. Cmentarz ewangelicki
Rębielice	6. Pozostałości zespołu folwarcznego
Szlacheckie	-spichlerz murowany, koniec XIXw
	-stodoła murowana, początek XXw
	-obora murowana, początek XXw
Parzymiechy	7. Dom ul. Krzepicka 2, murowany, XIXw
Wapienniki	8. Piec do wypalania cegieł, murowany, przełom XIX/XXw

W razie konieczności rozbiórki lub przebudowy obiektu spowodowanej stanem technicznym lub potrzebami właściciela, zgodę wydaje Wojewódzki Konserwator Zabytków, po wykonaniu przez inwestora orzeczenia o stanie technicznym oraz inwentaryzacji.

12. Zagrożenia środowiska Gminy Lipie

Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe badane są w ramach monitoringu regionalnego. Liswarta prowadzi wody kwalifikujące się do klasy III, w związku z podwyższonymi wartościami Miana Coli / → załącznik 6, oraz rozdział 4 "Wody powierzchniowe". Zgodnie z wymogami docelowymi jakość wody w rzece powinna spełniać wymogi dla wód przewidzianych w pierwszej klasie czystości. Na jakość wody w rzece miały wpływ zanieczyszczenia dopływające z miejscowości położonych w jej górnym biegu.

Wody podziemne

Głównym poziomem wodonośnym na tym terenie są osady malmu -górnego jury. Woda występuje w szczelinowatych, spękanych wapieniach i marglach. Rozciągłość szczelin i kawern stanowi o wydajności założonych w tym poziomie ujęć. Poziom górnourajski spełnia wymogi Głównych Zbiorników Wód Podziemnych. Charakteryzuje się wodami czystymi, nadającymi się do użytku bez uzdatniania. Zasilany jest drogą infiltracji wód atmosferycznych przez wychodnie na powierzchni terenu lub poprzez warstwy czwartorzędowe, lokalnie o niewielkiej miąższości. Stwarza to potencjalne niebezpieczeństwo zanieczyszczenia wód podziemnych. Zagrożenie dla wód głębszych są również składowane "na dziko" odpady w starych niezrekultywowanych wyrobiskach poeksploatacyjnych oraz nieczynne studnie kopane używane w niektórych gospodarstwach jako szamba.

W niektórych ujęciach wody /STANISŁAWÓW/ zawartość azotanów równa się normie /50 mg/INO₃/ Obecność azotanów przy niskiej zawartości azotynów i amoniaku wskazuje na odległe w czasie lub przestrzeni zanieczyszczenie, które zostało samoistnie usunięte w wodzie przez utlenienie amoniaku i azotynów / Z.Pazdro "Hydrogeologia ogólna" dz. Związki azotowe/ Azotany stanowią wielkie niebezpieczeństwo dla wód pitnych; w warunkach gminnych są praktycznie nie do uzdatnienia-metody usuwania azotanów są bardzo drogie i skomplikowane. Zawarte w wodzie pitnej są niebezpieczne dla zdrowia szczególnie dla dzieci i kobiet w ciąży.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 19 listopada 2002r w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia (Dz.U. 02.203.1718) najwyższe dopuszczalne stężenie azotanów wynosi 50 mg/l. Takie dopuszczalne stężenia podaje Dyrektywa Unii Europejskiej 98//83/EC z 1998r.

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Na stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego wpływ mają lokalne emitory pyłów i gazów pochodzące z gospodarstw domowych, małych kotłowni, zakładów produkcyjno-usługowych oraz emitory położone poza granicami gminy. Wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych koncentruje się emisja spalin i hałasu. Na terenie Gminy nie ma punktów pomiarowych dla określenia stopnia zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego.

Stan sanitarny lasów

Lasy na terenie Gminy Lipie pozostają pod negatywnym oddziaływaniem emitowanych zanieczyszczeń - głównie gazowych. Fragment kompleksu leśnego położonego w obrębie północno-wschodniej części gminy, w rejonie miejscowości Wapiennik - Julianów, znajduje się w II strefie uszkodzeń drzewostanów. Rezerваты przyrody oraz pozostałe lasy państwowe położone na terenie Załęczańskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny znajdują się w I strefie słabych uszkodzeń drzewostanów. Dominacja monokultur sosnowych w lasach, mniej odpornych na zanieczyszczenia, głównie gazowe, zwiększa ryzyko uszkodzenia drzewostanów oraz stwarza zagrożenia pożarowe.

Dewastacja gleb i krajobrazu

Powstaje głównie w wyniku eksploatacji kruszywa naturalnego, której pozostałością są nieczynne wyrobiska użytkowane jako lokalne / "dzikie" / wysypiska śmieci. Przykładem są nieczynne wyrobiska w miejscowościach: Wapiennik, Stanisławów, Szyszków oraz okresowo zasypywane odpadami wyrobiska w miejscowościach: Albertów, Rębielice Szlacheckie, Danków. Na terenie Gminy prowadzi się obecnie eksploatację kruszywa naturalnego w małych ilościach i okresowo. Nie stanowi to większego zagrożenia dla środowiska. Potencjalnym zagrożeniem jest duże udokumentowane złożo kruszywa naturalnego "Rębielice Królewskie" położone w obrębie obszaru gmin: Krzepice i Lipie.

W podsumowaniu:

Najważniejszymi problemami Gminy Lipie są obecnie sprawy związane z uregulowaniem gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ograniczenie niskiej emisji oraz zabezpieczenie przeciwpowodziowe.

IV. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DO 2014r

1. Aktywizacja społeczeństwa, tendencje rozwojowe

Strategia rozwoju Gminy Lipie powinna w pierwszym rzędzie prowadzić do integracji społeczeństwa przez wyrobienie świadomości:

a/wspólnego dobra i rozwoju

b/ekologicznej

c/wielkich walorów terenu: przyrodniczych, kulturowych, rekreacyjnych i związane z tym możliwości rozwoju turystyki

d/rozwoju w zakresie rolnictwa

e/uczestnictwa w tworzeniu infrastruktury, w tym budowy kanalizacji sanitarnej i deszczowej, zaopatrzenia w gaz sieciowy, gospodarki odpadami i inne.

Aktywizacja i integracja społeczeństwa przez rozszerzenie działalności istniejących instytucji kulturalnych w Lipiu.

Aktywizacja młodzieży przez stworzenie nowych instytucji społecznych reprezentujących ich interesy, jak m.i. powołanie Młodzieżowego Klubu Dyskusyjnego

Edukacja ekologiczna:

-realizacja programów edukacyjnych

-szkolenia dla nauczycieli

-program kształcenia rolników

-powstrzymanie degradacji gleb poprzez przestrzeganie programu racjonalnego stosowania środków chemicznych /głównie w rolnictwie/

-powiększenie ilości gospodarstw ekologicznych

-organizowanie wystaw żywności ekologicznej

Obecnie edukację ekologiczną prowadzi się głównie w szkołach, w których działa m.i. Liga Ochrony Przyrody. Do metod pracy stosowanych przez wychowawców należą: wycieczki krajoznawcze, doświadczenia i eksperymenty, obserwacje środowiskowe, gromadzenia zbiorów przyrodniczych, wystawy pamiątek i zbiorów dzieci, inscenizacje i zabawy tematyczne, samodzielne posługiwanie się materiałami źródłowymi o treści przyrodniczej dbanie o zielen wokół szkół, dokarmianie ptaków w zimie, konkursy ekologiczne o większym zakresie / wiedzy ekologicznej, plastyczne, literackie, piosenki o tematyce ekologicznej/

Edukacja w zakresie przyrodniczych i kulturowych wartości terenu, ich znaczeniu w rozwoju Gminy, oraz związanych z tym korzyściach jakie mogą mieć mieszkańcy Gminy Lipie, przez podkreślenie ważności unikalnej przyrody w systemie europejskim.

- czysta i nieskażona przyroda, unikalna w Europie fauna i flora, zachęci turystów do zwiedzania

- spowoduje to przygotowanie obiektów turystycznych i instytucji towarzyszących oraz rozwój agroturystyki

Wydanie przewodnika turystycznego, gdzie zaznaczone będą miejsca , ważne do zwiedzania pod względem przyrodniczym i kulturowym, takie jak:

- Załęczański Park Krajobrazowy w granicach Gminy, wraz z rezerwatami ochronnymi, fauną i florą, z podkreśleniem gatunków zanikających, znajdujących się w "Czerwonej Księdze" chronionych Prawem Europejskim
- Rezerwatów przyrody ożywionej i nieożywionej / "SZACHOWNICA"/ wraz z unikalnymi stanowiskami hibernacji nietoperzy / 2 gatunki nietoperzy rzadkie w skali kraju/ - tylko z przewodnikami, w związku z potrzebą ścisłej ochrony tego rezerwatu, z uwagi również na bezpieczeństwo turystów- groźba zawalenia stropu jaskini
- Zaznaczeniem stanowisk archeologicznych ważnych do ochrony dla ocalenia historycznej tożsamości i świadectw kulturowych Gminy Lipie

Opracowanie oferty usług turystycznych oraz określenie terenów dla kolarstwa i biegów na orientację

Opracowanie systemu preferencji dla przedsiębiorców inwestujących w rozwój turystyki, oraz cyklu szkoleń dla gospodarzy chcących rozpocząć działalność agroturystyczną

Nawiązanie współpracy z zagranicznymi gminami

Wyodrębnienie terenów koncentracji budownictwa letniskowego we wsiach **Zbrojewsko, Troniny i Szyszków** na podstawie analizy zgłoszonych wniosków

Opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar chronionego krajobrazu dla doliny Liswarty, powstałego w wyniku rozporządzenia wojewody lub uchwały Rady Gminy

Rozwój rolnictwa

Adaptacja rolnictwa w warunkach gospodarki rynkowej. Poprawa rentowności pracy w gospodarstwach rolnych.

- pomoc organizacyjna i finansowa w promocji produktów rolnych
- opracowanie zasad współpracy z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego (ODR) oraz z innymi organizacjami rolniczymi
- zwiększenie arealu upraw sadowniczych i warzywniczych
- zorganizowanie cyklu szkoleń promujących nowe uprawy roślin dochodowych i podnoszących kwalifikacje rolników
- rozpowszechnianie idei gospodarstw rodzinnych
- wskazania na rzecz powiększenia arealu w gospodarstwach indywidualnych
- powstanie Związku Producentów Rolnych
- tworzenie opartych o współwłasność przedsiębiorstw przetwórczych
- opracowanie wykazu istniejącej i uzasadnionej ekonomicznie pozarolniczej działalności

2.Rozwój infrastruktury

Kanalizacja Gminy Lipie:

- budowa kanalizacji sanitarnej dla całej Gminy Lipie
- budowa oczyszczalni ścieków LIPIE
- budowa oczyszczalni przydomowych nie objętych siecią kanalizacyjną

Budowa i modernizacja dróg

Istniejący system komunikacji podany został w dziale II p. 6 "Komunikacja". W tabelach: 17 i 18 na stronie 17 przedstawiono istniejące drogi w obrębie obszaru Gminy Lipie.

Przy projektowaniu, wykonywaniu dróg publicznych i związanych z nimi urządzeń budowlanych, a także ich odbudowie, rozbudowie, przebudowie i remontach, obowiązkiem jest uzyskanie pozwolenia budowlanego oraz prowadzenie ścieżki rowerowej wzdłuż drogi, winny być spełnione warunki techniczne ustalone w Rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r (Dz.U. Nr 43,poz.430)

W północno - zachodniej części terenu Gminy Lipie przebiega droga krajowa Nr 490 relacji Rudniki - Działoszyn. Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych pismem z dnia 18 lutego 1999r ustaliła następujące warunki dla tej drogi:

- należy ująć perspektywiczną rozbudowę /modernizację/ drogi krajowej Rudniki -Działoszyn jako połączenie komunikacyjne o znaczeniu międzynarodowym
- rezerwa pasa drogowego dla wyżej wymienionej drogi winna być ustalona w projekcie planu zagospodarowania o szerokości 40m,tj po20m od istniejącej osi jezdni, w każdą stronę
- lokalizacja zabudowy na terenach przyległych do w/w drogi winna być tak zaprojektowana aby zabezpieczała użytkowników drogi i terenów do niej przyległych przed wzajemnym niekorzystnym oddziaływaniem. Mając na uwadze powyższe lokalizację zabudowy należy projektować w odległości min. 25m od istniejącej krawędzi jezdni DK-490.
- należy dążyć do ograniczenia indywidualnych włączeń komunikacyjnych do drogi głównej poprzez projektowanie dróg dojazdowych i łączenie wjazdów dla działek sąsiadujących ze sobą

Zdecydowano się utrzymać rezerwę terenu we wsi Parzymiechy z przeznaczeniem na budowę północnego obejścia zabudowy zwartej wsi.

Osiągnięcie parametrów technicznych dla drogi krajowej jest w obecnym stanie inwestycji mało prawdopodobne.Istnieje możliwość ograniczenia wjazdów przez budowę równoległych ciągów pieszo-jezdnych, co musi być wskazane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego wsi Parzymiechy.

Komunikacja drogowa w istniejącym układzie jest wystarczająca. Dodatkowe drogi gminne projektowane są w miejscowościach: Lipie i Parzymiechy.

Ścieżki rowerowe, które stanowią alternatywę dla ruchu samochodowego, główne szlaki:
-ciąg "rekreacyjny" wzdłuż doliny Liswarty-Zbrojewsko-Danków-Rębielice Szlacheckie - Szyszków
-ciąg"rekreacyjny-leśny"wzdłuż północnych terenów Gminy /Załęczański Park Krejobrazowy -Grabarze, kompleksy leśne przy granicy z województwem łódzkim
-powiązanie ścieżką rowerową wzdłuż drogi powiatowej, m. Parzymiechy-Lipie-Danków

Zasady realizacji kierunków rozwoju komunikacji

Lokalizacja nowych i modernizacja istniejących obiektów usługowych i produkcyjnych winna być warunkowana zabezpieczeniem odpowiedniej ilości miejsc parkingowych, w granicach własności terenu realizowanej inwestycji

Sukcesywna budowa chodników wzdłuż ulic lokalnych na terenach zabudowy zwartej, jako warunek poprawy bezpieczeństwa pieszych

Ograniczenia wjazdów bramowych do drogi wojewódzkiej poprzez budowę równoległych ciągów pieszo-jezdnych, przeznaczonych do bezpośredniej obsługi zabudowy zlokalizowanej wzdłuż tej drogi, wraz z miejscami do parkowania dla obiektów usługowych, produkcyjnych i mieszkalno-usługowych

Warunkiem dopuszczenia do zabudowy działek położonych przy ulicach lokalnych lub w wypadku parcelacji terenów mieszkaniowych, jest przyjęcie szerokości ulicy minimum 10m, w liniach rozgraniczających szerokość ta zabezpiecza możliwości uzbrojenia terenu.

Sukcesywne / w miarę posiadanych środków/ zapewnienie drogom i ulicom gminnym parametrów technicznych i użytkowych określonych w warunkach jakim powinny odpowiadać drogi publiczne /Dz.U.Nr 43 z 1999r, poz.430/

Elektroenergetyka

Odbiorcy energii elektrycznej w Gminie Lipie zasilani są z GPZ-tów 110/15kV Janików i Panki oraz rozdzielni sieciowej 30/15kV Walenczów poprzez stacje transformatorowe 15/0,4kV - zlokalizowane w poszczególnych miejscowościach

Przez teren Gminy przebiega linia 110kV relacji Kłobuck - Działoszyn. Ograniczeniem dla inwestycji jest strefa oddziaływania linii wysokiego napięcia, którą dla linii 110 kV przyjmuje się maksymalną odległość 20m od osi linii.

Obecnie wszyscy mieszkańcy korzystają z energii elektrycznej. Brak GPZ-u na terenie Gminy ogranicza rozwój sieci zachowania ciągłości zasilania odbiorców.

Barierę zwiększenia zapotrzebowania mocy przez odbiorców stanowią moce transformatorowe w istniejących stacjach 15/0,4 kV oraz parametry sieci średniego i niskiego napięcia. W pierwszej kolejności w miejscowościach: Parzymiechy, Zbrojewsko, Grabarze, Giętkowizna, wymagane są inwestycje z zakresu poprawy zasilania odbiorców.

W planach rozwoju sieci rozdzielczej przewiduje się budowę nowej stacji transformatorowej 110/15 kV w miejscowości Szyszków. W perspektywie należy się liczyć z koniecznością budowy nowych linii elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia SN/nn wszędzie tam, gdzie będzie przewidywany wzrost mocy, zgodnie z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego Gminy. Należy więc wstępnie wyznaczyć teren pod ewentualną budowę stacji transformatorowej.

Zaopatrzenie w gaz sieciowy

Na terenie Gminy Lipie planowana jest budowa sieci rozdzielczej średnioprężnej z gazociągu Bąków - Krzepice i stacji redukcyjno - pomiarowej I^o redukcji na terenie Gminy.

Przebieg gazociągu średnioprężnego i lokalizacja stacji redukcyjno-pomiarowych II° zostanie ustalona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, których podstawą będą specjalistyczne opracowania branżowe i analiza możliwości prowadzenia gazociągu w konkretnych warunkach terenowych i prawnych. W/w plany ustalą strefy ochronne dla projektowanych urządzeń gazowych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14.11.1995r, w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe /Dz.U.Nr 139 z dnia 7 grudnia 1995r/

W strefach gazociągów i stacji redukcyjno-pomiarowych zabrania się budowy obiektów. Strefa ochronna gazociągu nie może być ogrodzona, musi być dostępna dla kontroli i usuwania awarii.

Wielkość dostaw gazu winna uwzględniać rosnące zainteresowanie wykorzystaniem gazu jako czynnika grzewczego.

Zastosowanie gazu do ogrzewania wpłynie wyraźnie na poprawę ochrony środowiska przyrodniczego przez obniżenie zanieczyszczenia powietrza w wyniku tzw "niskiej emisji" / paleniska indywidualnych gospodarstw domowych/

Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami jest jednym z głównych problemów współczesnej cywilizacji. Ma ona wpływ na standard środowiska przyrodniczego, a tym samym na poziom zamieszkania społeczności lokalnej.

Na pojęcie gospodarki odpadami składa się zespół działań zmierzający do: ograniczenia ilości odpadów, maksymalnego ich odzysku, składowania odpadów zneutralizowanych

Gromadzenie i odbiór odpadów

Gromadzenie odpadów w różnego typu kontenerach. Przeważać tu będzie typ pojemników przystosowany do obsługi odbiorców indywidualnych. Obowiązki samorządu Gminy polegać będą na wyborze i zawarciu odpowiednich porozumień ze specjalistyczną firmą transportową dla wywozu odpadów komunalnych oraz organizacja skupu odpadów użytkowych i surowców wtórnych.

Składowanie /wysypisko/ odpadów

Budowa składowiska odpadów, zgodnie z obowiązującymi obecnie wymogami przekracza możliwości finansowe Gminy. Zagadnienie to jest do rozwiązania w skali regionu lub zespołu gmin. Obecnie Gmina korzysta z wysypiska w Młynku-Sobuczynie k/Częstochowy. Składowisko to, wg szacunkowych obliczeń, może przyjmować odpady w ciągu 40 lat, a przy sortowaniu i kompostowaniu do 120 lat. W przyjętych kierunkach zagospodarowania nie jest przewidywana lokalizacja składowiska odpadów wtórnych na terenie Gminy Lipie.

Emisja odpadów-przy przyjętym rozwoju demograficznym ilość odpadów kształtować się będzie w wysokości 5100 m³/rok , w okresie letnim

Gospodarka odpadami przemysłowymi - prowadzona jest aktualnie na podstawie Ustawy z dnia 27kwietnia 2001r o odpadach /Dz. U. Nr 62,poz. 628/ wraz ze zmianami zawartymi w Rozporządzeniu M.Ś. z dnia 27.IV.2001 /Dz.U.01.112.1206/ i nie stanowi przedmiotu kompetencji władz gminy.

Zgodnie z polityką ekologiczną państwa następować będzie stałe zmniejszenie ilości odpadów przemysłowych w drodze stosowania materiału i energooszczędnych technologii kontrolowanego obiegu postępowania z odpadami, w szczególności z niebezpiecznymi, których nie udało się gospodarczo wykorzystać, a powstaniu ich nie można było zapobiec. Prowadzenie polityki kontrolowanego obiegu powstających odpadów sprzyjać będzie system reglamentacyjny, obejmujący otrzymywanie zezwoleń na wytwarzanie odpadów przemysłowych i uzgadnianie sposobu postępowania z odpadami, oraz koncesyjny ich odbiór transport i ich wykorzystanie lub unieszkodliwienie. Do składowania w istniejących składowiskach komunalnych dopuszczane będą odpady o charakterze komunalnym.

Kanalizacja sanitarna

Gmina Lipie nie ma systemu kanalizacji sanitarnej zakończonej oczyszczalnią ścieków. Opracowana została koncepcja kanalizacji sanitarnej, w której przewidywana jest budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla całej Gminy Lipie. Wybrany został wariant z jedną gminną oczyszczalnią zlokalizowaną we wsi Lipie, do której podłączone zostaną następujące wsie: Danków, Lipie, Parzymiechy, Napoleon, Kleśniska, Zimnowoda, Rębielice Szlacheckie Natolin, Szyszków, Albertów, Stanisławów, Lindów, Julianów, Wapiennik, Brzózki, Zbrojewsko.

W bardzo niewielkich wioskach: Grabarze, Chałków, Giętkowizna, Rozalin, przewidywana jest budowa oczyszczalni przyzagrodowych, z tym, że osady tam powstałe będą przerabiane w gminnej oczyszczalni ścieków w Lipiu.

Koncepcja przewiduje budowę oczyszczalni ścieków o przepustowości 1000 m³/dobę w 2 etapach: pierwszy etap - budowa oczyszczalni o przepustowości 500 m³/dobę; 50,km sieci kanalizacyjnej, 22,7km kanalizacji tłocznej i 30 przepompowni ścieków. Łączny koszt zadania wg poziomu cen 1999r , wynosi 19.826.240,00 zł.

Obecnie Gmina posiada dokumentację techniczną kanalizacji sanitarnej w Lipiu z aktualnym pozwoleniem na budowę. W latach 2004-2005 planuje jej budowę przy wykorzystaniu dotacji ze środków programu SAPARD oraz dotacji i pożyczki z WFOŚ i GW w Katowicach.

Dane dotyczące koncepcji kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Lipie zawarte są na stronie 44 rozdział "Kanalizacja" oraz załączniku nr 1, do niniejszego programu.

3 Powietrze atmosferyczne

Celem strategicznym dotyczącym jakości powietrza w wojewódzkim programie ochrony środowiska jest polepszenie jego jakości. Szczególną uwagę w przypadku gminy Lipie należy zwrócić na przede wszystkim na ograniczenie niskiej emisji, w mniejszym stopniu emisji komunikacyjnej. Jest to dla gminy szczególnie ważne, jeżeli w przyszłości określone obszary na terenie gminy mają stanowić ciekawe miejsce wypoczynku. Do zadań gminy w zakresie poprawy jakości powietrza należeć powinny:

W zakresie ograniczenie emisji z procesów spalania paliw:

1. Wdrażanie programów ucieplnienia i likwidacji źródeł niskiej emisji.
2. Wdrażanie stosowania alternatywnych źródeł energii, w tym energii odnawialnej.
3. Szersze wdrażanie zamiany wyeksploatowanych, nieefektywnych kotłów węglowych na kotły nowej generacji, energooszczędne i niskoemisyjne.
4. Kontynuacja zmiany systemu ogrzewania z węglowego na gazowe, elektryczne, olejowe lub opalane biomasą.
5. Termomodernizacja budynków.
6. Budowa sieci gazowej, w tym na obszarach wiejskich, zwłaszcza na terenach przewidzianych do rozwoju turystyki.

W zakresie utrzymania na jak najniższym poziomie wielkości emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do powietrza:

1. Formułowanie polityki ruchu ulicznego i transportu (plany cyrkulacji ruchu ulicznego) z uwzględnieniem ograniczenia jego uciążliwości.
2. Tworzenie układu tras rowerowych.

W zakresie opracowanie strategii i programów wdrożeniowych dla osiągnięcia obniżenia stężeń zanieczyszczeń w powietrzu:

1. Opracowanie strategii i programów wdrożeniowych dla osiągnięcia obniżenia stężeń zanieczyszczeń w powietrzu.
2. Opracowanie i realizacja programu ograniczenia niskiej emisji.
3. Inwentaryzacja potencjału pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych.
4. Zintensyfikowanie kontroli podmiotów gospodarczych emitujących zanieczyszczenia do powietrza.

4. Hałas

Celem strategii długoterminowej Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego jest zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców województwa śląskiego i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów.

Do zadań przeznaczonych do realizacji należy więc:

1. Wzmocnienie kontroli jednostek gospodarczych w zakresie ich wpływu na poziom hałasu w otoczeniu.
2. Opracowywanie planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem poziomu hałasu, zwłaszcza ze szczególnym uwzględnieniem lokalizacji nowych dróg, jak i ewentualnej lokalizacji nowego budownictwa mieszkaniowego w sąsiedztwie już istniejących tras komunikacyjnych.
3. Opracowanie bądź weryfikacja mapy terenów zagrożenia hałasem w tym drogowym na obszar ze gminy zgodnie z założeniami województwa śląskiego.
4. Rozbudowa systemu monitorowania hałasu drogowego.
5. Wymianę okien na dźwiękoszczelne na terenach zagrożonych oddziaływaniem hałasu.
6. Sprawny oraz wewnętrznie i zewnętrznie zintegrowany system transportowo – komunikacyjny.
7. Uwolnienie centrów miejscowości z ruchu tranzytowego.
8. Polepszenie stanu technicznego dróg (głównie powiatowych i gminnych).
9. Skoordynowanie wszystkich dokumentów planistycznych i strategicznych na wszystkich poziomach administracyjnych.
5. Szeroko pojęta edukacja ekologiczna oraz działalność promocyjna na rzecz ekologii.

5. Wody podziemne

Gmina Lipie położona jest w obrębie występowania Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 326 Częstochowa E - jest to górnourajski zbiornik wód wglębnych będący również obszarem wysokiej ochrony. Charakteryzuje się wodami bardzo dobrej jakości najczęściej podawanymi do użytkownika bez uzdatniania.

Gminne ujęcia wody założone są głównie w górnourajskim poziomie wodonośnym, którego zasoby na tym terenie przekraczają kilkakrotnie perspektywiczne zapotrzebowanie na wodę pitną użytkowników. Studnie eksploatujące górnourajski zbiornik wodny są w większości stare i być może będzie potrzeba ich remontu, względnie budowa studni zastępczych.

Poważnym problemem jest pojawienie się w wodzie azotanów, jeszcze w granicach lub na granicy normy /Stanisławów/. Wiąże się to z nieuporządkowaną gospodarką wodno-ściekową

Wszystkie studnie mają założoną strefę ochrony bezpośredniej. Należy jednak dążyć do:

wyznaczenia i ustanowienia strefy ochrony pośredniej dla poszczególnych ujęć wody

wraz z określeniem dopuszczalnych i zakazanych form użytkowania terenu, biorąc pod uwagę łatwe drogi infiltracji wód zanieczyszczonych z powierzchni do warstwy wodonośnej

Przemysł wodochłonny na terenie Gminy powinien korzystać z własnych ujęć wody.

Polityka Ekologiczna Państwa mówi, o strategicznych kierunkach działania w ochronie wód podziemnych, a to:

- przywrócenie jakości wód podziemnych(wg wskaźników fizyko-chemicznych,biologicznych i ekologicznych) do stanu wynikającego z planowanego sposobu ich użytkowania oraz potrzeb związanych z ich funkcjami ekologicznymi
- restrukturyzacja poboru wód do celów użytkowych w taki sposób, aby zasoby wód podziemnych były użytkowane wyłącznie dla potrzeb ludności, jako woda do picia i surowiec dla przemysłu spożywczego i niektórych działów produkcji

Celem długoterminowym w zakresie gospodarki wodami podziemnymi dla Gminy Lipie będzie jakościowa i ilościowa ochrona zasobów wód podziemnych dla zapewnienia ciągłej dostawy dobrej jakości wody

Realizacja celu / ochrony jakości wód/:

- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej
- objęcie uregulowaną zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców Gminy w celu likwidacji zagrożenia wynikającego z istnienia dzikich wysypisk śmieci
- monitoring kontrolny jakości wody
- utworzenie strefy ochrony pośredniej dla ujęć wody
- kontrola i sterowanie wielkością poboru wody z poszczególnych studni
- weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych
- monitoring wielkości zasobów

6. Wody powierzchniowe

Polityka w zakresie wód powierzchniowych powinna być zgodna z kierunkami przyjętymi w "II Polityce Ekologicznej Państwa", a także musi wynikać z aktualnego stanu zasobów wodnych i zróżnicowania obszarowego. Strategiczne kierunki w ramach ochrony wód powierzchniowych są następujące:

- przywrócenie jakości wód powierzchniowych pod względem fizykochemicznym, biologicznym i ekologicznym do stanu wynikającego z planowego ich użytkowania oraz potrzeb związanych z ich funkcjami ekologicznymi
- realizacja budowy zbiorników retencyjnych i małej retencji /zbiornik "DANKÓW/
- zachowanie naturalnych zbiorników retencyjnych, takich jak tereny podmokłe i ciekie nieuregulowane, głównie w ramach działań w zakresie poprawy ochrony różnorodności biologicznej i prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej

Stan czystości wód powierzchniowych w Gminie Lipie przedstawiony został w rozdziale III p.4 "Wody Powierzchniowe", a wyniki monitoringu regionalnego prowadzonego na rzece przedstawia załącznik nr 6/ analizy wody/.

Celem przywrócenia rzece Liswarcie oraz innym ciekom powierzchniowym klasy I, należy prowadzić działania długoterminowe, w których zakres wchodzi:

- ograniczenie zanieczyszczeń rolniczych ze spływów obszarowych do wód powierzchniowych
- udział w Zlewniowym systemie zarządzania gospodarką wodną
- współpraca międzygminna w zakresie gospodarki wodno - ściekowej
- pełna likwidacja zrzutu ścieków nieoczyszczonych z wszystkich miejscowości Gminy Lipie
- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód z gospodarki komunalnej i ze spływu powierzchniowego /ścieki opadowe/
- edukacja ekologiczna na temat prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej w indywidualnych domach
- budowa systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych
- monitoring wód powierzchniowych

Gmina Lipie zamierza założyć system odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych zakończony oczyszczalnią ścieków. Przygotowane są dokumentacje, na część robót są pozwolenia budowlane. System kanalizacyjny obejmował będzie całą Gminę Lipie, tylko w kilku małych trudno dostępnych miejscowościach będą budowane oczyszczalnie przydomowe. Ważnym jest też rzetelna i pełna inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych. Niekiedy, w związku ze złą eksploatacją, są one źródłem zanieczyszczenia środowiska.

7.Ochrona gleb, rolnictwo, tereny lasów i zadrzewień

Prawo

Zasady ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji i poprawiania wartości użytkowej gruntów określa Ustawa z dnia 3 lutego 1995r, o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U.z dnia 22.02.1995r)

Ochrona gruntów rolnych polega na:

- ograniczenie przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne
- zapobieganie procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolnej, powstającym wskutek działalności nierolniczej
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze
- zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych

Ochrona gruntów leśnych polega na:

- ograniczenie przeznaczania ich na cele nieleśne lub nierolnicze
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej
- przywracanie wartości użytkowej gronom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej
- poprawianie ich wartości użytkowej oraz zapobieganie obniżania ich produkcji

Wykorzystanie zasobów glebowych

Odpowiednie wykorzystanie zasobów glebowych Gminy Lipie, w okresie długoterminowym powinno polegać na:

- zagospodarowaniu gleb w sposób, który odpowiada przyrodniczym walorom oraz klasie bonitacji
- lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego, potencjału gleb, formy ich zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji
- zmniejszeniu skali ograniczeń, jakie dla optymalnego wykorzystania biologicznego potencjału gleb stwarzają procesy degradacji spowodowanej emisją zanieczyszczeń, erozją nadmierną kwasowością oraz niewłaściwą agrotechniką

Zagospodarowanie gleb zgodnie z ich biologicznym potencjałem i klasą bonitacji

Zbyt intensywne lub niedostateczne użytkowanie gleb może prowadzić do ich dewastacji spowodowanych zarówno erozją wietrzną jak i nadmierną chemizacją. Zalecane jest promowanie racjonalnego zagospodarowania gleb. Gleby użytkowane rolniczo mogą być stosowane pod uprawę wieloletnich roślin energetycznych lub pod uprawy ekologiczne. Gleby wyłączone z działalności rolniczej mogą być zalesione. Powinny również być podjęte działania mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza i wody, które mogą zanieczyszczać gleby.

Rolnictwo

Celem długoterminowym /2014/15r/ niniejszego "Programu Ochrony Środowiska" dla rolnictwa i rozwoju terenów wiejskich to:

Dostosowanie struktur obszarów wiejskich do warunków integracji z Unią Europejską przy uwzględnieniu regionalnego charakteru produkcji rolniczej, minimalizacja wpływu gospodarki rolnej na środowisko i rozwój infrastruktury ochrony środowiska obszarów wiejskich

Modernizacja sektora rolno-spożywczego oraz kształtowanie ośrodków wiejskich to są cele strategiczne rozwoju Gminy Lipie. Przeobrażenie tego sektora stworzy nowe możliwości dla gospodarstw rolnych. Wielofunkcyjny rozwój, którego celem jest tworzenie nowych miejsc pracy, w strefie związanej z rolnictwem / usługi, agroturystyka/ jak i poza rolnictwem / aktywizacja terenów wiejskich/ Istotne znaczenie będzie miało wprowadzenie instrumentów finansowych i prawnych ochrony środowiska w rolnictwie / programy rolno-środowiskowe, inwestycje prowadzone na rzecz ochrony środowiska na obszarach wiejskich, zalesienia i zadrzewienia obszarów rolniczych, systemy małej retencji/. Procesy dostosowania związane z restrukturyzacją rolnictwa będą częściowo finansowane z funduszy Unii Europejskiej. Rolnictwo w Gminie Lipie odgrywa bardzo ważną rolę. Istnieje konieczność podjęcia kroków w kierunku zmiany profilu produkcji rolniczej na uprawy specjalistyczne, oraz na wykorzystanie istniejących możliwości przyrodniczych obszaru Gminy dla rozwoju usług turystycznych.

Cel długoterminowy: restrukturyzacja rolnictwa w kierunku upraw specjalistycznych oraz rozwoju usług turystycznych z poszanowaniem zasad ochrony środowiska

Restrukturyzacja rolnictwa: gospodarstwa specjalistyczne
silne grupy producenckie

Zmiana przeznaczenia terenów rolnych:

zwiększenie udziału produkcji roślin energetycznych
tereny rolne o najniższej klasie bonitacji-do stopniowego zalesiania

Tereny lasów i zadrzewień

Lasy na terenie Gminy Lipie (nadzorowane przez Nadleśnictwo Kłobuck) to głównie lasy ochronne. Celem gospodarki leśnej jest poprawa drzewostanów. Działania Gminy Lipie w porozumieniu z Nadleśnictwem, polegać będą na:

- intensyfikacji działań na rzecz realizacji Programu Zwiększenia Lesistości Kraju
- uporządkowaniu stanu formalno-prawnego gruntów przewidzianych do zalesienia
- powiększenie powierzchni leśnej z uwzględnieniem zasobów krajobrazowych i kulturowych regionu

8. Nadzwyczajne zagrożenie środowiska

Akty prawne

Przepisy ogólne dotyczące przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym zawarte zostały w ustawie Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27.IV.2001r (Tytuł IV Poważne awarie dział I-III). Ustawa określa również obowiązki prowadzącego zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej, a także obowiązki organów administracji. System ratowniczo - gaśniczy obejmujący zapobieganie i zwalczanie nadzwyczajnych zagrożeń środowiska omówiony jest w ustawach o ochronie przeciwpożarowej. -Dz.U.Nr 81/91, poz. 351 ze zmianami i Państwowej Straży Pożarnej - Dz.U.Nr 88/91 ze zmianami.

Głównym zadaniem polityki ekologicznej jest eliminowanie lub zmniejszenie negatywnych skutków dla środowiska związanych z nadzwyczajnymi zagrożeniami, również doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych.

Kierunki działania:

Głównym elementem przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom jest ewidencja potencjalnych źródeł, które mogą je spowodować. Zadaniem jest opracowanie i aktualizacja planu reagowania kryzysowego dla Gminy, programu informowania społeczeństwa o wystąpieniu zagrożenia środowiska oraz edukacji w tym zakresie. Plan obejmuje działania na szczeblu lokalnym. Do strategii przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska należy zaliczyć poszukiwania możliwości współpracy z jednostkami: Strażą Pożarnej, JRCh, Policji, zakładami produkcyjnymi, itp.

9. Walory kulturowe i przyrodnicze

Walory kulturowe - akty prawne

Nadzór Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ustala obowiązek ochrony dóbr kultury wynikający z przepisów ustawy. Dobra kultury są bogactwem narodowym i powinny być chronione przez wszystkich obywateli. Organy rządowe i samorządowe są zobowiązane do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony dóbr kultury. Ochronę dóbr kultury w zakresie określonym ustawą oraz innymi przepisami sprawują również organy jednostek samorządu terytorialnego. Obowiązkiem wojewodów i jednostek samorządu terytorialnego jest dbanie o dobra kultury i podejmowanie działań ochronnych oraz uwzględnienie zadań w zakresie ochrony zabytków, m.i. w regionalnych i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, budżetach, prawie miejscowym, i przepisach gminnych. Regionalne i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uzgadniane są z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wójt lub burmistrz (prezydent miasta), w gminach, w których nie zostali powołani konserwatorzy zabytków, zobowiązany jest wydawać zarządzenia w celu zabezpieczenia zabytku, oraz zawiadamiać wojewódzkiego konserwatora zabytków w nagłych przypadkach. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi rejestr zabytków znajdujących się na terenie jego działania. Wójtowie, burmistrzowie (prezydenci miast), zobowiązani są do prowadzenia ewidencji dóbr kultury nie wpisanych do rejestru zabytków, a znajdujących się na terenie ich działania. Bez zgody i pozwolenia właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, nie wolno ich przerabiać, odnawiać, rekonstruować, konserwować, zabudowywać, odbudowywać, zdobić, uzupełniać itp.

Celem ochrony dóbr kultury jest ich zachowanie, odpowiednie utrzymanie, wykorzystanie dla nauki i dydaktyki, popularyzacji wiedzy i sztuki - stanowią one świadectwo rozwoju cywilizacyjnego na tym terenie.

Ochrona dóbr kultury-polega na zabezpieczeniu ich przed zniszczeniem, dewastacją, wywozem za granicę, zapewnieniu warunków trwałego zachowania, zaopatrzeniu w dokumentację naukową, ewidencji i rejestracji oraz na konserwacji, restauracji lub odbudowie w oparciu o zasady naukowe

Cel długoterminowy - ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Lipie przez utrzymanie i odpowiednie eksponowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz zachowanie dóbr kultury wskazanych do ochrony na mocy prawa

Zasady zagospodarowania i ochrony obiektów kultury:

-bez zezwolenia właściwego konserwatora nie wolno obiektów wpisanych do rejestru zabytków: zmieniać, odnawiać, rozkopywać, itp. oraz podejmować prace mogące otoczenie zabytku nieruchomego lub widoku na ten zabytek zszpecić (w przypadku obiektu dotyczy to działki, na której się znajduje oraz działek sąsiadujących)

-obszary wpisane do rejestru zabytków:

stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru- ochrona przed zniszczeniem najcenniejszych poprzez wprowadzenie zakazu zabudowy na tym terenie

obiekty i obszary wskazane do ochrony; podlegają ochronie na mocy prawa miejscowego, zgodnie z którym należy: utrzymywać obiekty architektoniczne oraz cmentarze pozostające w ewidencji dóbr kultury w dobrym stanie technicznym; rozbiórki /jeżeli konieczne/ dokonywać tylko po sporządzeniu dokumentacji rozbiórkowej, pozostawić tereny wskazane do ochrony ze względu na występowanie dóbr kultury w ich obrębie lub sąsiedztwie jako tereny otwarte, dopuszczenie do zmiany sposobu ich użytkowania tylko na określonych warunkach, utrzymywać wybrane zespoły zabudowy wraz z założeniami zieleni jako przykłady tradycyjnej zabudowy, stanowiącej wzorzec dla kształtu zabudowy miejscowej.

-stanowiska archeologiczne

obszary występowania tych stanowisk oraz tereny prawdopodobnego ich istnienia wymagają ochrony przed dewastacją; wszelka działalność inwestycyjna, z wyłączeniem prac polowych, wymaga zezwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków; wykonywania wszelkich prac ziemnych pod nadzorem archeologiczno-konserwatorskim

Strategia postępowania

Dobra kultury wskazane do ochrony na mocy prawa wymagają odpowiedniego utrzymania i konserwacji, w przypadku stanowisk archeologicznych, poza strefami ochrony konserwatorskiej "W" i "OW", należy powiadamiać służbę ochrony zabytków o wszelkich zamiarach podjęcia prac naruszających strukturę gruntu. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego należy wprowadzić strefy ochrony konserwatorskiej. Strefy ochrony konserwatorskiej na terenie Gminy Lipie zostały wskazane na stronach: 59-62. niniejszego opracowania.

Ochrona przyrody

Regulacje prawne - zawarte są w niżej wymienionych ustawach:

Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16.X.1991r/z późniejszymi zmianami/
Ustawa o lasach z dnia 28.IX.1991r / z późniejszymi zmianami/
Ustawa Prawo łowieckie z dnia 13.X. 1995r / z późniejszymi zmianami/
Ustawa Prawo ochrony środowiska z 27.IV.2001r

Artykuł 2 pkt 2 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16.X.1991r (wraz ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 27 lipca 2001r o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw) celem ochrony przyrody jest:

- utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów
- zachowanie różnorodności biologicznej
- zapewnienie ciągłości gatunków roślin i zwierząt wraz z siedliskami przez utrzymanie lub przywracanie ich do właściwego stanu
- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody

Na terenie Gminy Lipie znajduje się część Załęczańskiego Parku Krajobrazowego, który został opisany na stronach 56-58 niniejszego opracowania. Rozporządzenie Wojewodów: Łódzkiego, Śląskiego i Opolskiego, w sprawie ustanowienia strefy ochrony Załęczańskiego Parku Krajobrazowego znajduje się obecnie w fazie projektu.

Obszary chronionego krajobrazu są tworzone w drodze rozporządzenia wojewody. Rozporządzenie to może określać zakazy i ograniczenia przewidziane w art.36 ust.1 ustawy o ochronie przyrody. Ustalenie obszaru chronionego krajobrazu powinno się znajdować w planie zagospodarowania przestrzennego. Polskie prawo dotyczące ochrony przyrody jest zbieżne z prawem Unii Europejskiej. Zagadnienia, które wymagają jeszcze rozwiązania to:

- wprowadzenie przepisów reglamentujących obrót międzynarodowy określonymi gatunkami roślin i zwierząt
- ustanowienie obszarów chronionych
- przyjęcie odpowiedniej terminologii i definicji

Cel długoterminowy: **ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej**

Strategia

Na podstawie Programu Ochrony Środowiska województwa śląskiego, jednym z celów polityki ekologicznej państwa jest utrzymanie na odpowiednim poziomie krajowej różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz zwiększenie powierzchni terenów chronionych do 1/3 terytorium kraju. Zasady trwałego rozwoju lasów i leśnictwa ujęte są w dokumencie "Polityka leśna państwa" przyjętym w 1997r przez Radę Ministrów. Ogromną wagę przywiązano do ochrony zasobów przyrodniczych lasów i zwiększeniu ich powierzchni. Planuje się objęcie szczególną troską i ograniczenie negatywnych skutków infrastruktury przemysłowej i technicznej na biocenozy w dolinach rzek oraz ochronę różnorodności biologicznej na obszarach rolniczych.

Program przewiduje między innymi:

- rozwój systemu obszarów chronionych województwa śląskiego spójnego z systemem krajowym oraz założeniami sieci Natura 2000
- ochronę i renaturalizację ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególny uwzględnieniem dolin rzecznych
- ochronę i renaturalizację ekosystemów w największym stopniu zagrożonych degradacją ze szczególnym uwzględnieniem siedlisk leśnych i wodno-błotnych
- opracowanie i wdrażanie programów ochrony populacji gatunków zwierząt, dla których odtworzenie lub utrzymanie na odpowiednim poziomie liczebności nie jest wystarczające / ochrona siedlisk i konieczne podjęcie działań związanych z ochroną aktywną/
- podjęcie działań na rzecz uwzględnienia w programach ochrony przeciwpowodziowej naturalnych zdolności retencyjnych środowiska przyrodniczego, szczególnie siedlisk wodno-błotnych, torfowisk, dolin rzecznych
- działania na rzecz ochrony walorów przyrodniczo-kulturowych województwa, szczególnie uwzględniając świadomie kształtowane kompozycje krajobrazowe oraz obszary, których walory przyrodnicze i krajoznawcze wynikają z przeszłej gospodarki człowieka

V.STRATEGIA KRÓTKOTERMINOWA NA LATA 2003-2006

1.Powietrze atmosferyczne

Zadaniem krótkoterminowej strategii w zakresie poprawy jakości powietrza dla gminy Lipie jest ograniczenie niskiej emisji z procesów spalania paliw. Zadanie to należy realizować poprzez:

1. Budowanie wśród mieszkańców świadomości ekologicznej z zakresu ochrony powietrza oraz informowanie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz poprawienia jakości powietrza atmosferycznego.
2. Modernizacji lub wymiany pieców grzewczych w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń gazowych.
3. Informowanie mieszkańców i doradztwo w zakresie refundacji kosztów wymiany lub modernizacji pieców grzewczych przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
4. Termorenowacja i termomodernizacja budynków.
5. Wdrażanie stosowania alternatywnych źródeł energii, w tym energii odnawialnej.
6. Podłączenie obiektów do sieci ciepłej i likwidacji źródeł niskiej emisji.
7. Opracowanie programów ograniczenia niskiej emisji.

2.Hałas

Ze względu na typowo rolniczy charakter gminy z przewidywanym wzrostem udziału rekreacji ewentualne zagrożenie hałasem może być powodowane przez:

1. Komunikację drogową.
2. Sektor usług wykorzystujący maszyny powodujące emisję hałasu.

W związku z tym do zadań ograniczających wpływ hałasu należy zaliczyć:

1. Kontrolę jednostek emitujących hałas i egzekwowanie przestrzegania dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku.
2. Rozpoznanie klimatu akustycznego w wybranych punktach, w których może występować zagrożenie hałasem.
3. Działania dotyczące usprawnienia ruchu drogowego.
4. Wymianę okien na dźwiękoszczelne, zwłaszcza w pobliżu drogi krajowej Nr 490.
5. Wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów w aspekcie rozwoju agroturystyki.

3. Gospodarka odpadami

Cele krótkoterminowe (2003-2006r.) zakładają w świetle Krajowego Planu Gospodarki Odpadami objęcie wszystkich mieszkańców kraju zbiórką odpadów i wyeliminowanie dzięki temu niekontrolowanego wprowadzania odpadów komunalnych do środowiska czyli zapobieganie powstawaniu tzw. „dzikich wysypisk”, składowanie pozostałych odpadów na składowisku w pełni zabezpieczonym, podniesienie skuteczności selektywnej zbiórki, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów komunalnych ulegających biodegradacji oraz rozwój selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych, budowlanych i niebezpiecznych z grupy odpadów komunalnych. Istotne jest ponadto podnoszenie świadomości społecznej obywateli. Wymienione cele stanowią podstawę do podjęcia odpowiednich działań na terenie gminy Lipie zmierzających do poprawy funkcjonowania systemu gospodarki odpadami.

Cele krótkoterminowe:

- 1. Intensyfikacja kampanii informacyjnej nt. działań ograniczających wytwarzanie odpadów.**
- 2. Systematyczna kontrola wypełniania przez mieszkańców zobowiązań dotyczących gromadzenia odpadów poprzez objęcie wszystkich mieszkańców odbiorem odpadów.**
- 3. Bieżąca likwidacja „dzikich składowisk” odpadów.**
- 4. W fazie przygotowań do wprowadzenia systemu selektywnej zbiórki odpadów mogą być prowadzone okresowe akcje zbierania określonych surowców (akcja musi być dobrze zorganizowana, aby zebrane surowce nie trafiły na wysypisko).**
- 5. Intensyfikacja wdrażania selektywnej zbiórki odpadów w gminie.**
- 6. Rozeznanie możliwości zagospodarowania segregowanych odpadów.**
- 7. Wybranie firmy, która będzie prowadziła selektywną zbiórkę odpadów.**
- 8. Wypracowanie preferencyjnego modelu przyjmowania odpadów segregowanych.**
- 9. Organizowanie corocznej akcji „Sprzątanie Świata”.**
- 10. Wprowadzenie zasad tzw. „dobrego gospodarowania” w obrębie zakładów produkcyjnych oraz tzw. „dobrych praktyk rolniczych” w gospodarstwach rolnych.**
- 11. Opracowanie strategii wymiany pokryć dachowych i instalacji zawierających azbest.**

Strategia

Od kilku lat obserwuje się zwiększoną konsumpcję, co prowadzi do wzrostu ilości odpadów komunalnych. Mieszkańcy gminy muszą być poinformowani o możliwościach zmniejszenia ilości odpadów powstających w gospodarstwach indywidualnych. W tym celu powinny być kontynuowane kampanie informacyjne ukierunkowane na proekologiczne zachowania konsumentów, np. świadomy wybór towarów: butelki szklane zamiast plastikowych, towary bez dodatkowych opakowań, itp. Prowadzona na szeroką skalę edukacja ekologiczna powinna umożliwić utrzymanie ilości powstających odpadów na dotychczasowym poziomie a nawet ograniczyć ich ilość.

Dodatkową uciążliwością są dzikie wysypiska, które pojawiają się ciągle i muszą być systematycznie likwidowane. Tak długo, jak one istnieją, niektórzy mieszkańcy będą w dalszym ciągu wykorzystywali te miejsca do składowania swoich odpadów. Ponadto należy zintensyfikować działania restrykcyjne, polegające na karaniu osób i podmiotów gospodarczych nie objętych systemem odbioru odpadów i składających swoje odpady w miejscach innych niż wyznaczone do tego celu.

Powinno się zorganizować na terenie gminy okresową zbiórkę odpadów wielkogabarytowych.

Należy podjąć w gminie działania zmierzające do realizowania programu wymiany zawierających azbest pokryć dachowych i instalacji. Działania te w miarę możliwości finansowych gminy powinny zostać rozpoczęte na wczesnym etapie realizacji programu.

4. Rozwój infrastruktury

Kanalizacja

Gmina Lipie realizować będzie pierwszy etap budowy sieci kanalizacyjnej zakończonej oczyszczalnią ścieków, zlokalizowaną w miejscowości Lipie. Przepustowość oczyszczalni wstępnie wynosić będzie 500 m³/dobę, w drugim etapie wzrośnie do 1000 m³/dobę.

Budowa systemu odprowadzania ścieków bytowo-gospodarczych wpłynie na poprawę jakości wód powierzchniowych i zapobiegnie pogarszaniu się jakości wód podziemnych.

Wodociągi

Planowana jest podłączenie do systemu wodociągowego zabudowań w rejonie miejscowości Parzymiechy - Zimnowoda / zaznaczone na załączniku nr 2 sieci wodociągowe/ w latach 2004-2005 oraz w dalszej perspektywie przysiółka Chałków.

5. Zasoby wody i ich ochrona

Wody podziemne

Gmina Lipie zaopatrywana jest w wodę z ujęć założonych głównie w górnourajskim zbiorniku wodnym należącym do Głównych Zbiorników Wody Podziemnej /GZWP/ nr 326 Częstochowa E. Zasobność tego zbiornika jest duża, a wody dobrej jakości. Obecnie nie ma potrzeby poszukiwania nowych źródeł poboru wody, konieczna jest ochrona jakości wody i racjonalizacja sposobu jej zużycia.

Polityka ekologiczna państwa zmierza do ograniczenia marnotrawstwa wody, stosowania oszczędzającej wodę aparatury czerpalnej i sprzętu gospodarstwa domowego oraz rozwoju pomiarów zużycia wody. Konieczne jest również ograniczenie strat w systemach rozprowadzania wody. Instrumentem ograniczającym zużycie wody powinna być jej cena, odzwierciedlająca realną wartość wody, łącznie z ochroną zasobów, kosztami tworzenia stref ochrony pośredniej, itp.

Krótkoterminowymi celami powinna być likwidacja zagrożeń dla jakości ujmowanych wód podziemnych oraz wdrożenie programu monitoringu sieci wodociągowej.

Strategia:

- utworzenie stref ochrony pośredniej dla ujęć wody "STANISŁAWÓW" i "PARZYMIECHY"
- uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej, w wyniku skanalizowania Gminy Lipie
- objęcie zorganizowaną zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców Gminy
- lokalizacja i eliminowanie dzikich wysypisk odpadów
- ograniczenie zanieczyszczeń rolniczych
- przywrócenie dobrej jakości wód powierzchniowych
- kontrolę ilości i stanu technicznego zbiorników bezodpływowych /szamb/
- wdrożenie monitoringu sieci wodociągowej
- racjonalizacja zużycia wody w gospodarstwach domowych

Wody powierzchniowe

Celem krótkoterminowym jest poprawa jakości wód powierzchniowych dla zakwalifikowania ich do I klasy czystości oraz rozwiązanie problemu odprowadzania ścieków. Zadania dla Gminy są następujące:

- kontrola zagospodarowania ścieków bytowo-gospodarczych do czasu wybudowania systemu kanalizacyjnego dla Gminy Lipie
- realizacja inwestycji związanych z budową systemu kanalizacyjnego na terenie Gminy Lipie
- edukacja ekologiczna dotycząca prawidłowej gospodarki ściekami w gospodarstwach

Strategia: źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych są spływy z pól i łąk oraz zrzuty ścieków komunalnych, gromadzenie ścieków w nieczynnych studniach kopanych, zły stan techniczny /nieszczelność/ zbiorników ścieków /szamb/. Konieczne jest zatem budowa systemu kanalizacyjnego oraz rozwiązanie techniczne odprowadzania wód opadowych

6.Ochrona przyrody i walorów kulturowych

Ochrona przyrody

Cele krótkoterminowe i główne działania do 2006r, w zakresie ochrony przyrody określono dla następujących zadań:

- ochrona istniejącej sieci obszarów chronionych i ich rozwój
- ochrona gatunkowa zwierząt i roślin
- ochrona lasów

Zakłada się rozwój gminnego systemu obszarów chronionych, spójnego z systemem powiatowym, wojewódzkim i krajowym wraz z założeniami sieci NATURA 2000 zwiększenie zalesienia w państwie i odnowienie zdegradowanych terenów leśnych.

Cele krótkoterminowe:

- zwiększenie obszarów leśnych na terenie Gminy Lipie
- identyfikacja obszarów przewidzianych do objęcia szczególnymi formami ochrony przyrody ze szczególnym uwzględnieniem terenów torfowisk i innych zbiorowisk jak :doliny rzek i podmokłe siedliska
- podkreślenie i propagowanie wśród mieszkańców i turystów wyjątkowości obszarów chronionych
- konserwacja i odtwarzanie parków miejskich i zabytkowych

Strategia: Konieczna jest ochrona i dbałość o rozwój terenów zielonych oraz obiektów będących rezerwatami przyrody ożywionej i nieożywionej. Ilość tych obiektów i ich wyjątkowość wpływa na atrakcyjność Gminy jako terenu turystycznego. Wiąże się to również z oznakowaniem pomników przyrody, których w obrębie Gminy jest wiele.

Walory kulturowe

Odpowiednie postępowanie z zasobami kulturowymi dla zachowania cennych wartości w dobrym stanie technicznym i kształtowanie krajobrazu zgodnie z historycznymi warunkami przyczyni się do zachowania ich walorów, tradycji i utrwalenia tożsamości regionalnej. Wyeksponowanie zabytków podniesie atrakcyjność turystyczną Gminy

W celu harmonijnego kształtowania krajobrazu kulturowego należy do projektowania korzystać z wzorców lokalnych, charakterystycznych dla danej miejscowości. Nie pozwalać na przekształcanie obiektów zabytkowych przez wprowadzanie nowoczesnych elementów modernizacyjnych, nadawanie im nowych funkcji użytkowych, rezerwowanie terenów będących pod ochroną archeologiczną pod obejścią drogowe, realizację obiektów i form architektonicznych niedostosowanych do krajobrazu.

Celem wypromowania walorów Gminy należy wydać folder względnie nawet przewodnik turystyczny z podkreśleniem wszystkich ważnych zabytkowych i przyrodniczych obiektów.

7. Edukacja ekologiczna społeczeństwa

Działania w zakresie edukacji ekologicznej społeczeństwa:

- wzrost świadomości ekologicznej w zakresie ochrony przyrody
- propagowanie na terenie Gminy proekologicznych działań lub akcji, np. "Sprzątanie Świata")

Edukacja ekologiczna odbywa się głównie w szkołach, które biorą czynny udział w corocznie organizowanej akcji "Sprzątanie Świata" i "Dzień Ziemi"

Cele krótkoterminowe:

- edukacja dzieci i młodzieży: rozwój sieci przyrodniczych ścieżek dydaktycznych, akcje proekologiczne
- edukacja dorosłych: proponowanie segregacji śmieci, selektywnej zbiórki surowców wtórnych

Strategia

Rozwój sieci przyrodniczych ścieżek dydaktycznych. Władze Gminy powinny propagować wyjazdy dzieci szkolnych na tereny objęte ochroną - parki narodowe, rezerваты, zabytki.

Organizacja corocznej akcji "Sprzątanie Świata" - najważniejszym działaniem w gospodarce odpadami jest zapobieganie ich powstawaniu. Wszystkie szkoły na terenie Gminy biorą udział w tej corocznej akcji. Znajduje się tu ważne zadanie dla władz Gminy:

promowanie technologii ograniczających powstawanie odpadów i ich przeróbkę

Promowanie konkursów ekologicznych w szkołach:

- konkursy o tematyce ekologicznej to jedna z najlepszych form edukacji, szczególnie dla dzieci. Współzawodnictwo, chęć zdobycia nagrody (Gmina może być fundatorem) jest motywacją do zapoznania się z problemami ochrony środowiska i zasadami ekologii.

Współpraca z innymi, istniejącymi na terenie województwa śląskiego, organizacjami proekologicznymi. Wspólnie można finansować wiele akcji np. wiosenne sadzenie drzew, wyjazdy na tzw "Zielone szkoły"

Propagowanie segregacji odpadów z gospodarstw domowych. Władze Gminy powinny przeprowadzić spotkania z mieszkańcami promując atrakcyjność segregacji odpadów, m.i. ze względów finansowych / mniejsza ilość odpadów/

Uświadamianie mieszkańcom szkodliwości wiosennego wypalania łąk i ugorów. Następuje niszczenie ekosystemów roślinnych, ginie wiele zwierząt, dochodzi do pożarów. Akcja ta jest ważnym zadaniem dla Gminy.

8.Ochrona gleb użytkowanych rolniczo

Gleby użytkowane rolniczo nie mogą być przeznaczone na inne cele, np. inwestycyjne. Należy również przywrócić wartość użytkową glebom zdegradowanym wskutek działania różnych czynników /emisja zanieczyszczeń, erozja oraz niewłaściwa agrotechnika/. Krótkoterminowo ważne są działania takie jak: upowszechnianie zasad ujętych w "Kodeksie dobrej praktyki rolniczej", przestrzeganie przepisów dotyczących reguł racjonalnego stosowania nawozów oraz ich przechowywania

Cele krótkoterminowe:

- specjalizacja produkcji rolnej
- badania chemizmu gleb w miejscach szczególnie intensywnych upraw, warzyw oraz owoców

Strategia:

- promowane powstawanie gospodarstw specjalistycznych, nie wymagających dużych areałów (truskawki, rośliny oleiste, rośliny enegetyczne). Istnieje możliwość przekształcenia części upraw na ekologiczne (bez chemizacji), konieczna jest analiza chemiczna gleb szczególnie na zawartość metali ciężkich

9.Nadzwyczajne zagrożenie środowiska

Cele krótkoterminowe: zapobieganie Nadzwyczajnym Zagrożeniom Środowiska i ich skutkom

Strategia:

- weryfikacja potencjalnej listy sprawców NZŚ oraz sytuacji kryzysowych
- wykonywanie corocznej aktualizacji planów reagowania kryzysowego dla Gminy
- prowadzenie szkoleń mieszkańców w zakresie Obrony Cywilnej, na wypadek występowania zagrożenia
- współpraca z jednostkami straży pożarnej, policji, jednostkami ratownictwa specjalistycznego
- systematyczna kontrola pojazdów przewożących ładunki niebezpieczne
- wyznaczenie optymalnych tras dla przewozu ładunków niebezpiecznych
- stworzenie miejsc postoju samochodów przewożących ładunki niebezpieczne w obrębie dróg najbardziej obciążonym takim transportem (organizacja parkingu dla obsługi ruchu tranzytowego)
- zapewnienie możliwości zasilania z gminnej sieci wodociągowej
- dla ochrony przeciwpożarowej uzasadnione jest tworzenie małej wielofunkcyjnej retencji wodnej (ochrona przed zalewaniem, hodowla ryb, rekreacja)

Ustawą z dnia 8 lipca 2001r ustanowiono wieloletni "Program dla Odry 2006", którego Pełnomocnikiem jest Wojewoda Dolnośląski. Celem programu jest modernizacja Odrzańskiego Systemu Wodnego poprzez usunięcie szkód popowodziowych, budowa systemu zabezpieczeń przeciwpowodziowych, ochronę przyrody i zachowanie czystości wód dostosowanie zagospodarowania przestrzennego do zagrożeń powodziowych, zwiększenie lesistości i rozwój żeglugi śródlądowej oraz energetyczne wykorzystanie rzek. Niektóre zadania zawarte w Programie ujęte są w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2004-2006. W związku z akcesją Polski do Unii Europejskiej rysuje się szansa współfinansowania części inwestycji ze środków Unii Europejskiej.....Zwracam się z prośbą o odpowiedź czy Państwa gmina zamierza realizować zadania z "Programu dla Odry 2006".....

Powyżej został przytoczony istotny fragment listu Dyrektora Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw "Programu dla Odry 2006", z dnia 19.11.2003r Adresat: Wójt Gminy Lipie

Odpowiedź Wójta Gminy Lipie z grudnia 2003r /istotny fragment/:

" Urząd Gminy działa na rzecz budowy zbiornika wodnego "DANKOW" na rzece Liswarcie. Zbiornik ten poza funkcją ochrony przeciwpowodziowej będzie istotnym elementem zagospodarowania terenu, sprzyjającym rozwojowi rekreacji , a tym samym aktywizującym gminę. Aktualnie w trakcie opracowania jest plan zagospodarowania przestrzennego obejmującego tereny zbiornika wraz z otoczeniem".....

VI. ZARZĄDZANIE OCHRONĄ ŚRODOWISKA

W celu skutecznej strategii długoterminowej i krótkoterminowej przedstawionych w niniejszym opracowaniu konieczna jest współpraca między wszystkimi podmiotami, które w sposób bezpośredni lub pośredni zaangażowane są w sprawy ochrony środowiska oraz właściwe stosowanie różnych instrumentów pomocnych w zarządzaniu tą ochroną. Wprowadzenie większości działań środowiskowych, w znacznej mierze zależy od umiejętnego stosowania instrumentów polityki ekologicznej oraz współpracy władz gminy ze starostą powiatu kłobuckiego, sąsiednimi gminami, podmiotami gospodarczymi, instytucjami finansowymi czy organizacjami pozarządowymi.

Obecnie wszelkie działania na rzecz ochrony środowiska mogą być realizowane przy pomocy trzech rodzajów instrumentów:

- instrumentów prawnych,
- instrumentów finansowych,
- instrumentów społecznych.

Do instrumentów prawnych należą między innymi: pozwolenia na korzystanie ze środowiska - w tym pozwolenia wodno-prawne, zgody na gospodarcze wykorzystanie odpadów, ocena oddziaływania na środowisko, plan zagospodarowania przestrzennego, monitoring jako pomiar stanu środowiska.

Do instrumentów finansowych zalicza się: opłatę za korzystanie ze środowiska, administracyjną karę pieniężną, kredyty i dotacje z funduszy i fundacji ekologicznych, opłaty eksploatacyjne za pozyskiwanie kopalin.

Wśród instrumentów społecznych należy wymienić narzędzia dla usprawnienia współpracy i budowania partnerstwa. Wśród nich wyróżnić można podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów (np. doksztalcenie profesjonalne i systemy szkoleń), druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi, a społeczeństwem (np. udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji i debat publicznych oraz kampanie edukacyjne).

Program ochrony środowiska dla gminy Lipie będzie wdrażany przede wszystkim przy wykorzystaniu instrumentów prawnych i finansowych, choć również znacząca uwaga będzie również zwrócona na instrumenty społeczne. Preferowane będą dobrowolne działania podejmowane przez społeczność miejscową przy stymulacyjnej roli władz gminy. Możliwości korzystania przez gminę z instrumentów są w ścisłym związku z kompetencjami jakie posiadają organy tej jednostki (Rada gminy, Wójt).

1. Instrumenty prawne

Rozpoczęta z dniem 1 stycznia 1999 roku reforma ustrojowa państwa wprowadziła trójstopniowy podział terytorialny: województwo, powiat (także miasto na prawach powiatu) oraz gmina (także miejska). Specyficzną pozycję w tej strukturze zajmuje gmina, na której, jako najniższym szczeblu zarządzania, spoczywa duża odpowiedzialność za rozwój gospodarczy i stworzenie korzystnych warunków życia dla mieszkańców. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 roku do zadań własnych gminy należy zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. W szczególności zadania te obejmują sprawy dotyczące:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- gminnych dróg, ulic, mostów, zaopatrzenia w wodę oraz organizacji ruchu drogowego

-wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych,

- wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- lokalnego transportu zbiorowego,
- ochrony zdrowia,
- pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- edukacji publicznej,
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniania kultury,
- kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- targowisk i hal targowych,
- zieleni gminnej i zadrzewień,
- cmentarzy gminnych,
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego,
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej.

Można zatem stwierdzić, że ustawowy zakres zadań własnych gminy jednocześnie zakres rzeczowy inwestycji komunalnych.

Poniżej przedstawiono niektóre kompetencje i zadania Wójta oraz Rady Gminy Lipie, które wynikają z następujących aktów prawnych:

- Ustawy z dnia 27 lipca 2001r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (tekst jednolity Dz.U. z 2001r. Nr 100, poz. 1085 z późn. zmianami),
- Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. nr 62, poz. 627 z późn. zmianami),
- Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz.U. nr 62, poz. 628 z późn. zmianami),
- Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. 2001 nr 115 poz. 1229 z późn. zmianami).
- Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2003 nr 80 poz. 717 z późn. zmianami.), Ustawy z 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. nr 132, poz. 622 z późn. zmianami),
- Ustawy z 16 października 1991r. o ochronie przyrody (Dz. U. nr 114 poz. 492 z późn. zmianami),
- Ustawy z 7 grudnia 2000r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. nr 3, poz. 21)
- Ustawy z 20 lipca 1991r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz.U. nr 77, poz. 335 z późn. zmianami).

2.Kompetencje i zadania Rady Gminy

- uchwalenie programu ochrony środowiska (art. 18 ust.1 prawa ochrony środowiska),
- ustanawia ograniczenia co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko, uchwała (art. 157 ust.1 prawa ochrony środowiska),
- rozpatrywanie informacji wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o stanie środowiska na obszarze województwa (art.8a ust.2 ustawy o IOŚ),
- uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (art.12 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym),
- uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art.20 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym),
- ustalenie w drodze uchwały szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy (art.4 ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach),
- podejmowanie uchwały o obowiązku złożenia informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami przez wytwórców odpadów, wytwarzających odpady inne niż niebezpieczne w ilości do 5 ton rocznie (art.17 ust.3 ustawy o odpadach).

3.Kompetencje i zadania Wójta

- sporządzanie gminnego programu ochrony środowiska (art.17 ust.1 ustawy prawo ochrony środowiska),
- nałożenie, w drodze decyzji, na prowadzącego instalacje lub użytkownika urządzenia obowiązek prowadzenia w określonym czasie pomiarów wielkości emisji wykraczających poza obowiązki, jeżeli z przeprowadzonej kontroli wynika, że nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych (art.150 ust.1 ustawy prawo ochrony środowiska),
- ustalenie, w drodze decyzji, wymagania w zakresie ochrony środowiska dotyczące eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, o ile jest to uzasadnione koniecznością ochrony środowiska (art.154 ust.1 ustawy prawo ochrony środowiska),
- przedkładanie wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (art.162 ust.6 ustawy prawo ochrony środowiska),
- nakazanie, w drodze decyzji, osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującej urządzenie wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a w przypadku nie zastosowania się do nakazu wstrzymania użytkowania takiej instalacji (art.363, art. 368 ust.2 ustawy prawo ochrony środowiska),
- występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska (art.379 ust.4 ustawy prawo ochrony środowiska),
- przedstawienie do dnia 15 stycznia radzie gminy projektu zestawienia przychodów i wydatków na dany rok gminnego funduszu(art.420 ustawy PrawoOchrony Środowiska

- wydawanie zezwoleń na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości (art.47e ust.2 ustawy o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw),
- wydawanie decyzji o warunkach zabudowy I zagospodarowania terenu dla inwestycji realizującej ceł publiczny na obszarze parku krajobrazowego lub obszarze chronionego krajobrazu (art.36a ust.4 ustawy o ochronie przyrody),
- przyjmowanie informacji od wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o wynikach kontroli obiektów o podstawowym znaczeniu dla danego terenu (art.8a ust.2 ustawy o IOŚ),
- uprawnienie do wydania polecenia właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska do podjęcia działań zmierzających do usunięcia bezpośredniego zagrożenia środowiska (art.8a ust.4 ustawy o IOŚ),
- sporządzanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględniające zasady określone w koncepcji przestrzennej kraju, ustalenia strategii rozwoju województwa oraz strategii rozwoju gminy (art.9 ust.2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym),
- sporządzanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy (art.18 ust.1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym),
- wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (art.40 ust.3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym),
- nakazanie właścicielowi nieruchomości przyległej do wód objętych powszechnym korzystaniem zapewnienia dostępu do wody w sposób umożliwiający to korzystanie, decyzja (art.28 ust.2 ustawy prawo wodne)
- nakazanie właścicielowi gruntu przywrócenia stanu poprzedniego wód na tym gruncie lub wykonania urządzeń zabezpieczających wodę przed zanieczyszczeniem decyzja (art.29 ust.3 ustawy prawo wodne),
- zatwierdzenie ugód w sprawach zmian stosunków wodnych na gruntach (art.30 ust.2 ustawy prawo wodne),
- prowadzenie działań w zwalczaniu powodzi (art.72-74 ustawy prawo wodne),
- opracowywanie gminnego planu gospodarki odpadami (art.14 ust.5 ustawy o odpadach),
- nakazanie, w drodze decyzji, posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania, wskazując sposób wykonania tej decyzji (art.34 ustawy o odpadach),
- nadzorowanie nad utrzymaniem czystości i porządku w gminie (art.5 ust.6 ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach),
- wydawanie zezwoleń na świadczenie usług w zakresie usuwania odpadów komunalnych I opieki nad zwierzętami, decyzja (art.7 ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach).

4. Pozwolenia i kontrola przestrzegania prawa

Polski system prawa ochrony środowiska, szeroko korzysta z instrumentów nakazowych, przede wszystkim w formie różnych decyzji administracyjnych. Wśród nich wyróżnić można pozwolenia ekologiczne, które faktycznie przybierają następujące formy: uzgodnienia, decyzje, zezwolenia, pozwolenia, nakazy.

Przedstawione powyżej kompetencje organów gminy w zakresie wydawania decyzji dotyczą głównie:

- ochrony środowiska,
- gospodarki odpadami,
- gospodarki wodnej,
- zagospodarowania przestrzennego.

Z wszystkich dokumentów planistycznych tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Wynika z tego, że wszelkie plany, strategie i programy formułowane na wszystkich szczeblach podziału kraju, mają szansę realizacji tylko wtedy, gdy znajdują odzwierciedlenie w konkretnym planie miejscowym zagospodarowania przestrzennego. W przypadku gdy decyzja administracyjna jest sprzeczna z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego traktowana powinna być za nieważną.

Na szczególną uwagę zasługuje wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działania Inspekcji Ochrony Środowiska. Rada gminy przynajmniej raz w roku rozpatruje informację wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o stanie środowiska na obszarze województwa. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska informuje wójta o wynikach kontroli obiektów o podstawowym znaczeniu dla danego terenu. W przypadkach bezpośredniego zagrożenia środowiska wójt, może wydać właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska polecenie podjęcia działań zmierzających do usunięcia tego zagrożenia.

5. Instrumenty finansowe

Do podstawowych instrumentów finansowych zgodnie z artykułem 272 prawa ochrony środowiska należą:

- a) opłaty za korzystanie ze środowiska ponoszone za:
  - wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
  - wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
  - pobór wód,
  - składowanie odpadów;
- b) administracyjna kara pieniężna ponoszona za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska w zakresie ustalonym przy opłatach za korzystanie ze środowiska, a także w kwestii magazynowania odpadów i emitowania hałasu do środowiska.

Poza tym do instrumentów tych zaliczamy również kredyty i dotacje z funduszy ekologicznych.

Opłaty i kary zasilają fundusz ochrony środowiska, tj. NFOŚiGW, WFOŚiGW oraz fundusze powiatowe i gminne ściśle według zdefiniowanych zasad podziału.

Środki z gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej przeznacza się na finansowanie działań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Środki gminnego funduszu są przeznaczane w gminie przede wszystkim na:

- edukację ekologiczną dzieci i młodzieży,
- urządzenie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień,
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- działania w zakresie rolnictwa oddziałujące na stan gleby,
- inne działania ustalone przez radę gminy.

Przy realizacji niektórych inwestycji, które są zbyt kosztowne, gmina starała się o środki z WFOŚiGW, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Kredyty i dotacje na inwestycje ekologiczne są ważnym instrumentem stymulującym dążenie do zrównoważonego rozwoju. W latach 90-tych XX wieku banki bardzo intensywnie włączyły się w działania służące ochronie środowiska. Zaczęły traktować zagadnienia ekologiczne jako zadania priorytetowe. Można wyróżnić następujące rodzaje kredytów oferowanych przez banki:

- ze środków własnych z dopłatą do oprocentowania przez instytucje zewnętrzne, głównie przez NFOŚiGW,
- ze środków własnych, zwykle na zasadach komercyjnych.

W przypadku dotacji jako bezzwrotnej pomocy finansowej możemy mówić o:

- dotacji bezpośredniej, która może pochodzić z budżetu państwa, z funduszy i fundacji ekologicznych oraz z pomocy zagranicznej,
- dotacji pośredniej w postaci ulg podatkowych czy preferencji kredytowych.

Podstawą dla przyznawania dotacji i niskooprocentowanych kredytów powinna być realizacja, przez podmioty i jednostki terytorialne idei zrównoważonego rozwoju. Można zatem stwierdzić, że realizacja niniejszego programu stanowi krok w kierunku łatwiejszego dostępu do tanich kredytów i dotacji przez gminę.

6. Instrumenty społeczne

a/Współpraca i partnerstwo

Poszczególne jednostki, mając swobodę działania w ramach posiadanych kompetencji i zgodnie z obowiązującym prawem, powinny uczestniczyć w realizacji programu ochrony środowiska dla gminy Lipie poprzez ścisłą współpracę i wspólne ponoszenie kosztów. Współpraca wielu partnerów włączonych w zagadnienia ochrony środowiska jest warunkiem koniecznym, aby ten program mógł sprawnie funkcjonować.

Partnerskie współdziałanie sąsiadujących ze sobą gmin polegające na wymianie informacji, wzajemnych doświadczeń na tematy dotyczące podobnych problemów inwestycyjnych może służyć zawsze poprawie jakości działań którejs z danej gminy, a zarazem wpływać na lepsze warunki dla całego regionu. Z kolei zawieranie porozumień międzygminnych ma na celu realizację większych inwestycji ekologicznych obejmujących szerszy obszar, których realizacja jest zbyt kosztowna dla jednej gminy.

Współpraca jednostek gminnych z organizacjami naukowymi może dostarczać wiedzy na temat nowych technologii czy też nowych rozwiązań usprawniających zarządzanie środowiskiem. Dobra współpraca jest zatem postawą z punktu widzenia skutecznego działania prowadzącego do realizacji celów ekologicznych.

W kwestii realizacji „Programu ochrony środowiska dla gminy Lipie” szczególną uwagę należy zwrócić na:

- współpracę gminy z władzami administracyjnymi: władzami Powiatu Kłobuckiego oraz sąsiednimi gminami, Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w Katowicach,
- współpracę z grupami zadaniowymi w celu wdrażania polityki ekologicznej określonej w programie, w tym współpracę z grupami reprezentującymi mieszkańców gminy (samorządy) w celu uzyskania akceptacji podejmowanych działań oraz zaangażowania w nie mieszkańców,
- współpracę z instytucjami finansowymi (Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Bank Ochrony Środowiska, Fundusz SAPARD) w celu uzyskania środków finansowych na realizację przedsięwzięć ekologicznych.

b/Informacja i edukacja ekologiczna

Informacja stanowi zasób wiedzy potrzebny do określenia celów organizacji zadań służących do ich osiągnięcia, a szczególnie do podejmowania decyzji. Cechą charakterystyczną funkcjonującego w dzisiejszych czasach społeczeństwa informacyjnego jest to, że informacja zaczęła mieć decydujące znaczenie w jego rozwoju. Stała się ona zasobem strategicznym, obok tradycyjnych zasobów takich jak: ziemia, praca i kapitał. Rzetelna informacja o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem są dzisiaj niezbędne na drodze skutecznej edukacji ekologicznej.

Mieszkańcy gminy są informowani o stanie środowiska w gminie i o akcjach związanych z ochroną środowiska za pomocą kurendy. Dodatkowo na tablicach ogłoszeń są rozwieszane plakaty promujące i mobilizujące społeczeństwo do uczestnictwa w akcjach takich jak: „Sprzątanie Świata” i „Dzień Ziemi”. Edukacja ekologiczna to sposób, aby przygotować mieszkańców gminy do realizacji zrównoważonego rozwoju. W społeczeństwie zaczyna istnieć bowiem coraz większa potrzeba posiadania wiedzy na temat środowiska naturalnego i jego ochrony. Władze gminy dostrzegają konieczność komunikowania się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych (np. zbieranie deklaracji na realizację kanalizacji).

Edukacja i informacja są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji, a w przypadku osiągnięcia właściwego poziomu edukacji przekazywane informacje przynoszą większe efekty.

Działające w gminie szkoły pełnią istotną rolę w edukacji młodzieży. Nauczyciele wykorzystują dostępne materiały ekologiczne i przekazują je młodzieży, realizują w ramach zajęć szkolnych projekty poświęcone ekologii. Celem tych projektów jest uzyskiwanie przez uczniów takiego myślenia o otaczającym ich świecie, takich zachowań ekologicznych w życiu codziennym, które pozwolą na kształtowanie człowieka z pełną odpowiedzialnością ekologiczną. Do najefektywniejszych form i metod pracy stosowanych przez nauczycieli i wychowawców należą:

- opracowywanie tras turystycznych po gminie (popularyzacja ciekawych pod względem przyrodniczym zakątków),
- dbanie o zieleń wokół szkoły, wyszukiwanie „dzikich wysypisk”,
- zachęcanie do zbiórki surowców wtórnych (makulatura, puszki po napojach);
- konkursy ekologiczne w szkołach podstawowych i gimnazjach.

7. Współpraca na różnych szczeblach działania

a/Władze centralne i wojewódzkie

Władze centralne są bardzo ważnym organem, który w sposób istotny wpływa na sukces realizacji programu ochrony środowiska. Na poziomie szczebla centralnego powstają bowiem wszystkie uregulowania prawne. Skuteczność „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Lipie” zależy również w dużej części od spójności kierunków i działań w zakresie ochrony środowiska określonych w tym programie przez gminę z zapisami w „Programie zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa śląskiego”. Przygotowując ten program wzięto pod uwagę również „Strategie rozwoju powiatu kłobuckiego” oraz oczekiwania społeczności lokalnej. Potrzeba współpracy z tymi jednostkami wynika z chęci pozyskania funduszy na planowane inwestycje ekologiczne z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, a także Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska.

b/Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach

Zadania i kompetencje Inspekcji Ochrony Środowiska, które zostały określone w ustawie i przepisach odrębnych wykonuje w imieniu wojewody Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wykonuje zadania przy pomocy wojewódzkiego inspektoratu ochrony środowiska. Do jego podstawowych zadań należy:

- kontrola przestrzegania przepisów o ochronie środowiska i racjonalnym użytkowaniu zasobów przyrody,
- udział w przekazywaniu do użytku obiektów lub instalacji realizowanych jako przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko,
- kontrola eksploatacji instalacji i urządzeń chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem,
- udział w postępowaniu dotyczącym lokalizacji inwestycji,
- organizowanie i koordynowanie państwowego monitoringu środowiska, prowadzenie badań jakości środowiska, obserwacji i oceny jego stanu oraz zachodzących w nim zmian,
- inicjowanie działań tworzących warunki zapobiegania poważnym awariom oraz usuwania ich skutków i przywracania środowiska do stanu właściwego,
- kontrola przestrzegania decyzji ustalających warunki użytkowania środowiska.

Oznacza to naturalną potrzebę współpracy gminy z tą jednostką. Gmina współpracuje z WIOŚ w Katowicach w zakresie monitoringu stanu środowiska, wymiany informacji i wiedzy.

Monitoring jakości środowiska

Państwowy monitoring środowiska jest systemem pozyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji o środowisku. Państwowy Monitoring Środowiska jest realizowany w ramach sieci krajowej, regionalnej oraz lokalnych. Główny Inspektor Ochrony Środowiska koordynuje działania w sieci krajowej i regionalnej, natomiast sieci lokalne koordynowane są przez Wojewódzkich Inspektorów Ochrony Środowiska. Głównym zadaniem sieci krajowej jest śledzenie w skali kraju trendów jakości wszystkich komponentów dla potrzeb realizacji odpowiednich programów ekologicznych. Sieci regionalne organizowane jako międzywojewódzkie lub wojewódzkie mają za zadanie opracowanie zmian zachodzących w środowisku w regionie lub województwie. Sieci lokalne są tworzone dla śledzenia wpływu na środowisko najbardziej szkodliwych źródeł.

Monitoring zanieczyszczeń powietrza

Teren gminy nie jest uwzględniony w sieci regionalnej i krajowej dla emisji, natomiast dla emisji podaje się wartości w odniesieniu do całego powiatu. Ze względu na możliwość wystąpienia zwiększonej emisji niskiej i komunikacyjnej w ramach monitoringu zaleca się wykonać następujące zadania:

1. Prowadzenie i uzupełnianie inwentaryzacji źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza.
2. Przeprowadzenie badań emisji powietrza w wytypowanych punktach pomiarowych i porach roku.

Zadania te powinny być realizowane przez Urząd Gminy Lipie i Delegaturę WIOŚ w Częstochowie.

Monitoring hałasu

Monitoring hałasu prowadzony jest w bezpośrednim sąsiedztwie tras komunikacyjnych wybranych miast. Dla gminy Lipie do zadań w ramach monitoringu hałasu należy zaliczyć:

1. Odpowiednie planowanie i projektowanie dróg.
2. Bieżące sprawdzanie stanu nawierzchni dróg gminnych, regionalnych i drogi krajowej.
3. Zwracanie szczególnej uwagi w działalności planistycznej na funkcje sąsiadujących ze sobą terenów.
4. Badanie klimatu akustycznego w obrębie dróg wojewódzkich i ewidencja danych pomiarowych w ramach Generalnego Pomiaru Ruchu.

Zadania te powinny być realizowane przez Urząd Gminy Lipie, przy czym za stan nawierzchni dróg i klimat akustyczny odpowiadają odpowiednie instytucje zarządzające tymi drogami.

Monitoring wód powierzchniowych

W ramach monitoringu regionalnego na terenie województwa śląskiego przeprowadzono w 2001 badania stanu zanieczyszczenia wód powierzchniowych. Rzeki z terenu gminy zalicza się do zlewni Odry. W ramach monitoringu należy wykonać następujące zadanie:

1. Zbieranie i uaktualnianie danych dotyczących stanu zanieczyszczenia wód powierzchniowych z terenu gminy.

Zadanie to powinno być realizowane przez Urząd Gminy w Lipie na podstawie pomiarów wykonanych i opracowanych przez Delegaturę WIOŚ w Częstochowie. Analizy wody pobranej w ramach monitoringu regionalnego stanowią załącznik nr 6 do niniejszego programu. Punkty pomiarowe znajdują się na zrze Liswarcie.

Monitoring wód podziemnych

Ujęcia wody Gminy Lipie założone są w górnourajskim zbiorniku wód podziemnych, GZWP (Główny Zbiornik Wód Podziemnych) 326 - Częstochowa E. Na terenie Gminy w sieci regionalnego monitoringu znajduje się ujęcie "WAPIENNIK" zarejestrowane pod nr J 304. Analizy wody z tego ujęcia stanowią załącznik nr 7 - do niniejszego programu.

Monitoringiem wód podziemnych nazywa się kontrolno-decyzyjny system oceny dynamiki zmian składu chemicznego i jakości wód podziemnych oraz ich zasobów polegający na regularnych pomiarach położenia zwierciadła wód podziemnych i badaniach ich parametrów fizyko-chemicznych oraz analizie chemicznej pobranych prób wody, a także interpretacji uzyskanych wyników pod kątem ochrony środowiska wodnego. W województwie śląskim monitoring wód podziemnych jest prowadzony w sieciach krajowej, regionalnej i lokalnych. Obsługą sieci krajowej zajmuje się Państwowy Instytut Geologiczny, sieci regionalnej Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska.

W gminie Lipie analizę jakości wód w punktach monitoringu regionalnego prowadzi WIOŚ delegatura w Częstochowie. Wyniki analiz są opracowywane i zamieszczane w raportach „Stan środowiska województwa śląskiego”. Podziemnych jest realizowany w dwóch aspektach:

Wyniki prowadzonych badań pozwalają na określenie zmian jakości wód podziemnych. Zestawienie klas jakości wód podziemnych stwierdzonych w punktach sieci regionalnej i krajowej w poziomach wodonośnych na terenie gminy Lipie w 2001 r. przedstawiono w tabeli 47. W niniejszym programie analizy wody przedstawiono w tab.20,21

Monitoring lokalny jako trzecie uzupełniające ogniwo systemu badań wód

- monitoringu osłonowego wód podziemnych,
- monitoringu dla oceny oddziaływania obiektu na środowisko.

W ramach monitoringu osłonowego ujęć, badania są prowadzone dla ochrony ujęć komunalnych i przemysłowych. Monitoringiem oceny oddziaływania na środowisko wodne są obejmowane następujące obiekty:

- składowiska odpadów komunalnych — czynne i nieczynne,
- składowiska odpadów przemysłowych — czynne i zamknięte,
- magazyny i stacje paliw,
- zbiorniki wód słonych,
- obiekty przemysłowe.

c/Fundusze celowe

W gminach najczęstszymi źródłami środków pozabudżetowych na realizację zadań ekologicznych są gminne i wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Fundusze te tworzą środki uzyskane z opłat za korzystanie ze środowiska i kary za naruszenie norm dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń w zakresie poboru wody i odprowadzania ścieków, emisji zanieczyszczeń powietrza, składowania odpadów itd. WFOŚiGW uzyskują dodatkowo środki finansowe z tytułu oprocentowania pożyczek udzielanych na realizację inwestycji proekologicznych, oprocentowania rachunków i lokat, własnej działalności gospodarczej, jak również dobrowolnych wpłat podmiotów gospodarczych. Środki funduszy są ściśle wyodrębniane spośród innych środków finansowych i przeznaczone na realizację konkretnych zadań ekologicznych.

Gmina Lipie skorzysta z dofinansowania z funduszy celowych przy budowie I etapu kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków w Lipiu. W roku 2003 gmina uzyskała pożyczkę na realizację inwestycji ekologicznej (budowa kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków we wsi Lipie - etap I) w wysokości 2.245.230,00 zł, w tym 500.000,-zł dotacji.

d/Fundacje i banki - jednostki finansujące inwestycje ekologiczne

Fundacje są tworzone na mocy ustawy o fundacjach z 1984 roku i mają na celu rozwiązywanie konkretnych problemów. Do najważniejszych z nich działających w Polsce w obszarze ochrony środowiska zaliczamy: EkoFundusz, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, Fundacja na Rzecz Rozwoju Wsi Polskiej, Fundacja Partnerstwo dla Środowiska, Fundacja Wspomagania Wsi oraz Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Fundacje te są ważnym instrumentem inicjowania i kapitalizowania działań zwiększających strumień środków finansowych wspierających inwestycje ekologiczne oraz aktywizujących działania proekologiczne w sferze edukacji ekologicznej.

Środki jakimi dysponują fundacje są zazwyczaj niewielkie, ale mają one duże znaczenie na szczeblu lokalnym, gdyż wspomagają one w sposób istotny podejmowane na tym obszarze działania.

W 1994 roku trzynaście polskich banków komercyjnych podpisało Deklarację Narodów Zjednoczonych „Bankowość a Środowisko” zobowiązując się tym samym do prowadzenia polityki wspierającej przedsięwzięcia gospodarcze korzystne dla trwałego i zrównoważonego rozwoju. Obecnie w gronie najbardziej popularnych banków mających uruchomione specjalne linie kredytowe na przedsięwzięcia ekologiczne mieści się przede wszystkim: Bank Ochrony Środowiska SA, Bank Gospodarki Żywnościowej SA, Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych SA, BIG Bank Gdański SA, Bank Rozwoju Eksportu SA, Europejski Bank Inwestycyjny i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju. BOŚ SA przy udzielaniu pożyczek kieruje się podobnymi kryteriami jak NFOŚiGW. Są to np. efektywność ekologiczna zadania i jego zgodność z priorytetami dla polityki ekologicznej województwa. Kredyty proekologiczne udzielane są na warunkach preferencyjnych, co wyraża się w niższym od komercyjnego oprocentowaniu oraz dogodnych warunkach spłaty. Na podstawie zestawień bankowych można stwierdzić, że o wielkości portfela kredytowego banku w zakresie kredytów preferencyjnych oraz zasad udzielania kredytów proekologicznych i jego dynamice decyduje współpraca w tym wypadku z NFOŚiGW, w innych bankach z pozostałymi funduszami ekologicznymi, Bankiem Światowym lub Europejski Bankiem Inwestycyjnym.

Obecnie NFOŚ rusza z obsługą krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych. Gmina Lipie jest włączona do tego programu z budową oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej w Lipiu.

W załączeniu przedstawiamy założenia tego programu.

e/Fundusze pomocowe Unii Europejskiej

Fundusz ISPA

Podstawowym instrumentem zagranicznym finansującym przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska oraz transportu, w ramach pomocy przedakcesyjnej, jest fundusz ISPA. W ramach funduszu ISPA realizować można projekty związane z zaopatrzeniem w wodę do picia i jej jakości, oczyszczaniem ścieków, gospodarką odpadami oraz poprawą sieci infrastruktury transportowej.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej 1267/99 z dnia 21 czerwca 1999 roku fundusz ISPA współfinansuje projekty inwestycyjne, które z racji swej wielkości nie mogły być zrealizowane w oparciu o dotychczas istniejące fundusze pomocowe UE. Projekty potencjalnie dofinansowywane w ramach funduszu ISPA mają być zatem na tyle duże, aby miały znaczący wpływ w dziedzinie ochrony środowiska w skali kraju.

Powinny one spełniać takie kryteria jak:

- wielkość inwestycji - co najmniej 5 mln euro,
- podmiot publiczny jako inwestor (gmina).

Wsparcie UE w ramach ISPA może przyjmować postać bezpośredniej pomocy bezzwrotnej, pomocy zwrotnej czy też innych form pomocy. Wysokość wspólnotowej pomocy przyznawanej w ramach ISPA może stanowić 75% wartości zaangażowanych środków publicznych. W wyjątkowych sytuacjach dotyczących realizacji projektów o zasadniczym znaczeniu dla osiągnięcia celów ISPA Komisja, po konsultacjach z Komitetem Zarządzającym ISPA, może podjąć decyzje o zwiększeniu wysokości pomocy do 85%. Środków ISPA nie można łączyć z innymi instrumentami przedakcesyjnymi.

PHARE 2000

W ostatnich latach bardzo ważną rolę we wspieraniu inwestycji ekologicznych stanowiły środki pochodzące z programu PHARE. Rola tego funduszu zagranicznego, chociaż stanowiła niewielką część wydatków inwestycyjnych na ochronę środowiska, była znacząca, gdyż odgrywała istotną rolę w mobilizowaniu środków krajowych. Na mocy decyzji szczytu Berlińskiego, począwszy od roku 2000 zmieniono priorytety programu PHARE, dostosowując je do wymagań z akcesją. Powstała zatem „Nowa orientacja PHARE 2000”. Fundusz PHARE 2000, podobnie jak i inne instrumenty wsparcia przedakcesyjnego, nakierowany jest na osiągnięcie spójności instytucjonalnej, ekonomicznej i społecznej krajów stowarzyszonych, w tym Polski, z wymogami prawa wspólnotowego. Fundusz ten w szczególności współfinansuje w wytypowanych województwach inwestycje, które są integralnym i priorytetowym elementem lokalnym, ale o zasięgu regionalnym, w tym również przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska.

Regiony prowadzące tego typu inwestycje mogą liczyć od 2000 roku nawet na środki w wysokości 50 mln euro. Środki pomocowe z tego funduszu w wysokości 30%, przeznaczane są na budowę i wzmacnianie administracji i instytucji w krajach kandydujących.

SAPARD

Program SAPARD wynika z analizy sytuacji na obszarach wiejskich kraju i w sektorze rolno-spożywczym. SAPARD z jednej strony ma wypełniać założenia przedstawione w Narodowym Planie Przygotowania do Członkostwa, zaś z drugiej strony realizować priorytety Spójnej polityki strukturalnej rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich formułującej cele polityki krajowej wobec obszarów wiejskich i rolnictwa do 2006 roku. Formułując strategię programu skupiono się na trzech działaniach niezwykle istotnych z punktu widzenia przemian strukturalnych. Jedno z tych działań dotyczy rozwoju i poprawy infrastruktury obszarów wiejskich w zakresie zaopatrzenia gospodarstw wiejskich w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, gospodarki odpadami stałymi, budowy dróg gminnych na obszarach wiejskich i zaopatrzenia w energię. Beneficjentami pomocy mogą być gminy i związki międzygminne. Wysokość pomocy finansowej jest zgodna z ograniczeniami ustalonymi przez Rozporządzenie Rady nr 1268/99, a także zgodna z ustawowo określonymi limitami dla środków budżetowych przeznaczonych na dotowanie inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego i będzie wynosiła do 50% kwalifikowanych kosztów inwestycji, przy możliwości podwyższenia pomocy finansowej do 75%. W bieżącym roku Gmina Lipie złożyła wnioski o dofinansowanie budowy I etapu kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków w Lipiu na kwotę 3.263.257,48 zł.

Fundusze strukturalne i Fundusz Spójności

Po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej fundusze przedakcesyjne (PHARE, SAPARD) zostaną zastąpione przez fundusze strukturalne, a zadania ISPA przejmie Fundusz Spójności.

Istnieją cztery fundusze strukturalne Unii Europejskiej:

- Europejski Fundusz Socjalny (ESF), który udziela wsparcia na edukację i rozwój zasobów ludzkich, przede wszystkim w celu ograniczenia bezrobocia,
- Sekcja Orientacji Europejskiej Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EAGGF) zajmująca się finansowaniem polityki strukturalnej w rolnictwie,

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF) dotyczący wyrównywania różnic pomiędzy regionami,
- Finansowy Instrument Wsparcia Rybołówstwa.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, z którego ochrona środowiska czerpać będzie najwięcej środków powstał w 1975 roku jako reakcja na coraz głębsze rozbieżności w rozwoju regionów. Jego głównym zadaniem jest niwelowanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionalnego krajów należących do UE. Priorytety środowiskowe współfinansowane z tego funduszu będą realizowane w ramach dwóch programów operacyjnych, przygotowanych przez rząd Polski na podstawie Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006:

- Sektorowego Programu Operacyjnego „Wzrost Konkurencyjności Gospodarki”,
- Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

Fundusz Spójności powstał na mocy Traktatu o utworzeniu Unii Europejskiej z 1991 roku, który wszedł w życie w 1993 roku. Początkowo jego realizację zaplanowano na lata 1993-1999. Na szczycie w Berlinie działania funduszu przedłużono do 2006 roku. Do powstania Funduszu Spójności przyczyniło się głównie przyjęcie do Unii Europejskiej Irlandii, Grecji, Hiszpanii oraz Portugalii, czyli państw słabiej rozwiniętych niż dotychczasowi członkowie Unii.

Fundusz Spójności różni się od funduszy strukturalnych, krajowym a nie regionalnym zasięgiem pomocy. Głównym celem strategii Funduszu Spójności jest wsparcie dla realizacji zadań inwestycyjnych władz publicznych w zakresie ochrony środowiska. Priorytety dla Funduszu Spójności w ochronie środowiska obejmują:

- poprawę jakości wód powierzchniowych, polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do spożycia,
- poprawę jakości powietrza,
- racjonalizację gospodarki odpadami,
- ochronę powierzchni ziemi,
- zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

Odbiorcami pomocy mogą być w tym wypadku samorządy terytorialne czyli gminy lub związki gmin oraz przedsiębiorstwa komunalne. Trzeba jednak pamiętać, że wartość projektu musi wynieść co najmniej 10 milionów euro czyli dwa razy więcej w porównaniu z ISPA.

8. Zarządzanie programem

Władze gminy Lipie odpowiadają za realizację programu ochrony środowiska. W związku z powyższym powinny wyznaczyć koordynatora wdrażania programu. Rola taką w imieniu Wójta ma pełnić w gminie Podinspektor w Referacie Gospodarki Gruntami, Rolnictwa i Leśnictwa. Zadaniem koordynatora jest ścisła współpraca z Wójtem i Radą Gminy oraz przedstawianie im okresowych sprawozdań z realizacji tego programu.

Instytucją kontrolującą wdrażanie programu będzie Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Katowicach. Zatem przepływ informacji między jednostką kontrolującą stan środowiska, a jednostką realizującą program jest niezbędny. Zapewnia to właściwy wybór priorytetów działań inwestycyjnych.

Przyjmuje się, że opracowany „Program ochrony środowiska dla gminy Lipie” obejmuje lata 2003-2006 w strategii krótkoterminowej i lata 2003—2014 w strategii długookresowej. Zakłada się, że strategia krótkoterminowa powinna być weryfikowana co 2 lata, a strategia długookresowa co 6 lat. Podstawą weryfikacji powinna być przeprowadzona co dwa lata ocena realizacji programu.

VII. KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

1. Koszty realizacji programu w latach 2003 - 2006

Na działania dotyczące realizacji programu ochrony środowiska dla gminy konieczny jest zarezerwowany budżet. Jak wynika z planu dochodów budżetowych dla gminy Lipie na sam 2003 rok to środki te na działania ekologiczne są ograniczone w stosunku do faktycznych potrzeb.

Tabela 26 przedstawia szacunkowe koszty najistotniejszych działań jakie powinny być zrealizowane zgodnie ze strategią krótkoterminową w latach 2003-2006. Wynikają one przede wszystkim z zagrożeń ekologicznych jakie występują obecnie w gminie i stosowania priorytetowości przedsięwzięć. Dokładne szacowanie niektórych zagadnień inwestycyjnych jest dość trudne, gdyż wymagają one szczegółowych opracowań techniczno-organizacyjnych, których gmina obecnie nie posiada.

2. Struktura finansowania

Program ochrony środowiska może sprawnie funkcjonować tylko w oparciu o dobrze działający system finansowania. System finansowania przedsięwzięć ekologicznych w Polsce jest jednym z głównych narzędzi realizacji polityki ekologicznej państwa. Jedną z najważniejszych cech tego systemu jest wielość źródeł finansowania przedsięwzięć dotyczących całego systemu ochrony środowiska. Są to:

- środki własne (w tym wypadku budżet gminy),
- krajowe fundusze celowe (fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej),
- fundacje i instytucje finansowe (np. banki),
- pomoc zagraniczna (np. środki z UE).

Obecnie gmina przysięga się do rozpoczęcia budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków w Lipiu et. I, której szacowany koszt na najbliższe lata 2004-2005 wynosi 5.876.894,89 złotych według przyjętego harmonogramu rzeczowo-finansowego. Zgodnie z tym harmonogramem działania te mają być zrealizowane przede wszystkim ze środków budżetowych gminy, wpłat mieszkańców oraz z pożyczek i dotacji uzyskanych z WFOŚiGW. Dodatkowo gmina stara się o dofinansowanie tej inwestycji ze środków pochodzących z Funduszu SAPARD. W następnych latach 2006-2015 przewiduje się przeprowadzenie kolejnych inwestycji związanych z budową sieci kanalizacyjnej dla pozostałych miejscowości z rejonu wsi Lipie i Danków, Napoleon, Parzymiechy, Albertowie, Zimnowodzie, Kleśniskach, gdyż gmina nie jest jeszcze skanalizowana .

W oparciu o analizę źródeł finansowania działań w zakresie ochrony środowiska prowadzonych w ostatnim okresie przez gminę oraz biorąc pod uwagę obecnie prowadzone inwestycje, przewiduje się strukturę finansowania realizacji programu ochrony środowiska dla gminy według następujących proporcji (tab27

**Szacunkowe koszty (w tys. zł) działań związanych z realizacją
"Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipie w latach 2003-2006"**

tabela 26

Lp	Zagadnienie	Rodzaj działania / inwestycji/	2003 - 2006
1	Zarządzanie środowiskiem	Koordinacja wdrażania programu	12
		Weryfikacja strategii krótkoterminowej (2003-2006), w tym współpraca z różnymi jednostkami	5
Razem zarządzanie środowiskiem			17
2	Ochrona powietrza atmosferycznego	Wymiana /modernizacja/ pieców grzewczych	800
		Termorenowacja i termomodernizacja budynków	1000
		Wdrażanie stosowania alternatywnych źródeł energii	30
Razem ochrona powietrza atmosferycznego			1830
3	Ochrona przed hałasem	Rozpoznanie klimatu akustycznego w wybranych punktach (mapy akustyczne)	5
		Wymiana okien na dźwiękoszczelne	800
		Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów	5
Razem hałas			900
4	Ochrona zasobów wodnych	Budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków "LIPIE" etap I	6000
		Budowa sieci kanalizacyjnej etap II	3000
Razem ochrona zasobów wodnych			9000
5	Edukacja ekologiczna	Tworzenie modelu ekologicznego społeczeństwa	40
Razem edukacja ekologiczna			40
6	Gospodarka odpadami	Likwidacja "dzikich składowisk" odpadów	30
		Opracowanie strategii wymiany pokryć dachowych i instalacji zawierających azbest	10
		Akcja zbierania surowców wtórnych	10
Razem gospodarka odpadami			50
7	NZS sytuacje kryzysowe	Szkolenie w zakresie obrony cywilnej mieszkańców	5
Razem NZS /sytuacje kryzysowe			5
8	Ochrona przyrody i terenów zielonych	Pielęgnacja terenów zielonych	40
Razem ochrona przyrody i pielęgnacja terenów zielonych			40
RAZEM			11 882

**Struktura finansowania realizacji "Programu Ochrony Środowiska w Gminie Lipie"
w latach 2003-2006**

tabela 27

Źródło finansowania	Udział %
Budżet własny Gminy (w tym udział mieszkańców)	10
Fundusze celowe (np. NFOŚi GW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚi GW)	50
Fundusze pomocowe i strukturalne	30
Inne	10
RAZEM	100

VIII.MATERIAŁY WYKORZYSTANE PRZY OPRACOWANIU PROGRAMU

- 1.Gmina Lipie "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego"
Autor: Zespół pod kierownictwem arch. Bogdana T.Rataja 2000r
- 2.Strategia rozwoju Gminy Lipie , autor: Stanisław Wąsek Częstochowa 2001r
- 3.Plan Gospodarki Odpadami dla powiatu Kłobuck - opracowanie Głównego Instytutu Górn.
2003r
- 4.Stan środowiska w województwie śląskim w latach 1999-2000r Autor: Inspekcja Ochrony Środowiska , Śląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach
- 5.Ocena oddziaływania na środowisko dla inwestycji budowy zbiornika wodnego"DANKÓW"
Gmina Lipie - autor: mgr inż.Adam Rak, 1999r
Koncepcja budowy zbiornika DANKOW - autor mgr inż. Stefan Grzybowski, PROMEL
1999r
- 6.Rezerwaty przyrody Ziemi Częstochowskiej - autor: Janusz Hereźniak 2002r
7. Katalog punktów pomiarowych monitoringu wód powierzchniowych w województwie śląskim wydany przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach
2002r
- 8.Operaty wodnoprawne dla ujęć wody: Parzymiechy, Stanisławów, Wapiennik, Lipie oprac.
Nowe Przedsiębiorstwo Geologiczne w Częstochowie w latach :2001/02
- 9.Mapa hydrogeologiczna Polski , arkusz Kluczbork , skala 1:200000
- 10.Mapa geologiczna Polski arkusz Kluczbork skala 1:50000
11. Mapy i opracowania hydrograficzne oraz pomiary Instytutu Meteorologii i Gospodarki
Wodnej
12. Z.Pazdro "Hydrogeologia"

IX.ZAŁĄCZNIKI

1.Mapa w skali 1:25 000 , koncepcja kanalizacji sanitarnej	szt 1
2.Mapa w skali 1:25000, sieć wodociągowa	szt 1
3.Mapa w skali 1:25000, ujęcia wody	szt 1
4.Mapa w skali 1:25000, obszary chronione	szt 1
5.Mapa w skali 1:25000, wody powierzchniowe,zbiornik "DANKÓW"	szt 1
6.Analazy wody powierzchniowej	plik
7.Analazy wody z monitoringu sieci regionalnej "WAPIENNIK" +lipie	plik